
SUOMENHEVOSEN ALKUPERÄISROTUKARTOITUS

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Mustiala, 13.4.2012

Anni Lehto

MUSTIALA

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Hevostalouden suuntautumisvaihtoehto

Tekijä	Anni Lehto	Vuosi 2012
Työn nimi	Suomenhevosen alkuperäisrotukartoitus	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö on tehty sveitsiläisen Horse Heritage Foundation – yhdistyksen toimeksiannon pohjalta. Yhdistys pyrkii lisäämään tietoutta eri hevosroduista. Yhdistyksen toiveiden mukaisesti tehty englanninkielinen kuvaus suomenhevosesta on liitetty työn loppuun. Opinnäytetyön toimeksiantaja on MTT Hevostutkimus yhdessä Horse Heritage Foundation – yhdistyksen kanssa. Työssä kartoitetaan suomenhevosen nykyistä tilaa ja sen tulevaisuuden näkymiä alkuperäisrotuna ja verrataan sen asemaa muihin Euroopan kylmäverirotuihin. Tutkimusmenetelminä on käytetty pääasiassa kirjallisuusanalyysia ja toimintatutkimusta, jotka koostuvat eri tutkimustuloksista, kansallisten ja kansainvälisten rotuyhdistysten sekä järjestöjen tarjoamasta tiedosta, suomenhevostutkimuksesta ja ajankohtaisesta hevostalouden uutisoinnista. Lisäksi Suomen Hippoksen kokoamaa Tulevaisuuden suomenhevonen –esiselvityshanketta on käsitelty tarkasti.

Suomenhevosen tila muihin eurooppalaisiin kylmäverirotuihin nähden on kohtalaisen hyvä. Se on monikäyttöinen rotu, joka soveltuu sekä opetus- ja terapiakäyttöön että urheilu- ja harrastehevoseksi. Suomenhevonen tunnetaan kuitenkin huonosti maailmalla ja kansainvälistä tietoa on hyvin niukasti. Rodulle tulisi luoda toimiva markkinointikoneisto ja rotuyhdistysten pitäisi tehdä enemmän yhteistyötä rakentamalla laajaa suomenhevostutkimusta ja kampanjointia, jotta kiinnostus rotuun lisääntyisi sekä Suomessa että ulkomailta. Suomenhevostutkimus on pysynyt lähes ennallaan viime vuosina, mutta astutusmäärät eivät ole nousseet toivotulla tavalla. Aktiivisempaa ja suunnitelmallista kasvatustoimintaa tarvitaan. Kannan säilyttäminen elinvoimaisena vaatii lisää siitoseläimiä sekä syntyvyyden kasvua. Kysyntää vastaavat varsat on tuottoisan kasvatustoiminnan lähtökohta. Rodun säilyminen elinvoimaisena vaatii kasvattajien motivointia, toiminnan ammattimaisuuden lisäämistä sekä yhteistyön ja vuorovaikutuksen kehittämistä. Ensisijaisesti on kuitenkin nostettava suomenhevosta yhä enemmän esille, jotta kuluttajan valinta olisi yhä useammin kotimainen suomenhevonen ulkomailta tuodun hevosen sijaan.

Avainsanat Suomenhevonen, alkuperäisrotu, kylmäverinen, työhevonen, yleishevonen

Sivut 69 s. + liitteet 22 s.

MUSTIALA

Degree Program in Agriculture and Rural Industries
Equine Option

Author

Anni Lehto

Year 2012

Subject of Bachelor's thesis

The Status of the Finnhorse as a Native Breed

ABSTRACT

The thesis is based on an assignment of Swiss Horse Heritage Foundation. The Foundation aims to increase knowledge about different horse breeds. The summary of the Finnhorse written in English is in the appendix of this thesis. The commissioner for the thesis is MTT Equine Research with Horse Heritage Foundation. The goal is to define the status of the Finnhorse today and in the future as a native breed and also to compare the state of the breed to other European draught horses. Research methods have been mainly literature review and action research that consists of different research results, information provided by national and international breed associations and organizations, literature about Finnhorse and current reports of the equine industry. In addition, a preliminary project called Future Finnhorse by Finnish breeding and trotting association Suomen Hippos has been closely examined.

The status of the Finnhorse compared to other European coldblooded breeds is quite good. Finnhorse is a versatile breed that is suitable for teaching and therapy use as well as sport and pleasure. On the other hand the Finnhorse isn't well-known globally and information is hard to find in other languages besides Finnish. A functioning marketing system should be developed and the breed associations should have more cooperation, so that the interest for the breed would increase both in Finland and abroad. The Finnhorse population has been quite stable in recent years, but the breeding numbers haven't increased expectedly. More active and deliberate breeding is needed. Maintenance of a healthy population requires motivating the breeders, enhancing professional management and improved cooperation and interaction between Finnhorse consumers. The primary act, however, is to highlight the Finnhorse in the eyes of potential consumers, so they would rather choose the national breed over the imported horses.

Keywords Finnhorse, native breed, coldblood, draught horse, universal

Pages 69 p. + appendices 22 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	EUROOPPALAISET KYLMÄVERIRODUT	2
2.1	Kylmäverirotujen nykyinen status ja käyttö.....	2
2.1.1	Pohjoismaat	4
2.1.2	Keski-Eurooppa.....	5
2.1.3	Itä-Eurooppa	6
2.1.4	Etelä-Eurooppa ja Iso-Britannia	7
2.2	Uhanalaisuus ja suojele	8
3	TÄMÄN PÄIVÄN SUOMENHEVONEN	10
3.1	Suomenhevostakan kehitys	10
3.2	Hevoskasvatus	11
3.3	Hevosten omistajat	13
3.4	Rotuyhdistysten ja –järjestöjen toiminta.....	13
3.5	Monipuolinen käyttöhevon.....	15
3.5.1	Eri jalostussuuntien kehittyminen ja asema nykypäivänä	15
3.5.1.1	Juoksija	16
3.5.1.2	Ratsu	19
3.5.1.3	Työhevon	22
3.5.1.4	Pienhevon	24
3.6	Suomenhevostapahtumat.....	25
3.6.1	Kuninkuusravit	26
3.6.2	Suomenratsujen kuninkaalliset.....	26
3.6.3	Työhevostkilpailut	27
4	SUOMENHEVOSEN TULEVAISUUS	28
4.1	Haasteet ja uhat	28
4.2	Mahdollisuudet ja voimavarat	29
4.3	Raviurheilun asema	31
4.3.1	Palkinnot.....	32
4.4	Rodun säilymisen turvaaminen	32
4.4.1	Geeniperimän säilyttäminen	33
4.4.1.1	Suomen kansallinen eläingenivaraohjelma.....	34
4.4.1.2	Pohjoismainen geenivarakeskus NordGen	34
4.4.1.3	Suksiitos	35
4.4.2	Jalostuksen edistymisen nopeuttaminen.....	35
4.4.3	Siitoshevosen valinta ja kantakirjaus.....	36
4.4.4	Suomenhevosen brandi.....	37
4.4.4.1	Benchmarking ja Best Practices	38
4.4.5	Näkyvyys	39
4.4.5.1	Markkinointi	40
4.4.5.2	Hevostapahtumat ja uuden kehittäminen.....	41
4.4.6	Suomenhevosen vientimahdollisuudet	43
4.4.6.1	Tunnettuuden lisääminen.....	44
4.4.6.2	Arktista eksotiikkaa	45

4.4.6.3 Pohjoismainen yhteistyö.....	46
4.4.6.4 Kansainvälistyvä Suomi	47
4.4.7 Suomenhevosen tukitoiminta ja verkostot.....	48
4.4.7.1 Kasvattajien tukeminen	49
4.4.7.2 Valtion ja EU:n tuet.....	51
4.4.7.3 Hankkeet	51
4.4.7.4 Uudet toimintamallit.....	52
5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	55
5.1 Suomenhevოსrodun säilymisen vaatimukset.....	56
LÄHTEET	58

Liite 1 Eurooppalaiset kylmäverirodut ja uhanalaisuusluokittelu

Liite 2 Englanninkielinen kooste suomenhevosesta

1 JOHDANTO

Systemaattista hevosjalostusta on harjoitettu jo satojen vuosien ajan. Tänä päivänä maailmasta löytyy yli toista sataa eri hevosrotua, jotka voidaan ryhmitellä muun muassa koon, tyyppin, alkuperän ja käyttöominaisuuksien mukaan. Rotujen tarkka lukumäärä ei ole tiedossa, koska osaa roduista ei ole virallisesti rekisteröity. Tällaisia rotuja löytyy Euroopan alueella muun muassa Välimeren saarilta ja Afrikan pohjoisosista. (Saastamoinen, 3.4.2012.) Uusien rotujen kehittäminen ja entistä korkeamman suorituskyvyn tavoittelemisen muun muassa risteytyksillä ja sukusiitoksella ovat osaltaan johtaneet joidenkin vanhimpien rotujen uhanalaistumiseen ja jopa häviämiseen. Sekä Euroopan Unioni että monet järjestöt ja yhdistykset ovat ottaneet uhanalaisten rotujen tukemisen ja säilyttämisen yhdeksi keskeisistä tavoitteistaan.

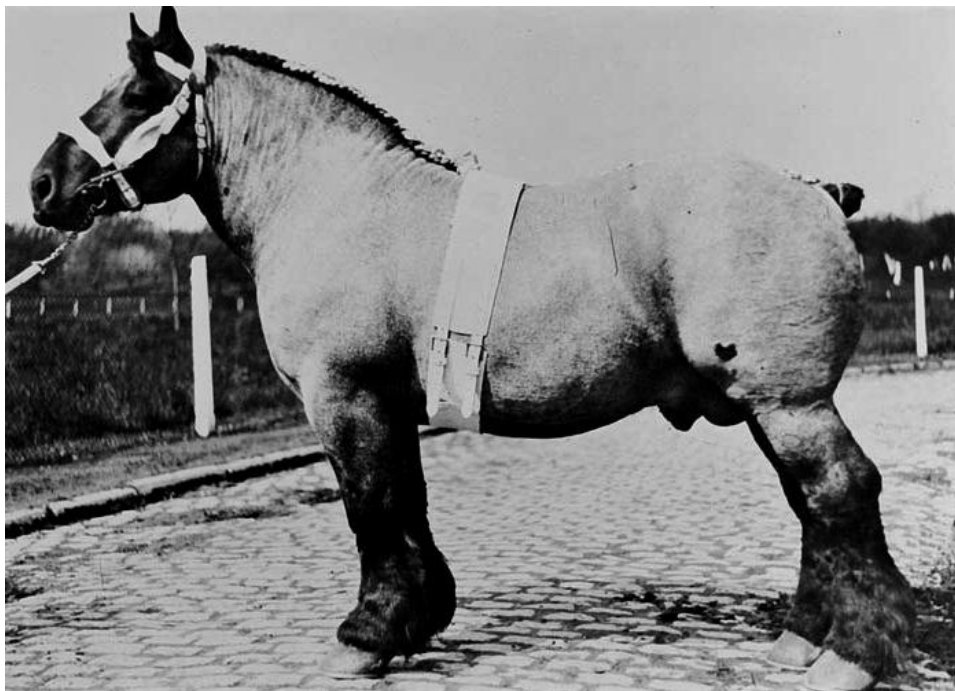
Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana on MTT Hevostutkimus yhdessä sveitsiläisen Horse Heritage Foundation –yhdistyksen (HFF) kanssa. Yhdistyksen päätavoitteena on säilyttää hevoslajin geneettinen monimuotoisuus sekä hevosrotujen kulttuurinen perintö tuleville sukupolville. Yhdistys tukee erityisesti aiheeseen liittyvää tieteellistä tutkimusta, hevoskulttuuria ja koulutusta. Käytännön toimenpiteinä yhdistys pyrkii varastoi-
maan sukuoluja kaikilta maailman tiedossa olevilta hevosroduilta. Toinen yhdistyksen tärkeimmistä päämääristä on lisätä suuren yleisön tietoisuutta uhanalaisista hevosroduista. Suunnitteilla on muun muassa kirjasarja hevosroduista sekä niin sanottu elävä näyttely eurooppalaisista työhevosroduista. Näyttelyn päätavoitteena on tuoda esille vanhaa hevosperinnettä, jonka maatalouden koneellistuminen on polkenut alleen. (ESSA courier 2009, 6.)

Maamme ainoa alkuperäinen hevosrotu suomenhevonen on yksi HFF:n listaamista noin viidestäkymmenestä uhanalaisesta työhevosrodusta (ESSA courier 2009, 7). Vaikka rotu on hyvin edustettuna kotimaassaan, tietämys siitä globaalisti ja vain Euroopan tasolla on hyvin vähäistä. Suomenhevonen on yleishevosena monipuolinen ja käyttöominaisuuksiltaan erinomainen rotu, jonka elinvoimaisuus on kuitenkin uhattuna ahtaan geenikartan ja populaation pienenemisen vuoksi. Tässä opinnäytetyössä kartoitetaan suomenhevosen asemaa alkuperäisrotuna tänä päivänä sekä tulevaisuudessa. Tarkoituksena on verrata suomenhevosen statusta muihin eurooppalaisiin kylmäverirotuihin sekä tuoda esille tällä hetkellä käytössä olevia toimenpiteitä ja löytää uusia näkökulmia rodun säilyttämisen turvaamiseksi. HFF:lle tehty englanninkielinen kuvaus suomenhevosesta on liitetty työn loppuun.

Suomenhevosen tämänhetkistä asemaa arvioidaan muun muassa sen elinvoimaisuuden ja nykyisten käytössä olevien toimintamallien kautta. Rodun tulevaisuuden näkymiä pohditaan suomenhevoscannan kehityssuhdannetta tarkastelemalla. Lisäksi kartoitetaan rodun säilymisen edellyttämät toimenpiteet. Työssä pyritään myös tunnistamaan suomenhevosen ongelmat ja mahdollisuudet sekä miten niihin tulisi vastata.

2 EUROOPPALAISET KYLMÄVERIRODUT

Hevosrodut on yleisesti jaettu kolmeen pääryhmään: poneihin, lämminverisiin ja kylmäverisiin. Ponit ryhmitellään usein puhtaasti koon mukaan. Muut ryhmät sen sijaan edustavat tietynlaista luonnetyyppiä sekä tiettyjä rakenteellisia ominaisuuksia. Lämminveristen hevosrotujen katsotaan polveutuneen kevytrakenteisista, nopeista aro- ja aavikkohevosista. Luonteeltaan ne ovat kuumempia ja vilkkaampia kuin kylmäverihevokset, joille tyyppillistä on rauhallinen ja tasainen luonne. Kylmäveriset ovat myös raskasrakenteisempia ja vankkarunkoisia. (Dossenbach 1994, 36–37.) Karkea jako eri hevosrotutyyppeiden välillä on kuitenkin häilyvää, koska monet rodut ovat niin sanottuja yleishevosia, jotka eivät rajaudu joko lämminveristen tai kylmäveristen kategoriaan. Nämä hevoset – kuten esimerkiksi norjalainen dôlehevonen ja suomenhevonen – soveltuvat niin työajoon kuin urheilu- ja harrastehevosiksi. Yleisimmin ne kuitenkin mielletään kylmäveriroduiksi työhevosominaisuuksiensa vuoksi. Tässä luvussa esitellään Euroopan kylmäverisiä alkuperäisrotuja sekä kartoitetaan niiden nykyistä tilaa.

Kuva 1. Belgiantyöhevonen edustaa tyyppillistä raskasrakenteista kylmäverihevosta (PALM Breweries n.d.).

2.1 Kylmäverirotujen nykyinen status ja käyttö

Monien raskaiden kylmäverirotujen juuret juontuvat jopa keskiajalle saakka ritariratsujen aikakauteen. Kulta-aikansa roduilla oli kuitenkin 1900-luvun vaihteessa, jolloin Eurooppa koki voimakkaan teollistumisen aallon. Raskaiden työhevosten tarve kasvoi, mikä vauhditti rotujen jalostusta ja kehittämistä. Toisen maailmansodan jälkeen koneet syrjäyttivät työhevokset kuitenkin nopeasti. (Talaskivi 1997, 74; Edwards 1994, 214–236.) 1970- ja 1980-luvulla kylmäverihevuskantoja alettiin vähitellen elvyttää (Zeuner n.d.), mutta suurin osa Euroopan raskaista hevosroduista luetaan edelleen uhanalaisiksi. Vienti muun muassa Yhdysvaltoihin ja Australiaan

on osaltaan auttanut kantojen säilymisessä, mutta globaalisti tuntemattomammatt rodut, kuten suomenhevonen ja pohjoisruotsinhevonen, eivät ole siitä hyötäneet, koska rotujen markkinointi kansainvälisesti on ollut hyvin niukkaa. Toisin on käynyt esimerkiksi belgiantyöhevoseksi, percheronille ja shirenhevoseksi, jotka ovat löytäneet paikkansa myös kotimaansa ulkopuolella ja siten monipuolistaneet populaatioitaan. Alkuperämaan kannat saattavat sen sijaan olla uhattuina, kuten shirenhevosella, jonka brittiläinen Rare Breeds Survival Trust (RBST) on luokitellut riskinalaiseksi roduksi kotimaassaan Iso-Britanniassa alle 1500 siitostamman ja kapean levinneisyyden takia. (RBST 2012a).

Kylmäverihevosten jalostuksessa ja käytössä on aina näkynyt ihmiskunnan eri tarpeet. Ennen teollistumista raskaita hevosia jalostettiin sotakäyttöön ja 1800-luvulla teollisuus tarvitsi vahvoja vetojuhtia. Lisäksi kaikki maa- ja metsätalouden työt tehtiin ennen koneistumista joko hevosten tai nautaeläinten voimin. Teknologian kyllästävässä maailmassa hevosen työkäyttö on vähentynyt merkittävästi ja hevonen mielletäänkin lähinnä harrastuseläimeksi. Kevytyyppiset kylmäveriset kuten suomenhevonen, pohjoisruotsinhevonen, freiberginhevonen ja noricumihinhevonen (noriker) soveltuvat erinomaisesti ratsuiksi ja nopeatempoiseen ajoon (Deutscher Förderverein für Freiburger Pferde e.V. n.d.; Noriker – Steiermark 2012). Raskaammat kylmäverihevokset kuten shire, percheron ja juutinhevonen ovat omiaan lähinnä vetohevosina. Pohjoismaissa kevyet kylmäverihevokset ovat enimmäkseen ravihevosia. Ratsastus on kuitenkin tänä päivänä maailman suosituin hevosurheilun muoto, eivätkä kylmäveriset pysty kilpailemaan samoissa sarjoissa kevyiden urheiluhevosten kanssa.

Kuva 2. Ranskalaista alkuperää olevia perchenhevosia eli percheroneita kalifornialaisen Folsom Pro Rodeon karjanajoparaatissa Yhdysvalloissa (Lehto 2011).

Roduille pyritään löytämään jatkuvasti uusia käyttömuotoja, jotta kylmäveristen elinvoimaisuus säilyisi. Hevosia markkinoidaan ekologisina vaihtoehtoina varsinkin pienemmille maatiloille sekä metsätyöhön. Jotkin luomutilat ovat ottaneet hevoset traktoreiden rinnalle. Lisäksi monissa Eu-

roopan maissa kuten Italiassa, Ranskassa, Belgiassa, Sveitsissä ja Baltian alueella raskaita hevosia kasvatetaan lihaksi. Maista suurin sekä hevosen-lihantuottajana että -kuluttajana on Belgia. (Saastamoinen, 3.4.2012.) Iso-Britanniassa kylmäverisiä käytetään myös huntereiden eli metsästys- ja urheiluhevosten jalostukseen, kun halutaan vankkarakenteisempia käyttöhevosia. Myös perinteisissä paraateissa, etenkin olutpanimojen mainoskampanjoissa sekä yleisötapahtumissa raskarakenteiset vetohevokset tuovat edustavasti rotuaan esille. (Zeuner n.d.; RBST 2012b; Pickeral 1999, 254.) Olennaista kylmäveripopulaatioiden säilyttämiselle on lisääntyvä kiinnostus työhevosia kohtaan sekä uusien käyttömuotojen kehittäminen.

2.1.1 Pohjoismaat

Suurin osa pohjoismaisista kylmäverihevosi luokitelluista roduista on tyypiltään yleishevosia eli kevyitä kylmäverisiä. Vain *ruotsinardenner* ja tanskalainen *jyllanninhevonen* muistuttavat rakenteeltaan raskaita keskieu-rooppalaisia rotuja kuten percheronia ja brabantia. Niiden paino voi kivuta jopa yli 800 kiloon (Dossenbach 1994, 36). Tanskalaisen juutin- eli jyllanninhevosen tilanne on ehkä huolestuttavin kaikista pohjoismaisista kylmäverisistä. Rodun sukusiitosaste on huomattavan korkea 14,7 %, kun pyrkimyksenä on alle kymmenen prosentin sukusiitosaste. Aktiivisia siitostammoja on vain noin 200, mikä on aivan liian pieni määrä rodun geneettisen elinvoimaisuuden säilyttämiseksi. Lisäksi perinnöllisiä ongelmia, kuten jyllanninhevosilla valitettavan yleistä kaviorustoluutumaa, on vaikea välttää voimakkaan sukusiitoksen vuoksi. (Mäenpää & Saastamoinen 2005, 130–131.) Vielä 1990-luvulla juutinhevoscanta oli kaikkiaan alle 300 yksilöä, mutta nyt rotua on saatu elvytettyä. Vuonna 2006 Tanskassa oli noin tuhat juutinhevosta (EFABIS 2006). Ruotsinardenner on lähtöisin Ruotsiin tuoduista belgialaisista ardennerhevosista, joita risteytettiin brabantin eli belgiantyöhevosen sekä paikallisten kevyempien ruotsalaishevosien kanssa. Rodun populaatiokoko on noin 4500 yksilöä ja sen tila on heikentynyt huomattavasti muiden raskaiden kylmäveristen tavoin maatalouden koneellistumisen myötä. (Mäenpää ym., 130–132; NordGen 2012a.)

Norjalaiset ja ruotsalaiset kylmäverihevokset ruotsinardenneria lukuun ottamatta ovat samaa alkuperää keskenään. Norjalaisesta *dölehevosesta* ja pohjoisruotsinhevosesta on kehitetty kaksi erillistä tyyppiä: työ- ja ravihevonen. Norjan kylmäverihevosen työhevostyyppin eli dölehevosen populaatiokoko on noin 3000 yksilöä (NordGen 2012a). 1990-luvun alussa hevosia oli vain muutama sata, mutta nyt kannan kokoa on saatu hyvin kasvatettua. Rodun korkea sukusiitosaste 12 % on kuitenkin vähentänyt muun muassa rodun hedelmällisyyttä. Dölehevosvarsoja syntyy vuosittain vain noin 150 (Lund 2009). Dölehevokset ja pohjoisruotsinhevokset hyväksytään kuitenkin toisensa kantakirjoihin, mikä edistää rotujen geneettistä monimuotoisuutta. (EFABIS 1994; Mäenpää ym. 2005, 131.) Ruotsissa on muutama rekisteröity dölehevonen, mutta muuten rotu on hyvin tuntematon kotimaansa ulkopuolella (Dolehesten.no 2006). Dölehevosen tärkein jalostustavoite on työhevoselle soveltuvan tyyppin säilyttäminen (Ticklén 2007, Hevosurheilu 30.11.2007). Pohjoisruotsinhevospopulaatio on hie-man dölehevosta suurempi, noin 4500 yksilöä (NordGen 2012a).

1960-luvulta lähtien norjalaiset ja ruotsalaiset kylmäveriravurit on voitu risteyttää keskenään. Lisäksi rotujen jalostusohjelmat yhdistettiin 2000-luvun alussa. *Norjalaisia kylmäveriravureita* on noin 12 000 yksilöä, eikä niitä saa risteyttää työhevostyyppisen dölhevosen kanssa. *Ruotsalaisten kylmäveriravurien* populaatiokoko on noin 8000 ja sukusiitosaste 4,5 % eli ei riskilukemissa. Norjalaisella kylmäveriravurilla sukusiitosaste on hie- man korkeampi 5,8 %. Rotujen jalostuksessa pyritään mahdollisimman ly- hyeen sukupolven väliseen aikaan eli nopeaan kiertoon efektiivisen jalos- tuksen edistymisen varmistamiseksi. Rodut ovatkin syrjäyttäneet suomen- hevosen Pohjoismaiden nopeimman kylmäveriroduun paikalta. Suomenhe- vonen on selkeästi jäänyt kehityksestä jälkeen ravinopeuden osalta, vaikka hallitsi suvereenisti kylmäveristen nopeustilastoja aina 2000-luvun alkuun saakka. (Mäenpää ym. 2005, 130–132; Kemiläinen 2010a, 88–91.)

Kuva 3. Vuoden 2011 Pohjoismaiden mestari ja Elitkampenin voittaja 2010, ruotsalainen kylmäveriravuriori Hallsta Lotus (Hippos 2011).

2.1.2 Keski-Eurooppa

Ranska on selvästi johtava maa eurooppalaisten kylmäverihevosten jalos- tuksessa. Maasta on lähtöisin kymmenkunta työhevösrotua, joita on käy- tetty laajalti myös muiden työhevösrotujen kehittämisessä. Globaalisti tunnetaan muun muassa *perceheron*, *ardenner* ja *comtois*. Edellä mainittu- ja rotuja on viety paljon myös muualle Eurooppaan, Yhdysvaltoihin sekä Etelä-Afrikkaan. Suurin osa ranskalaisista työhevosista on raskaimmasta päästä. Maan kylmäveriroduista *Trait du Nord*, *poitevin* ja *auxois* ovat Yhdistyneiden kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n mu- kaan uhanalaisia. *Trait du Nord*- ja *auxois*-rotuisia hevosia on noin 500 poitevin-populaation ollessa vähälukuisin reilulla 200 yksilöllä. Suurin osa ranskalaisista kylmäverisistä on samaa alkuperää. Niiden sukusiitosasteet vaihtelevat comtoishevosen 2,5 prosentista *boulognenhevosen* yli kuuten prosenttiin. (EFABIS 2010; Celléde, Danchin-Burge, Leroy, Mériaux, Ri-

card, Rognon & Verrier 2009; Verrier, Leroy, Blouin, Mériaux, Rognon & Hospital 2010.)

Myös Saksassa on kehitetty useita eri kylmäverirotuja, joista uhanalaisimpia ovat *schwarzwaldinrautias* noin tuhannella yksilöllä sekä *schleswiginhevonen* noin 200 hevosen populaatiolla (EFABIS 2010). Ainoastaan noin 180 schleswiginhevostammaa ja 25 oritta käytetään aktiivisesti jalostukseen. Siitoshevosista vain 50 yksilössä on tarpeeksi sukujen välistä etäisyyttä sukusiitoksen välttämiseksi. (Lesté-Lassere 2008.) Sveitsin ainoa työhevოსrotua, kevyttyypisempää *freiburginhevosta* on Saksassa noin 80 yksilöä ja kotimaassaan noin 25 000 hevosen kanta. Rotua ei luokitella uhanalaiseksi, mutta alkuperäisen freiburginhevosen säilymisestä ollaan huolestuneita lisääntyvän risteyttämisen vuoksi. Freiburginhevonen on myös Sveitsin viimeinen alkuperäisrotu, joten puhtaiden linjojen vaaliminen on koettu hyvin tärkeäksi. (EFABIS 2009; Originalfreiberger 2010.) Freiburginhevosvarsoista noin puolet kasvatetaan lihaksi ja ne teurastetaan noin puolitoistavuotiaina. Kanta ei siis kasva, vaikka vuosittain syntyvien varsojen määrä onkin suuri. (Saastamoinen, 3.4.2012.)

Belgiantyöhevonen eli brabant on yksi maailman laajimmalle levinnyt hevosrotu, eikä sitä luokitella uhanalaiseksi (Staun 1999, 122; EFABIS 1997). Yhdysvaltojen brabantkanta on maailman suurin. Siellä myös rodun tyyppi on muuttunut huomattavasti ja se voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään: työhevonen lähinnä amissien tarpeisiin sekä näyttely- ja vetohevonen. Rodun kotimaassa Belgiassa tyyppin muuttumista ei ole katsottu hyvällä, joten Yhdysvalloista tullutta siitosmateriaalia käytetään harkitusti. (De Meulenaer 1999.) Belgiantyöhevosen sukusiitosaste on noin 3 %, joten sukusiitos ei ole ensisijainen uhka rodun elinvoimaisuudelle. Populaation geneettinen monimuotoisuus on keskitasoa muihin rotuihin nähden, mutta geeniperimän rikastuttaminen tulee uusien sukupolvien myötä ajankohtaiseksi myös belgiantyöhevosella samojen sukulinjojen kertautuessa. (Janssens, Stinckens, Schroyen, Peeters, De Keyser, De Wael, Lamberigts, Luyten, Ons & Buys 2010.)

Itävallalla ja Hollannilla on myös omat työhevოსrotunsa: *noricumihinhevonen* eli noriker sekä *hollannintyöhevonen*. Itävaltalaisia noricumihinhevოსia on rodun kotimaassa noin 5000–7000 yksilöä. Rodun edustajia käytetään riittävästi jalostukseen tammamäärien ollessa vuosittain noin 4000 ja oriiden reilu 200. Siitoseläinten määrä on kuitenkin laskussa. Hollannintyöhevonen sen sijaan on FAO:n luokittelussa uhanalainen rotu noin 1000 yksilön populaatiolla alkuperämaassaan. (EFABIS 2009 & 2006.)

2.1.3 Itä-Eurooppa

Virosta on lähtöisin kaksi kylmäveriseksi luokiteltua hevosrotua: *eestin raskas vetohevonen* ja *torinhevonen*. Paikallisten eestinhevosten ja ardennerien risteytyksistä syntynyt eestin raskas vetohevonen oli vähällä kadota kokonaan. Vielä vuonna 2004 rodun edustajia oli jäljellä alle 50, mutta ahkeran suojelutoiminnan ansiosta populaatiota on saatu elvytettyä ja tällä hetkellä Virossa on noin 290 eestin raskasta vetohevosta, joista siitostam-
moja on 95 ja oriita kahdeksan. Vuonna 2010 varsoja syntyi 43. Myös

Suomessa rodulle on oma yhdistyksensä Eestin raskaat vetohevoset ry. Torinhevonen on verrattain uusi rotu, jota on pyritty keventämään vanhas-ta raskaammasta tyyppistä muun muassa saksalaisilla puoliverihevosilla. Vanha raskaampi torinhevospopulaatio on noin 600–700 yksilöä. Risteytettyjä torinhevosvarsoja syntyy vuosittain noin sata, mutta puhtaita eli raskasta tyyppiä vain kymmenen. Torinhevosella on oma suoje-luohjelmansa, johon kuului vuonna 2011 245 siitostammaa ja 14 oritta. Suoje-luohjelman hevosilla on UELN–rekisterinumerossa kirjaimet TA. Vuonna 2010 TA-merkinnän sai 28 torinhevosvarsoa. (EFABIS 2007; ETLN 2011; Mäenpää ym. 2005, 132.)

Kaikki Itä-Euroopan työhevosroduista eivät ole uhanalaisia. Esimerkiksi Kroatian kylmäveri-rodut *kroatiankylmäverinen* ja *posavac* ovat elinvoimaisia noin 5000 yksilön populaatioilla. 85 % Kroatian koko hevospopulaatiosta onkin kylmäverisiä. Myös puolankylmäverinen on voimissaan noin 40 000 hevosen populaatiolla. Kaikesta huolimatta monet itäeuroop-palaisista kylmäveriroduista ovat joko kadonneet tai uhanalaisia. Suojelta-via rotuja ovat muun muassa *liettuan raskas työhevonen*, *unkarintyöhevo-nen* ja kroatialainen *medjimurski konj*. (EFABIS 2010.)

2.1.4 Etelä-Eurooppa ja Iso-Britannia

Ainoa raskaampi Etelä-Euroopan kylmäverirotu on *italiantyöhevonen*, jo-ka polveutuu ranskalaisesta bretonista sekä belgiantyöhevosesta. Italian-työhevosta käytetään pääasiassa lihantuotantoeläimenä. Rodun populaa-tiokoko oli vuonna 2007 noin 800. FAO luokittelee italiantyöhevosen uhanalaiseksi toisin kuin Euroopan kotieläintuotantoliitto EAAP. (EFABIS 2007.)

Isosta-Britanniasta on lähtöisin kolme maailmanlaajuisesti tunnettua työ-hevოსrotua: *shiren-*, *clydesdalen-* ja *suffolkinhevonen*. Shire- ja clydesda-lehevosten samankaltaisesta ulkomuodosta voisi päätellä rotujen olevan geneettisesti lähellä toisiaan. Vaikka risteyttämistä niiden välillä tehdään edelleen, on rotujen geneettinen välimatka suhteellisen korkea 0.577, toi-sin kuin esimerkiksi clydesdalella ja ylämaanponilla, joilla geneettinen vä-limatka on vain 0.296. (Alderson 2005, 96.) Shirenhevonen on luokiteltu RBST:n mukaan riskinalaiseksi roduksi ja sen populaatiokoko alkuperä-maassaan on noin 3000. Iso-Britanniassa varsoja syntyy vuosittain noin 400, muualla Euroopassa satakunta sekä joitakin kymmeniä Yhdysvallois-sa ja Australiassa. (RBST 2012a; Whiteway, sähköpostiviesti 19.1.2012.) Muiden kylmäverirotujen tavoin clydesdalenhevoscanta kääntyi laskuun 1970-luvun taitteessa. Vuonna 1975 RBST luokitteli rodun tilan haavoit-tuvaiseksi (vulnerable). Kantaa saatiin elvytettyä sen verran, että RBST laski rodun statuksen riskialttiiden ryhmään, mutta sittemmin clydesdalen asema on jälleen heikentynyt. Nyt rodun tila on palannut haavoittuvaisek-si. Iso-Britanniassa on noin 700 rekisteröityä clydesdalesiitostammaa ja 100 oritta. (RBST 2012a; Clydesdale Horse Society n.d.) Clydesdalenhe-vosia kasvatetaan myös muualla Euroopassa, Pohjois-Amerikassa, Afri-kassa, Australiassa ja Uudessa-Seelannissa (SeaWorld n.d.).

Kuva 4. Shirenhevonen Skotlannissa Iso-Britanniassa (Nisu 2010).

Suffolkinhevosen geneettinen heterogeenisyys on kaikista brittiläisistä hevosroduista suurin 0.71 ja myös perinnöllinen vaihtelu on korkealla tasolla pienestä populaatiokoosta huolimatta. Lisäksi suffolkinhevonen on geneettisesti paljon lähempänä ranskalaisia ja belgialaisia rotuja kuin shirenhevosta tai clydesdalea. (Alderson 2005, 93–96.) Tästä huolimatta Iso-Britannian kolmesta kylmäverirodusta suffolkinhevonen on selvästi uhanalaisin ja sekä RBST, FAO ja EAAP luokittelevat sen tilan kriittiseksi (RBST 2012a; EFABIS 1999). Suffolkinhevosta on jäljellä enää alle 300 yksilöä (Page 2008). Varsoja syntyy vuosittain vain noin 40 (Suffolk Horse Society 2012).

2.2 Uhanalaisuus ja suojelu

Suurin osa Euroopan kylmäveriroduista on uhanalaisia ja vaatii suojelua muun muassa kulttuuriperinnön ja lajien monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Vuonna 2001 Euroopan unioni asetti tavoitteeksi pysäyttää biologiset monimuotoisuuden menetykset vuoteen 2010 mennessä mukaan lukien uhanalaiset hevosrodut. Nopea aikataulu ja toteutuksen laajuus estivät kuitenkin tavoitteen toteutumisen määräaikaan mennessä. Toimintasuunnitelma päätettiin muuttaa muotoon ”Biodiversiteetin pysäyttäminen vuoteen 2010 mennessä – ja sen yli”. (Dimas 2008.) Projektiin liittyen on tehty monia eri hankkeita, tuettu kasvattajia sekä geenipankkitoimintaa ja lisätty informaatiota uhanalaisista eläinryhmistä ja –roduista. YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO on tehnyt työtä perinnöllisen muuntelun säilyttämiseksi jo vuodesta 1946 lähtien. 1990-luvulla järjestö julkaisi 14

eläinlajia käsittävän uhanalaisten kotieläinrotujen seurantaluetellon, jonka 384 hevosrodusta 44 % oli uhanalaisia. Euroopan Kotieläintuotantoliitto EAAP on myös ollut huolestunut rotujen geneettisen pohjan säilymisestä 1960-luvun lopusta saakka. Liiton vuonna 1980 asettaman geenipankkityöryhmän luettelossa on 123 hevosrotua, joista uhanalaiseksi määriteltyjä 60 %. (Peltonen, Majjala & Perttunen 2007, 83.)

Euroopan Unionin karjarotuprojektin tuloksena syntyi European Livestock Breeds Ark and Rescue Net ELBARN, jonka tarkoituksena on toimia koko Euroopan kattavana suojeleverkostona. ELBARN toteutettiin vuosien 2007 ja 2010 välisenä aikana. Sen alaisuudessa toimii konkreettisia suojelekeskuksia, joille ELBARN antaa kattavasti tietoa ja käytännön ohjeita niin jalostukseen, markkinointiin kuin laintäyttävien puitteiden rakentamiseen liittyen. (ELBARN 2007–2010.) Projektin päätyttyä vuonna 2010 ELBARN jatkaa toimintaansa osana Safeguard for Agricultural Varieties in Europe eli SAVE-järjestöä, jonka tehtävänä on turvata maatalouden monimuotoisuutta niin eläin- kuin kasvilajien osalta. Lisäksi SAVE-järjestö tekee tutkimustyötä muun muassa arvioimalla populaatioita ja tarkistamalla niiden kokoja sekä on yhteistyössä vastaavien kansainvälisten toimijoiden kanssa. Järjestö pyrkii myös verkostoimaan kansallisia ja paikallisia organisaatioita globaalimmassa mittakaavassa. (SAVE 2011.)

Hevosrotujen perinnöllinen arvo on viime vuosina huomioitu entistä laajemmin. Nykyisin useilla Euroopan mailla on kansallisia järjestöjä, rahastoja sekä ohjelmia alkuperäisten hevosrotujensa tukemiseksi. Tällaisia ovat muun muassa brittiläinen jo aiemmin mainittu Rare Breeds Survival Trust, British European Draught Horse Association ja Working Horse Trust. Euroopan työhevosten keskusjärjestö FECTU (Fédération Européenne du Cheval de Trait pour la promotion de son Utilisation) perustettiin vuonna 2003 ajamaan työhevosten asemaa Euroopassa ja edistämään maiden välistä yhteistyötä. Järjestö puhuu vahvasti hevosvoimien puolesta muun muassa energiansäästön, ympäristönsuojelun ja uusiutuvan energian näkökulmasta. Myös Suomen Työhevosseura on FECTU:n jäsen. (FECTU 2012.) Työhevostuon vaaliminen tukee olennaisesti kylmäveristen hevosrotujen geeniperimän säilymistä. Järjestöjen näkyvyys ja rotujen markkinointi on hyvin tärkeä osa kokonaisvaltaista suojelua. Geenipankit varastoivat tärkeän perimätiedon, mutta loppujen lopuksi ihmisten kiinnostus hevosia kohtaan pitää kannat elossa.

Yhteenveto Euroopan kylmäveriroduista sekä EAAP:n ja FAO:n uhanalaisuusluokitusten määräytyminen löytyy liitteestä 1.

3 TÄMÄN PÄIVÄN SUOMENHEVONEN

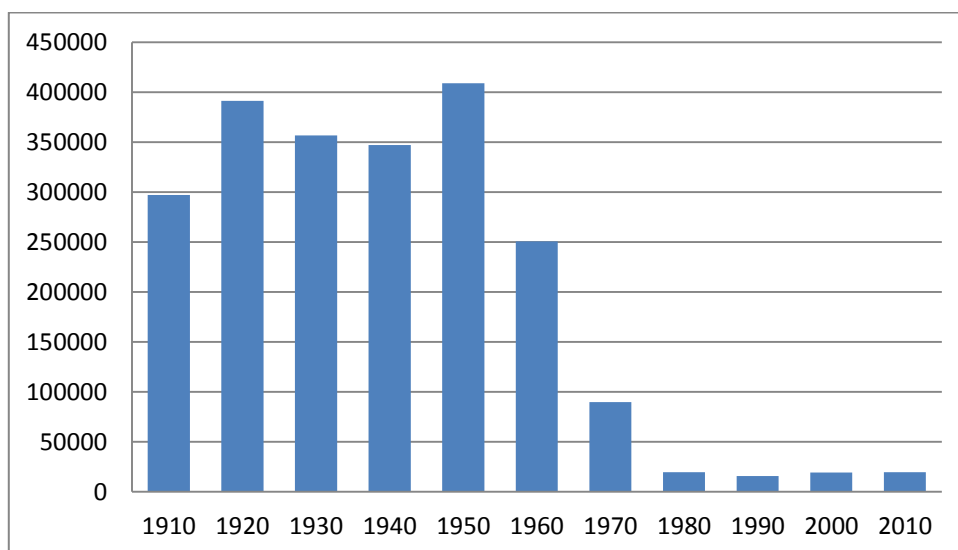
Suomenhevosen kantakirjan perustamisesta vuonna 1907 lähtien on maamme ainoaan kotimaiseen hevosrotuun kohdistunut aina muutospaineita. Suomenhevosen on täytynyt muuntua niin riuskaksi työhevoseksi, nopeaksi ravuriksi, sotatoveriksi kuin varmajalkaiseksi lastenratsuksikin. Suomen oloihin sopeutuneena on se myös juurtunut kulttuuriperintöömme ja hoitanut tehtävänsä kylmäverisenä yleishevosena. Nykypäivänä moderni suomenhevonen on pääasiassa urheilija sekä harrastehevonen, mutta sijoitetaan siitä huolimatta edelleen yleisimmin viljaiseen maalaismaiseen heinäkuormaa vetämään kuin voittajaseremonioihin kiivaan kilpailun jälkeen. Nyt suomenhevonen on taas muutosten edessä, kun mielikuvat rodusta pyritään yhtenäistämään ja muokkaamaan nykyaikaa vastaviksi. Samalla toivotaan myös suuremman yleisön kiinnostuvan rodusta niin kotimaassa kuin ulkomaillakin.

3.1 Suomenhevoscannan kehitys

Suomenhevospopulaatio on ollut ennen 1950-lukua keskimäärin 350 000 yksilöä (Suomen Hippos ry 2011a). Sotavuosien 1939–1945 hevostappiot eivät olleet merkittävät, koska yhden vuoden aikana hevoscanta saatiin palautettua entisiin lukemiin. Jälleenrakentaminen ja sotakorvausten maksu kasvattivat hevosvoimien tarvetta huomattavasti kohottaen hevosmäärät ennätystasolle: vuonna 1950 maassamme oli noin 408 800 suomenhevosta. Vuosi on suomenhevosen historian suurilukuisin. (Ojala 1997a, 110.) Suomenhevosten määrä laski kuitenkin dramaattisesti seuraavan kymmenen vuoden aikana. Vuonna 1960 hevosia oli enää 250 000 yksilöä. Viisi vuotta myöhemmin 1965 luku oli 183 800, joten laskua oli tapahtunut viidessätoista vuodessa jopa 55 %. Jyrkkä lasku selittyy pitkälti tekniikan kehittymisen mahdollistamalla koneellistumisella, joka syrjäytti nopeasti elävät hevosvoimat maa- ja metsätaloudesta. (Talaskivi 1997, 81.) Vastavaanlaista kehitystä näkyy myös monissa muissa kylmäveriroduissa.

Sama laskeva suhdanne jatkui aina vuoteen 1987, jolloin suomenhevosten lukumäärä oli alimmillaan 14 100 yksilöllä. Vuodesta 1987 eteenpäin suomenhevoscantaa on saatu vähitellen elvytettyä. 1990-luvun alun lama-kauden aikana näkyy vain parin sadan hevosen notkahdus, muuten hevosmäärät ovat olleet nousujohteessa aina tähän päivään saakka. Vuonna 2010 suomenhevospopulaation koko maassamme oli noin 19 800 yksilöä. (Suomen Hippos ry 2011a.) 1990-luvulla Suomen Hippos alkoi toteuttaa Hevostalous 2001 –ohjelmaa, jonka tavoitteena oli vuoteen 2001 mennessä 55 000 hevosta, joista senaikaisen kehityksen mukaan noin 20 000 olisi suomenhevosta ja suomenhevostarvoja syntyisi noin 1800. (Kemiläinen 1997, 53.) Hevosten kokonaismäärätavoite ylitettiin 3600 hevosella. Suomenhevosten kohdalla jäätin vain parin sadan hevosen päähän tavoitteen. Tarvojen syntyvyydessä ei sen sijaan saatu vastaavaa tulosta. Vuonna 2001 suomenhevostarvoja syntyi noin 1300. Lukemat eivät ole vieläköän kohdanneet Hevostalous 2001 –ohjelman tavoitetta, mikä on huolestuttavaa suomenhevosrodun tulevaisuuden kannalta. (Suomen Hippos ry 2011b.) Lisäksi syntyvyyden ennustetaan laskevan seuraavan kymmenen

vuoden aikana takaisin 2000-luvun alun lukemiin nykyisestä noin 1400 vuosittain syntyvästä varsasta (Louhelainen & Thuneberg 2010, 8–9).

Kuvio 1. Suomenhevoscannan kehitys (Suomen Hippos ry 2011a).

Yleisin suomenhevosen käyttömuoto on kiistatta raviurheilu. Ravihevosta suomenhevosissa on yhteensä noin 6000, joista puolet kilpailee ja toinen puoli on ravivalmennuksessa. Ratsuina suomenhevosia on noin 3500 ja työkäytössä noin 500 yksilöä. Suomenhevoscannasta varsoja sekä nuoria hevosia on noin 5200, siitospeläimiä noin 2500 ja muussa käytössä kuten pienemmissä hevosurheilun lajeissa, joutilaana tai eläkehevosena noin 2000 hevosta. (Suomenhevon.info n.d. a; Suomen Hippos ry 2011c.)

Taulukko 1. Suomenhevosen käyttömuotojen jakautuminen (Suomenhevon.info n.d.a.; Suomen Hippos ry 2011c)

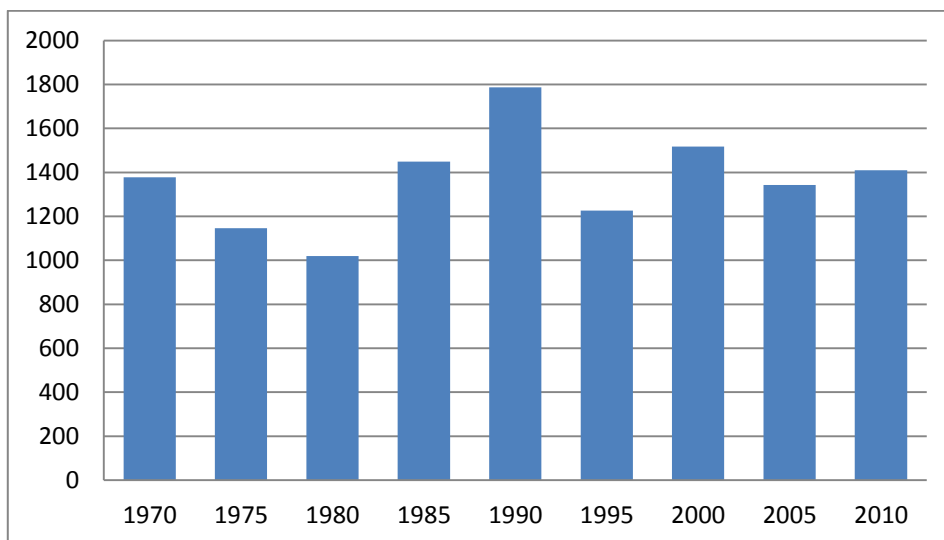
Ravihevoset	6 000
Ratsuhevoset	3 500
Työhevoset	500
Siitostammat	2 000
Siitosoriit	200
Nuoret hevoset ja varsat	5 200
Muu käyttö	2 300

3.2 Hevoskasvatus

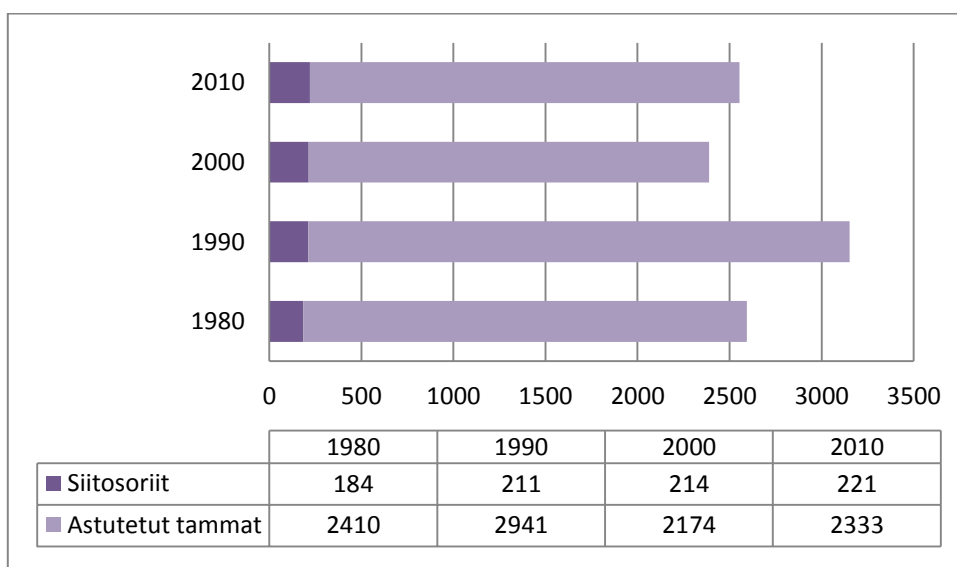
Vielä vuonna 1965 varsoja syntyi noin 3000, mutta joinakin vuosina 1970-luvulla ei rikottu edes tuhannen varsan rajaa. Varsoja syntyy edelleen vuosittain alle 2000. Viime vuosina luvut ovat kivunneet noin 1350 varsaan. Vuonna 2010 syntyi 1409 suomenhevosvarsa. (Suomen Hippos ry 2011b.) Aktiivisia siitostammoja on noin 2000 ja oriita 200. Vuonna 2011

astutettiin 2072 tammaa, mikä on noin 12 % edellisvuotta vähemmän. Yleensä astutusluvut ovat olleet noin 2400 luokkaa, mutta viimeisenä kahdena vuotena laskua on tullut yhä enemmän. Varsomisprosentti suomenhevosilla on keskimäärin 60 %. Keinosiemennyksen ja luonnollisen astumisen välillä ei ole merkittävää eroa varsomisprosenttiin nähden. Joinakin vuosina on onnistuttu paremmin keinosiemennyksellä kuin perinteisellä astutuksella ja päinvastoin. (Peltonen 2012a, 157; Suomen Hippos ry 2011c.) Eniten varsoja syntyy vuosittain Hämeen, Etelä-Pohjanmaan sekä Etelä-Suomen hevosjalostusliittojen alueilla (Suomen Hippos ry 2008a, 6). Hevosala on herkkä suhdanteille, joten maan yleinen taloustilanne heijastuu myös astutus- ja varsomismääriin (Saastamoinen, 3.4.2012.)

Kuvio 2. Syntyneet suomenhevosvarsat (Suomen Hippos ry 2011b).

Kuvio 3. Siitosoriit ja astutetut tammam (Suomen Hippos ry 2011c).

Kasvattajat edustavat suomenhevoskuluttajien ryhmässä vanhinta sukupolvea keski-ään ollessa yli 50 vuotta. Lisäksi suomenhevoskasvatuksen yksikkökoot ovat yleensä pieniä ja toiminta harrastuspohjalla muun elin-

keinon ohessa. 70 prosentilla kasvattajista varsoo ainoastaan yksi siitos-
tamma. Useampia suomenhevostammoja vuosittain varsottavia kasvattajia
on hyvin vähän. Noin 60 % varsoista saadaan myytyä neljanteen ikävuoteen
mennessä, mutta suurin osa kasvattajista pyrkii myymään varsat joko
heti vieroituksen jälkeen tai vähän vanhempana. Vanhempien, opettujen
varsojen menekki on vieroitusikäisiä ja 1-2-vuotiaita parempaa, mutta hin-
takehitys ei aina vastaa jatkokasvatuksesta syntyneitä kustannuksia. (Suomen
Hippos ry 2008a, 19–20.) 1-vuotiaiden varsojen hintataso on 2000–
3000 euron luokkaa. Huippusukuisten ratsu- ja juoksijavarsojen hinnat
voivat nousta 5000 euroon. Myös erikoisempi väritys kuten päistärikkö,
voikon eri variaatiot ja hallakko voi nostaa varsan hintaa sukuvarsojen ta-
solle. (Suomenhevoset.fi 2012; Hevostalli.net 2012.) Huippusukuisten,
hyvin kehittyneiden ja hyvärakenteisten varsojen menekki varsinkin ravi-
puolella on taattu. Suomenhevosaursujen kysyntä on jopa suurempaa kuin
tarjonta, mutta lähinnä mahdollisimman pitkälle koulutettujen opetus- ja
harrastehevosten sekä muuhun asiakaskäyttöön soveltuvien suomenhevos-
ten osalta. (Suomen Hippos ry 2008a, 20.)

3.3 Hevosten omistajat

Tyypillisesti harrastekäytössä olevan suomenhevosen omistaa 30–40-
vuotias nainen Länsi- tai Etelä-Suomen alueelta. Hevosia harrastajalla on
omistuksessa yleensä vain yksi. Yrittäjillä on keskimäärin kolme tai use-
ampi suomenhevonen. Sekä harrastajien että yrittäjien toiminta painottuu
yleisimmin ravihevosiin. Seuraavaksi eniten käytössä on ratsuja. Työhe-
voskäyttö ja muut mahdolliset käyttömuodot, kuten valjakkoajo, on vähä-
lukuisempaa. Suomenhevosen valinta perustuu pääasiassa rodun käyttö-
ominaisuuksiin ja rehelliseen, persoonalliseen luonteeseen. Suomenhevos-
kuluttaja arvostaa muun muassa kotimaisuutta, suomalaisuutta, yksilöllis-
syyttä, luontoa ja ympäristöä. (Söderlund 2010, 16, 19, 23–25, 33.)

Suomenhevospasvattaja Jukka Salonen jakaa suomenhevosten omistajat
kolmeen ryhmään: perinteisiin kasvattaja-omistajiin, uusiin omistajiin se-
kä kimppaomistajiin. Salonen katsoo, että sekä uusien omistajien että
kimppaomistajien määrä on kasvussa. Tyypillistä uusille omistajille on, et-
tä he haluavat hoitaa ja valmentaa hevosensa itse. Lämminveriravureilla
suosittua kimppaomistamista pyritään markkinoimaan yhä enemmän myös
suomenhevosille sopivaksi omistamisen muodoksi. Kimppaomistajat ja-
kavat niin hevosen kulut kuin sen menestyksestä saadut ilot, pettymykset
ja toiveikkouden. (Kemiläinen 2009, Hevosurheilu 10.7.2009.) Kimppa-
hevosen omistaja voi myös osallistua hevosen valmennukseen, jos se on
sopimuksen mukaan mahdollista (Suokas 2010, 4).

3.4 Rotuyhdistysten ja –järjestöjen toiminta

Suomenhevosen asemaa ajaa tällä hetkellä neljä eri yhdistystä, jotka kaik-
ki pyrkivät edistämään kotimaisen hevosrotumme arvostusta, tunnettuutta
ja monipuolisuutta (Suomenhevonen.info n.d. b). Suomenratsut ry on pe-
rustettu vuonna 1973. Se on sekä vanhin että suurilukuisin suomenhe-
vosyhdistys noin 2000 jäsenellä. Yhdistys puhuu ratsulinjaisten suomen-

hevosten puolesta. Yhdistyksellä on aina vuotuinen teema, johon paneudutaan yhdistyksen Suoralla-lehdessä, Internetissä ja eri tapahtumissa. Vuoden 2011 teemana oli osaava suomenhevonen. Vuonna 2012 teema on koulutus ja valmennus. SuoRa on mukana suomenhevosratsujen kantakirjausnäyttelyissä, järjestää rodun show-näyttelyitä sekä valmennuksia, koulutuksia ja leirejä. Lisäksi yhdistykseen kuuluu kahdeksan aluekerhoa ympäri Suomen, jotka vastaavat SuoRan toiminnasta paikallistasolla. Yksi aluekerhoista on Työhevosharrastajat, joka tekee tiivistä yhteistyötä SuoRan kanssa. SuoRa palkitsee myös säännöllisesti menestyneitä suomenhevoseja ratsastuksen eri lajeissa, kasvattajia, ratsutalleja sekä muita toimijoita. (Suomenratsut ry 2012a; Työhevosharrastajat 2012.)

Suomen Työhevosseura ry on perustettu vuonna 1993 ja paneutuu nimensä mukaisesti edistämään suomenhevosen käyttöä työhevoseksi ja siihen liittyvien perinteiden sekä sukulinjojen säilymistä (24hravi.net n.d.; Suomenhevonen.info n.d. b). Seuralla on yli 700 jäsentä (Suomen Hippos ry 2008b, 3) ja se järjestää lukuisia koulutuksia ja tapahtumia suomenhevosen työkäyttöön liittyen, joista vuotuinen valtakunnallinen työmestaruuskilpailu on perinteikkään ja suurin. Seuran jäsenillä on mahdollisuus vuokrata muun muassa vaunut ja rekiä omaan käyttöön. Vuonna 2009 Suomen Työhevosseura hyväksyttiin Euroopan työhevosten keskusjärjestön FECTU:n jäseneksi. (Suomen työhevosseura ry 2012.)

Suomenhevosliitto ry perustettiin vuonna 1998 ja se on yli tuhannella jäsenellään maan toiseksi suurin suomenhevosityhdistys. Liitto ei ole painotunut yhteen jalostussuuntaan, kuten muut yhdistykset, vaan on mukana niin Kuninkuusraveissa, Suomenratsujen kuninkaallisissa kuin Työmestaruuskilpailuissakin. Liitto pyrkii hyvin verkostoituneeseen yhteistyöhön sekä muiden suomenhevosjärjestöjen että pohjoismaisten toimijoiden kanssa. (Suomenhevosliitto ry 2009.)

Vuonna 2000 perustettu Suomenpienhevosityhdistys ry on pienilukuisin suomenhevosjärjestö noin 35 jäsenellä (Suomenpienhevosityhdistys ry 2011a; Suomen Hippos ry 2008b, 3). Vähäisen toimijajoukon ja resurssien vuoksi pienhevosityhdistys ei ole saavuttanut yhtä laajaa näkyvyyttä kuin muut suomenhevosityhdistykset. Lisäksi pienhevosekset ovat marginaalinen osa koko suomenhevospopulaatiosta, eikä niiden kysyntä ole isompikokoisten suomenhevosten tasolla. Yhdistyksen tulevaisuus onkin tällä hetkellä kyseenalainen vanhan hallituksen lopettaessa. Aktiivisia jäseniä tarvitaan sekä hallitukseen että toiminnan koordinointiin. Yhdistys pyrkii kuitenkin tuomaan esiin ydinajatustaan eli pienhevosekannan tärkeyttä monimuotoisessa suomenhevosrodussa suurissa suomenhevostapahtumissa kuten Kuninkuusraveissa ja hevosmessuilla, näyttelyissä sekä palkitsevalle menestyneille pienhevoseille. (Suomenpienhevosityhdistys ry 2011b.)

Tulevaisuuden suomenhevonen –esiselvityshankkeessa painotettiin laajamittaista yhteistyötä eri suomenhevoseen liittyvien tahojen välillä. Myös suomenhevosityhdistysten välisen yhteistyön katsottiin vaativan kehittämistä. (Suomen Hippos ry 2008a, 26.) Tällä hetkellä yhdistysten missio sekä tavoitteet ovat pääsääntöisesti samassa linjassa keskenään. Laaja-alaiseen kenttätason yhteistyöhön esimerkiksi yhteisten hankkeiden, projektien tai

tapahtumien muodossa ei kuitenkaan ole vielä ryhdytty. Esimerkiksi Tampereen Hevoset 2012 -messuilla suomenhevonen on yksi tapahtuman kantavista teemoista, mutta siihen liittyvä ohjelma painottuu Suomenratsut ry:n panoksesta suomenhevosratsuihin. SuoRan lisäksi vain Suomenhevosliitolla on messuilla oma osastonsa, vaikka laajemmalle suomenhevosen markkinoinnille olisi tarvetta. Maaliskuussa 2012 järjestettyjen Helsinki Horse Fair –messujen näytteilleasettajista ei löydy Suomenhevosliittoa, Suomenpienhevosyhdistystä tai Suomen Työhevosseuraa. Suomenratsut ry on siis vastuussa myös Helsingin messujen suomenhevostarjonnasta. (Hevoset 2012 –messut 2012; Helsinki Horse Fair 2012a, 2012b). Rotuyhdistykset ovat erittäin tärkeässä asemassa suomenhevosen kokonaismarkkinoinnin ja yhteisöllisyyden kannalta, joten kaikki mahdollinen messunäkyvyys tulisi hyödyntää. Esiselvityshankkeessa tuotiin myös esille suomenhevosen kansainvälisiä mahdollisuuksia ja hevosalan järjestöjen panosta kansainvälisen tunnettuuden edistämässä. Vieraskielisen tiedon saatavuus suomenhevosesta on hyvin rajallista ja suppeaa. Siitä huolimatta ainoastaan Suomenratsut ry esittelee Internet-sivuillaan yhdistyksensä myös englanniksi, ruotsiksi ja saksaksi, vaikkakin vain yhden sivun verran. Lisäksi muun muassa Suomen Hippos ja SuoRa ovat julkaisseet joitakin vieraskielisiä suomenhevosesityksiä (Saastamoinen, 3.4.2012).

3.5 Monipuolinen käyttöhevonen

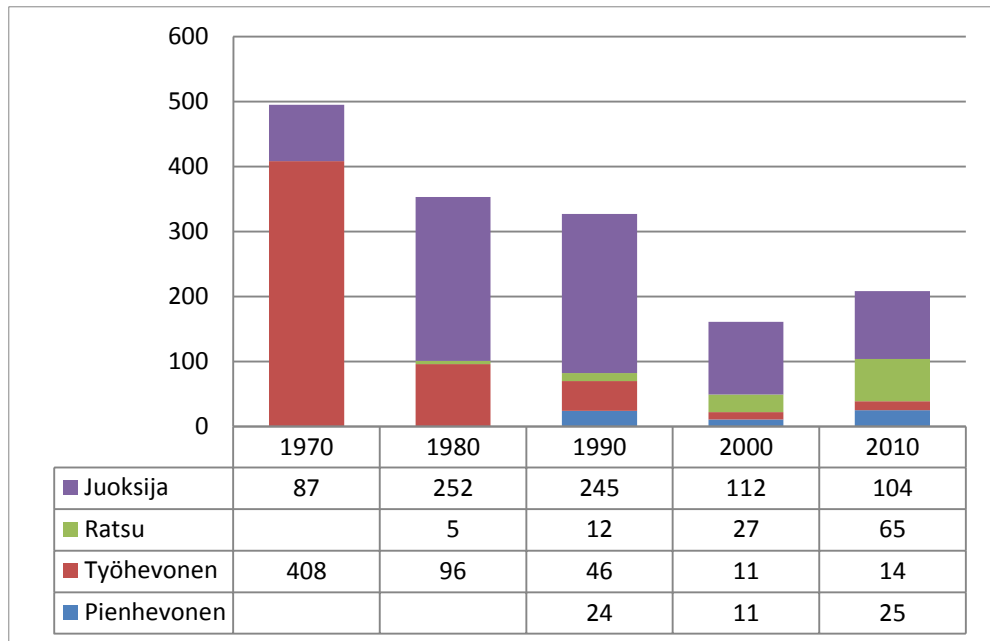
Suomenhevonen on muovautunut sopeutuvaksi monikäyttöhevoseksi vuosien saatossa. Kantakirjan perustaminen vuonna 1907 aloitti suomenhevosen systemaattisen jalostustyön, jonka ensisijainen tarkoitus oli riuskan työhevosen jalostaminen. Aluksi vallalla oli ulkomuotokeskeinen jalostus, mutta 1920-luvulla valintaa alettiin tehdä myös suorituskyvyn perusteella. Kantakirjaan hyväksyminen edellytti käynti-, juoksu- ja kuormanvetokoikeet sekä luonteen ja liikkeiden arvostelun. Hevosen juoksijalahjat niin vauhdin, kestävyuden kuin luonteen osalta olivat myös monille hevoskasvattajille korkealle arvostettuja ominaisuuksia siitoshevosia valittaessa. (Ojala, Peltonen & Saastamoinen 2007, 128.)

Maatalouden koneellistuminen romahdutti koko suomenhevoscannan ja osui erityisen kivuliaasti työhevostyyppiin. 1960-luvulta lähtien juoksijahevosten aikakausi alkoi ja muut linjat jäivät taka-alalle. Tänä päivänä ratsutyyppinen suomenhevonen on saatu hyvin elvytettyä ja se onkin toiseksi yleisin jalostussuunta. Myös suomenhevosten työkäyttö on yleistymässä. Lisäksi suomenhevoselle on löydetty uusia käyttömuotoja muun muassa valjakkoajossa, terapiakäytössä, vaellus- ja matkaratsastuksessa, opetushevosena ratsastuskouluissa sekä lännenratsastuksessa. Pääsääntöisesti suomenhevonen soveltuu kaikkiin ratsastuksen lajeihin ja on omiaan asiakaskäytössä niin ratsastuskouluissa, matkailun alalla kuin terapiahevosena.

3.5.1 Eri jalostussuuntien kehittyminen ja asema nykypäivänä

Työ- ja juoksijahevonen olivat pitkään suomenhevosen yleisimmät käyttömuodot. Pääasiassa sotavoimien käyttöön kehitettiin kevyempimuotoi-

nen ratsuksi soveltuva tyyppi, joka sai vuonna 1935 oman yleishevosen kantakirjan perinteisen suomenhevosen rinnalle. Kevyttyypiset suomenhevosjuoksijat merkittiin useimmiten yleishevosekantakirjaan aina vuoteen 1965 saakka, jolloin juoksijahevosten kantakirja korvasi yleishevoset. 1970-luvulla maahan alettiin tuoda vilkkaalla tahdilla ratsuhevosia ja poneja. Kotimaisen hevosenrotumme tuli vastata tuonnin asettamiin haasteisiin, jotta rodun elinvoimaisuus säilyisi. Tämä johti suomenhevosen kantakirjan jakamiseen vielä ratsu- ja pienhevostyypeihin vuonna 1971. Näin suomenhevosekantakirja sai nykyisen muotonsa neljällä jalostussuunnalla: juoksija (J), ratsu (R), työhevonen (T) ja pienhevonen (P). (Ojala ym. 2007, 128–129.)

Kuvio 4. Kantakirjaan hyväksytyt oriit ja tammot (Suomen Hippos ry 2011d).

3.5.1.1 Juoksija

Talvisten kirkkomatkojen rekikisailut johtivat 1800-luvun alussa suomalaisen raviurheilun syntyyn. Vuonna 1817 ajettiin maan ensimmäiset ravigilpailut Turussa Aurajoen jäällä ja siitä lähtien raveilla on ollut erityinen asema suomalaisessa hevosenurheilussa. (Peltonen ym. 2007, 68.) Vuodesta 1865 lähtien myös valtio on antanut tukensa raviurheilulle muun muassa valtionajojen muodossa (Raevuori 1982, 26). Juoksijasuintaista jalostusta pidettiin kuitenkin aina 1960-luvulle asti hyvin toissijaisena suomenhevosen jalostuslinjana (Kemiläinen 1997, 53). Olihan kantakirjakin jaettu käytännössä työ- ja yleishevoseen, joista jälkimmäinen tarkoitti lähinnä kevytmuotoisempaa työhevostyyppiä armeijan ratsuksi, vaikka merkittiin yleishevosekantakirjaan myös kevyitä juoksijoita (Ojala ym. 2007, 128). Työhevosella oli merkittävä tuotannollinen rooli maa- ja metsätaloudessa. Juoksijajalostuksen katsottiin olevan jopa haitallista työhevostyyppiselle suomenhevoselle. (Kemiläinen 1997, 53.)

Sotaa seuranneina vuosina aallonpohjassa ollut suomalainen raviurheilu sai lisää nostetta 1950-luvun puolivälissä, kun Neuvostoliiton ravijoukkue

lämminveriravureineen teki vierailun Suomeen. Lämminveristen ravihevosten tuonnista ja suomenhevosjuoksijan asemasta käytiin vilkasta keskustelua. Suomenhevoskasvattajien mielenkiinto juoksijahevosiä kohtaan näkyi käytännön jalostusvalinnoissa, kun suosituimmat siitosoriit olivat joko hyvin menestyneitä ravihevosiä tai periyttivät todistetusti juoksijalahjoja. Silloinen Hevosjalostusliittojen Keskusliitto epäröi juoksijakantakirjan avaamista, koska valtion ei uskottu huolehtivan sen ylläpidosta ja toisaalta raviurheilun kasvavan suosion pelättiin keventävän koko suomenhevoscannan tyyppiä. Lämminveriravureiden rantautuminen Suomeen vaati kuitenkin toimenpiteitä suomenhevosrodun turvaamiseksi. Lisäksi hevosten tarve työkäyttöön oli vähentynyt ratkaisevasti, joten suomenhevosen oli taas vastattava uuden aikakauden virtauksiin, mikä tällä kertaa tarkoitti soveltuvuutta urheilu- ja vapaa-ajankäyttöön. Vuonna 1965 juoksijahevonon sai oman jalostussuuntansa suomenhevosen kantakirjaan. (Mahlmäki 2003, 78, 126–128.)

Totopelaajien asemat paranivat 1960-luvun puolivälissä vedonlyöntiasetuksen muutoksella, mikä nosti pelaajien palautusosuuden ratakohtaisista peleistä 80 %:iin. Muutoksen seurauksena pelivaihdot nousivat jyrkästi ja samalla raviurheilusta tuli myös ammattimaista toimintaa. (Raevuori 1982, 27; Peltonen ym. 2007, 69.) 1990-luvun alun lamakausi näkyi myös raviurheilussa pelivaihdon, yleisömäärien ja palkintorahojen hiipumisena. Ratkaisu huolestuttavaan tilanteeseen löytyi etäpeleistä, jotka otettiin käyttöön vuonna 1995. 2000-luvulla totopelien suosio on jatkanut kasvuaan. (Pesu 2008, 200, 203.) Nykypäivänä ravit ovat yksi Suomen suosituimmista urheilulajeista noin 800 000 katsojalla vuosittain. Ratojen ulkopuolella esimerkiksi pelipisteissä raveja seuraa vielä noin 100 000 katsojaa lisää. Raveja järjestetään vuodessa noin 600 43 raviradalla ja niissä kilpailee yhteensä noin 2500 suomenhevosta. (Suomenhevonen.info n.d. c.; Suomen Hippos ry 2008a, 7.)

Suurkilpailuja järjestetään vuosittain useita, joista ylivoimaisesti suurimmat ja perinteisimmät ovat jokakesäiset Kuninkuusravit. Muita arvostettuja ravikilpailuja ovat muun muassa Kylmäveristen Suur-Hollola-ajo, Suurmestaruus sekä suomenhevosten Derby ja Kriterium. Suomenhevosen tila rotuna on siis pitkälti raviurheilun varassa, mikä näkyy myös ravihevosten lukumäärissä. Juoksijasuuuntaisia hevosiä on ylivoimaisesti eniten koko kannasta ja suosituimmat siitosoriit ovat huipputasoisen ravihevosiä pitkänlinjan juoksijasuvuista. Lisäksi noin 90 % suomenhevosen kasvatus-toiminnasta tähtää raviurheiluun (Suomen Hippos ry 2008a, 7). Juoksijaoriilla astutettiin vuonna 2011 1673 suomenhevostammaa ja juoksijasuuunnalle kantakirjattiin 30 oritta ja 69 tammaa. Luvut laskivat jonkin verran edellisvuosien tasosta. Vuonna 2004 ja sen jälkeen kantakirjatuilla oriilla ei ole enää pakollista uusintatarkastusta. (Peltonen 2012a, 157; Suomen Hippos ry 2011d.) Juoksijakantakirjaan hyväksyminen edellyttää asetettujen ennätys- ja voittosummaehtojen täyttymistä.

Kuva 5. Valiojuoksijat B. Vilunki ja Ville-Petteri Jyväskylän V75-raveissa (Lehto 2007).

Juoksijasuuntaisen suomenhevosen asemaa voisikin sanoa turvatuksi, mutta kehitystyötä on tehtävä edelleen. Suomenhevosen nopeuskehitys oli aivan omaa luokkaansa vielä 1980-luvulla ja se sai pitää maailman nopeimman kylmäverisen arvonimen aina vuoteen 2000 saakka, jolloin norjalainen Spikeld rikkoi ensimmäisenä kylmäverihevosenä 1.20-rajaa ajalla 18,6a. Ruotsalaiset kylmäveriset pääsivät samoihin lukemiin Järvsöfaksin johdolla kolme vuotta myöhemmin ja vuonna 2005 samainen musta ori kaunisteli ennätystä numeroihin 17,9a. Sipori on kaikkien aikojen nopein suomenhevonen ajalla 19,4a, jonka se saavutti Elitkampenissa Ruotsissa vuonna 2003 (Sukuposti.net 2012). Ruotsin ja Norjan vauhteihin on siis vielä matkaa. Norjan ja Ruotsin harjoittama jalostuspolitiikka sekä nuorten hevosten kilpailuttaminen ovat selvästi vaikuttaneet myönteisesti nopeuden kehittymiseen. Mailla on yhteiset jalostusohjelmat ja hevosia kilpailutetaan huomattavasti suomenhevosta enemmän jo kolmevuotiaina. Näin hevosilla on näyttöjä siitoskäyttöä ajatellen jo varhain ja hevosten kierto-nopeus kasvaa, mikä tarkoittaa myös sukupolven välisen ajan lyhenemistä, kun hevoset saadaan aikaisin jalostukseen. (Kemiläinen 2010a, 90–91.) Vuoden 2011 kolmevuotiaiden kylmäveristen ravitilastoja vertaillaessa on huomion arvoista, että Ruotsissa kolmevuotiaita tuli starttiin yli 200 kun Suomessa vastaava luku oli 55. Suomenhevosista yksikään ei alittanut tähtirajaa 1.30. Ruotsissa tähtirajan alittajia oli useita, mutta tietysti hevosten lukumäärä oli myös neljä kertaa suurempi. (Svensk Travsport 2012; Suomen Hippos ry 2012a.)

Raviurheilun ammattimaisesta statuksesta huolimatta suomenhevosen kilpailuttamisella ja valmentamisella on edelleen harrastelijamaisuuden kaiku. Vain muutama ammattivalmentaja tunnetaan nimenomaan suomenhevosten laittajana. Suomenhevosten kilpailuttaminen on suhteellisen varovaisista lämminverisiin verrattuna varsinkin nuorten hevosten kohdalla, koska suomenhevosella on edelleen maine hidaskasvuisena rotuna toisin osoittavista tutkimuksista huolimatta. Aihetta on tutkittu paljon muun mu-

assa Helsingin yliopiston Kotieläintieteen laitoksen tutkimissa ja väitös-kirjassa. (Saastamoinen, 3.4.2012) Sarjoja suomenhevosille on tällä hetkellä valitettavan vähän, mutta pääsy starttiin on lähes taattu. Lisäksi suomenhevonen on kilpahevosena kestävä ja sen kilpaura voi jatkua jopa 16-vuotiaaksi asti. Lämminveriset saavat kilpailla 14 ikävuoteen saakka. Kilpailevien suomenhevosten määrä on ollut laskussa koko 2000-luvun ajan. Vielä 2000-luvun alussa radoilla oli noin 3000 suomenhevosjuoksijaa, mutta vuonna 2011 enää 2180. Laskua vuoteen 2010 tuli noin 5 %. (Suomen Hippos ry 2008a, 7, 27–28; Kemiläinen 2012, Hevosurheilu 24.2.2012, 2.)

Kuva 6. Maailman nopein suomenhevonen Sipori (Lehto 2003).

3.5.1.2 Ratsu

Rodun historiassa suomenhevosiä on käytetty ratsuhevosina lähinnä armeijassa. Myös yksittäisissä laukka- ja este kilpailuissa suomenhevosratsuja on voinut nähdä, mutta pääasiassa suomenhevonen on ollut maatiainen työhevonen. Suomen verrattain pienimuotoinen ratsastusurheilu jäi lähinnä rikkaiden harrastukseksi jalorotuisilla täysi- ja puoliverihevosilla. 1960-luvulta lähtien ratsastuksen suosio on kuitenkin ollut kasvussa. 1970-luvulla suomalainen liikuntakulttuuri ja urheilu kokivat vahvoja muutosvirtoja, kun kansanomaisempi suunta otti oleellisesti sijaa entisiltä pienen eliitin hallitsemilta urheilumuodoilta. Myös liike-elämä kiinnostui uudesta suuntauksesta ja lähti tukemaan eri urheilulajeja entistä hanakammin. (Vasara 1987, 442, 468.)

Ratsastusurheilun suosion kasvaessa ja kilpailujen monipuolistuessa myös ratsuhevosten tarve kasvoi. Kysyntään vastattiin aloittamalla ratsurotuisten hevosten ja ponien tuonti maahan sekä kehittämällä kotimaista kasvatus-toimintaa. (Vasara 1987, 488.) Näin myös kotimainen hevosrotumme vaati lisää kehitystyötä, jotta se voisi vastata muuttuvan ratsastusurheilun tuomiin haasteisiin. Vuonna 1971 ratsu- ja pienhevossuunnat lisättiin suo-

menhevosen kantakirjaan (Ojala ym. 2007, 129). Suomenhevosella oli pitkään huono maine ratsuhevosena. Ratsastuskoulutoiminnan laajetessa 1970-luvulla tallien opetuskäytössä olevat suomenhevoset olivat useimmiten kouluttamattomia työ- tai ravihevosiä, jotka eivät soveltuneet edellä mainittuihin käyttötarkoituksiin joko fyysisten tekijöiden tai luonteensa vuoksi. Koulutettujen suomenhevosratsujen puutteessa rotua pidettiin lähtökohtaisesti jäykkänä ja vaatimattomana ratsuna. 1980-luvun alussa Suomen Hippos ja Suomenratsut ry alkoivat tukea suomenhevosratsujen kilpailuja suuremmilla palkinnoilla, mikä osaltaan houkutteli enemmän ammattilaisia ja tasokkaampia ratsastajia kotimaisen rodun pariin. Vielä 80-luvun alussa ratsusuuntaisten suomenhevosten katsottiin kuitenkin olevan suorituskyvyltään liian heikkoja lämminveristen rinnalla ja vain juoksijalostuksen sivutuotetta. Ratsukäytössä olevien suomenhevosten lukumäärän uskottiin jäävän tulevaisuudessakin alhaiseksi, eikä suomenhevosratsun kehittämistä koettu yhtenä ratkaisuna rodun säilymisen suhteen. Sen ajateltiin soveltuvan vain harrastekäyttöön kilpakenttien sijaan. (Laurila 1997, 60; Tiihonen 1983, 143–146.)

Kuva 7. Suomenhevosten vuoden 2010 estemestari Humeli kansallisissa estekilpailuissa Jyväskylässä (Lehto 2008).

Toisin kuitenkin kävi. Suomenhevosratsujen suosio kasvaa edelleen. 1990-luvun puolivälissä ratsukäytössä oli noin tuhat suomenhevosta (Laurila 1997, 60) ja nyt luvut pyörivät jo yli kolmessatuhannessa. Kansallisella tasolla kilpailee vuosittain yli kaksisataa suomenhevosratsua. Jo 1980-luvulla ratsukoiden määrä kaksinkertaistui 80-luvun alun alle kolmestakymmenestä ratsukosta 66:een vuonna 1989. (Suomenratsut ry 2005.) Suomenhevosilla on myös omat vuosittaiset mestaruuskilpailunsa koulu-,

este- ja kenttäratsastuksessa. Vaikeustasoltaan kilpailut ovat kouluratsastuksessa helppo A, esteillä 110–120 cm ja kenttäratsastuksessa helppo. Vaikeusastetta pidetään riittävänä yleishevostyyppiselle suomenhevoselle, vaikka poikkeuksellisen lahjakkaita vaikean tason kouluhevosia ja 130-senttisiä esteratoja hyppääviä suomenhevosia löytyy aina silloin tällöin. (Alerini 2007, 166.) Ratsutyyppiset suomenhevoset sopivat myös erinomaisesti valjakkoajoon, mistä todisteena on kansainvälinen menestys lajissa (Suomen Hippos ry 2008a, 9).

Suomenhevosratsujen määrätietoista jalostusta on harjoitettu jo kolme vuosikymmentä entisen Valtion hevosjalostuslaitoksen toimiessa sunnanna näyttäjänä Ypäjällä, missä nykyisin toimii sekä Ypäjän Hevosopisto että Maatalouden tutkimuskeskuksen MTT:n hevostutkimuslaitos. Ypäjältä lähtöisin olevat suomenhevossuvut hallitsevat pitkälti menestyneiden ratsuhevosten sukutauluja. Juoksijasukuja on kuitenkin edelleen paljon esimerkiksi estehevosissa ja ne kannattelevat ratsuhevosjalostusta, vaikka nykyisin syntyvät varsat voivat olla isänlinjaltaan jo viidettä polvea ratsusukuista (Ticklén 2009; Sukuposti.net 2012). Ratsutyyppisiä suomenhevosia voi kuitenkin syntyä juoksijasuvuista ja päinvastoin. 2000-luvun ratsujalostuksessa on kiinnitetty huomiota ryhdikkyYTEEN, etuosan keveyteen sekä joustaviin liikkeisiin. Kokoaminen on ratsuhevoselle tärkeä ominaisuus, mikä on kuitenkin usealle suomenhevoselle etupainoisuuden sekä takaosan ja kaulan rakenteen vuoksi hankala suorittaa vaaditulla tavalla. (Alerini 2007, 167–170.) Myös kolmitahtisen laukan parantaminen nähdään yhtenä suomenhevosratsun kehittämiskohteista (Suomen Hippos ry 2008a, 33).

Kuva 8. Ypäjän Hevosopiston suomenhevostatrilli Jyväskylän Kuninkuusraveissa (Lehto 2008).

Aina vuoteen 1999 saakka ratsusuunnalle kantakirjattiin alle kymmenen oritta vuosittain. 2000-luvulla luvut ovat vaihdelleet vain kolmen hevosen pohjalukemista vähän reiluun kymmeneen kantakirjattuun oriiseen. Vuonna 2011 ratsusuunnalle hyväksyttiin kymmenen suomenhevosoritta.

Tammojen kantakirjausluvut ovat vuosittain noin 40–50 hevosen luokkaa. Vuonna 2011 ratsusuunnan tammoja otettiin kantakirjaan 44. (Suomen Hippos ry 2011d.) Samana vuonna ratsusuunnan oriilla astutettiin 269 tammaa, mikä on edellisvuoteen verrattuna noin 6 % vähemmän (Peltonen 2012a, 157; Peltonen 2011a, 155). Suomenhevosilla menestyksellisesti kilpailut Seppo Laine toivoi suomenhevosen juhluvuonna 2007 johdonmukaisempaa jalostuspolitiikkaa, kun edelleen lähes kaikki kantakirjaan tarjotut oriit ja tammot hyväksytään jalostukseen. Asetettuja tavoitteita tulisi noudattaa tiukemmin, jotta ratsuominaisuuksiltaan heikommät yksilöt karsiutuisivat pois ja vain parhaita käytettäisiin jalostukseen. Jälkeläisnäyttöjen perusteella tehtävään valintaan tarvitaan aikaa, jotta otanta olisi tarpeeksi luotettava. (Alerini 2007, 167.) Ratsusuunnalle kantakirjattujen oriiden kasvanut suosio sekä ratsukoulutettujen, osaavien suomenhevoisten kysynnän nousu näyttävät valoisaa ja vakaata tulevaisuutta suomenhevosen käytölle ratsuna (Suomen Hippos ry 2008a, 8).

3.5.1.3 Työhevonen

Työhevoisten tarve määrittä pitkään suomenhevosjalostuksen suunnan. Vaikka vireä luonne ja joutuisa askellus olivatkin haluttuja ominaisuuksia, ei juoksijahevosta arvostettu yhtä korkealle kuin vakaata ja rehtiä työhevosta. 1960-luvulle saakka suomenhevosia jalostettiin pääsääntöisesti työhevoskäyttöön vastaamaan niin teollisuuden, maa- ja metsätalouden kuin armeijan tarpeita. Myös raviradoilla mainetta niittävät juoksijahevoset hoitivat osansa maatalontöissä milloin äestä tai tukkirekeä vetäen. Samalla hevosille kehittyi teräksinen pohjakunto ja kestävyys kilpa-ajoihin.

Valtion tiukka maatalous- ja kauppapolitiikka antoivat suuntaviivat 1920-luvun hevosjalostukselle, kun pelto- ja laidunala uudisraivattiin ja viljan tuotantoa tuettiin tehokkaasti (Vahtola 2003, 273). Maatalouden tehostuminen vaati lisää hevosvoimia, joten maan hevosjalostuksen tuli tuottaa entistä suorituskykyisempiä tuotantoeläimiä. Työhevosen tärkein ominaisuus oli kiistatta vetokyky, mitä ei kuitenkaan testattu ennen vuotta 1929, jolloin toimeenpantiin kantakirjahevoisten ensimmäinen koeohjesääntö. Hevosten tuli suorittaa kaksi vetokoetta, joista toinen oli samalla kävelykoe. Kuorman paino oli 700–1000 kiloa ja se säädettiin hevosen iän mukaan. Myös juoksunopeus testattiin. Hevoset ryhmiteltiin neljään käyttöarvoluokkaan suoritettujen kokeiden ja muiden arviointikriteerien perusteella. Neljännen käyttöluokan hevosia ei hyväksytty kantakirjaan. 1930-luvulla vetokoetta muutettiin oikeudenmukaisemmaksi vetovastusmenetelmällä. Hevosen painon ja iän mukaan laskettiin vetovastus, jota lisättiin jokaisen portaan eli 50 metrin vedon jälkeen. Koe oli vaativa ja testasi erinomaisesti myös hevosen luonnetta. Samalla myös huonosti vetävät hevoset karsiutuvat pois jalostuksesta ja suomenhevonen kehittyi yhdeksi maailman parhaista vetohevosista kokoonsa nähden. (Ojala 1995, 66–67.) Suomenhevonen voittaa jopa vankemmat ja isokokoisemmat kylmäverirodut raskaiden kuormien vedossa rehellen ja itsepintaisen luonteenlaatussa sekä erinomainen vetotekniikkansa ansiosta. Sen vetokapasiteetti voi kohota jopa 200 prosenttiin hevosen omasta painosta. (Peltonen ym. 2007, 78.) 1970-luvun alussa kantakirjanpito siirtyi valtiolta vastaperustetun Suomen Hippos ry:n tehtäväksi. Samalla kantakirjaussysteemi uudistettiin

ja periaatteeksi asetettiin nopeampi jalostuksellinen edistyminen, mikä käytännössä tarkoitti muun muassa juoksukokeen poistamista työhevossuunnan kantakirjausvaatimuksista ja vastaavasti vetokokeen poistamista juoksijahevosilta (Ojala 1995, 86). Vuodesta 1997 lähtien työhevossuunnille kantakirjattavat hevoset ovat voineet suorittaa ajettavuuskokeen vetokokeen sijasta (Suomen Hippos ry 2011d).

1920-luvulta lähtenyt maataloustuotannon nousu johti 1950-luvulla hevosten ylituotantoon. Jälleenrakennuksen kausi tarvitsi hevosia vain pienen hetken, kun koneellistuva maailma otti omakseen myös Suomen pellot ja metsät. Parin vuosikymmenen kuluessa kaikki puhtaat työhevossuvut oli hävitetty. Vain juoksijajalostukseen kelpaavat suvut säilyivät. (Ojala 1997a, 109.) 1960-luvulla kiinnostus raviurheiluun alkoi kasvaa ja työhevოსia risteytettiin tunnettujen juoksijahevosten kanssa, jotta varsoille olisi enemmän kysyntää (Ojala 2003, Hevosurheilu 9.5.2003). Työhevosten suosio hiipui nopeasti 1980-luvulle tultaessa. 90-luvulla kantakirjattiin yhtä vuotta lukuun ottamatta alle kuusi työhevossuuntaista oritta ja keskimäärin 10–20 tammaa vuodessa. 2000-luvulla tammojen kantakirjaukset laskivat huomattavasti, vaikka vuosina 2004–2006 kirjattiin noin kymmenen ja vuonna 2007 jopa 18 tammaa. Vuosina 2000–2010 kantakirjattiin yhteensä 38 oritta eli muutama hevonen enemmän 90-luvun tasoon verrattuna. Vuonna 2011 sekä ori- että tammakantakirjaan hyväksyttiin vain kolme hevosta. Tammapuolella laskua vuoden 2010 lukuihin tuli 67 % ja oriilla 40 %. (Suomen Hippos ry 2011d.)

Kuva 9. Nelinkertainen hevostyön Suomenmestari ja I-palkinnolla työhevossuunnalle kantakirjattu tamma Napsukka vetämässä lähdön esittelyä varsansa Tepsukan kanssa Jyväskylän Kuninkuusraveissa (Lehto 2008).

Työhevöskäytössä olevia suomenhevosia on tällä hetkellä noin 500. Vaikka työkäyttö onkin vähäistä, on sen avulla säilytetty arvokasta geeniperimää sekä kulttuuriperintöä. Kiinnostus työhevოსia kohtaan on kuitenkin nousussa lisääntyvän ympäristötietoisuuden ja perinteiden arvostuksen myötä. Työhevostoiminta on pitkälti harrastuspohjaista, mutta työmahdol-

lisuuksia rehdeille suomenhevosille on muun muassa metsätöissä luonnonsuojelu- ja harvennusalueilla, puistojen hoidossa, työhevösnäytöksissä eri tapahtumissa sekä matkailun saralla. Suomessa toimii nykyisin noin kolmisenkymmentä hevösmetsuria ja maatilamatkailussa suositaan usein monipuolisia asiakastyöhön soveltuvia suomenhevosia. (Suomen Hippos ry 2008a, 9-10.) Jäljellä olevia työhevössukuja pyritään suojelemaan ja elvyttämään niiltä osin, kun se vielä on mahdollista. Esimerkiksi suoria työhevössuuntaisia isänlinjoja ei ole säilynyt tähän päivään ja vain muutama nykyisistä työhevössuunnan jalostusoriista edustaa vanhanlinjan työhevössukuja. Vuonna 2010 syntyi yhteensä 19 varsaa työhevössuunnalle hyväksytyistä oriista ja astutettiin kaikkiaan 50 tammaa. Vuonna 2011 astutusmäärät laskivat kahdeksalla tammalla. (Peltonen 2011a, 155–157; Peltonen 2012a, 157). Suurimmat haasteet työhevösen tulevaisuuden kannalta ovatkin vanhojen sukulinjojen säilyttäminen sekä työhevöskäytön kiinnostavuuden ja tunnettuuden lisääminen. Uusien käyttömuotojen kehittäminen, hevosmatkailun kasvava suosio ja työhevösen monipuolisuuden, vihreitä arvoja liputtavan statuksen näkyvyys ovat avaimina työhevöskannan säilymiselle.

3.5.1.4 Pienhevonen

Suomenpienhevosiksi luokitellaan kaikki ponikokoiset eli alle 148-senttiset suomenhevoset. Vielä 1800-luvulla suomenhevonen oli selvästi pienhevöskokoa keskimääräisen säkäkorkeuden ollessa noin 130–140 senttiä. 1890-luvullakin 148-senttinen hevonen miellettiin isokokoiseksi. Systemaattisen suomenhevosjalostuksen alkaessa 1900-luvun alussa senaatin vaatimusten mukaan kantakirjattavien hevosten säkäkorkeuden tuli olla vähintään 148 senttiä, jotta entistä vahvempien ja suurikokoisempien työhevosten jalostus tuottaisi haluttua tulosta (Ojala 1997b, 15). Pienikokoisten suomenhevosten rivit alkoivat siis harventua jyrkän maataloushevösen tieltä. 1900-luvun puolivälissä pyrkimyksenä oli vähintään 154-sentin säkäkorkeus. Vuonna 1945 kantakirjaan hyväksytyjen oriiden säkäkorkeuksien keskiarvo oli 158 senttiä. Hevösen kokoon kiinnitettiin toisinaan enemmän huomiota kuin eläimen laatuun, mikä johti osaltaan laadullisen kehityksen hidastumiseen. 1940-luvulla toivottiinkin suuren koon suosimisen laantuvan, jotta laadullinen jalostus edistyisi. (Sihvola 1946, 31.)

Suomenpienhevonen on kaikista jalostussuunnista vähälukuisin. Pienhevoset saivat oman kantakirjalinjansa samaan aikaan ratsujen kanssa 1970-luvun alussa. Pienikokoisten jalostusoriitten puute ja vastaavasti isomman koon suosiminen olivat johtaneet kokonaisten pienhevöskantojen katoamiseen, joten pienhevosten jalostus oli aloitettava ilman varsinaista jalostuksellista pohjaa (Ojala 1995, 86). Ei siis ollut ihme, että pienhevösia tarjottiin aluksi kirjoihin hyvin vähän ja ne liitettiin pian ratsusuunnan kantakirjaan. Suomenhevosten ratsastuskäyttö oli vielä 1970-luvulla vähäistä ja varsinkin pienhevösratsuja oli harvassa. Yhdistyminen ratsukantakirjan kanssa vaati kuitenkin pienhevosten ratsukoulutusta. Vuonna 1987 pienhevosten kantakirjausehtoja lievennettiin siten, että ratsastuskokeen saattoi korvata ajokokeella. Näin pienhevosten kantakirjaus saatiin varsinaisesti aloitettua. (Ojala ym. 2007, 129; Suomen Hippos ry 2011d.) Nyt suomen-

pienhevosten määrä on ollut kasvussa, mutta pysyttelee silti oriiden osalta noin viidessä kantakirjatussa yksilössä per vuosi. Vuonna 2011 oriita merkittiin kirjoihin neljä. Tammojen kantakirjausmäärät ovat vaihdelleet 2000-luvulla alle kymmenestä yksilöstä vajaaseen kahteenkymmeneen. Vuonna 2011 pienhevossuunnalle merkittiin 18 tammaa. (Suomen Hippos ry 2011d.) Virallisella mittaustuloksella pienhevoseksi luokiteltavia suomenhevosia syntyi 1970-luvulla alle sata, mutta 80- ja 90-luvulla määrä oli jo yli kaksisataa (Sukuposti.net 2012). Kantakirjatuille pienhevosoriille syntyi vuonna 2010 yhteensä 64 jälkeläistä. Samana vuonna pienhevosoriit astuivat 100 tammaa, mikä oli 9 % edellisvuotta vähemmän. Vuonna 2011 astutettuja tammoja oli 88, joten astutusmäärät jatkoivat laskuaan. (Peltonen 2011a, 155–157; Peltonen 2012a, 157.)

Kuva 10. Pienhevos- ja ratsusuunnalle kantakirjattu, 135-senttinen tamma Vinkan Tähti (Lehto 2007).

Modernin suomenhevosen aikakautena myös suomenpienhevonen pystyy vastaamaan ajan haasteisiin varsin hyvin. Ponikokoinenkin suomenhevonen voi juosta menestyksekkään uran raviradoilla ja soveltuu hyvin sekä pienten aikuisten että lasten ratsuksi. Myös valjakkoajossa pienhevonen on elementissään ketteränä, varmajalkaisena ja tasaisena ajohevosena. Suosituimpia pienhevoset ovat kuitenkin ratsuina ja monet ratsastuskoulut suosivat niitä opetushevosina. Lisäksi suomenpienhevonen voi kilpailla junioriratsastajalla poniluokissa ja aikuisen alla suomenhevosille rajatuissa lähdöissä.

3.6 Suomenhevostapahtumat

Suomenhevosella on kolme vuosittaista päätapahtumaa: Kuninkuusravit, Suomenratsujen kuninkaalliset ja Valtakunnalliset työhevostapahtumat. Niiden lisäksi rodulle omistettuja tapahtumia ovat lähinnä suomenhevosien show-näyttelyt. Lisäksi suomenhevoseseen liittyviä koulutuksia ja seminaareja järjestetään vuosittain. Ne sisältävät pääasiassa alan ammattilaisten

pitämiä luentoja sekä paneelikeskusteluja. Suomenhevosen markkinointia edesauttavia yleisötapahtumia on kuitenkin kokonaisuudessaan vähän.

3.6.1 Kuninkuusravit

Kiistatta suurin ja näkyvin suomenhevostapahtuma on Kuninkuusravit. Tapahtuman pitkät perinteet juontavat juurensa vuoteen 1924. Nyt Kuninkuusravit ovat kasvaneet Suomen suurimmaksi ravitapahtumaksi ja yhdeksi maamme suurimmista kesätapahtumista. Kuninkuusravit ajetaan joka vuosi eri paikkakunnalla ja yleisöä tapahtumaan osallistuu lähes 50 000. Mukana on tusina kantakirjattua oritta ja tammaa, jotka kilpailevat ravikuningaan ja –kuningattaren arvonimestä. Kaksipäiväisen tapahtuman aikana ajetaan kolme lähtöä 2100 metrin, mailin ja 3100 metrin matkoilla. Nopein kokonaisu aika määrää voittajan. (Suomen Hippos ry 2008a, 8.)

Kuva 11. Etualalla kaksinkertainen ravikuningatar B. Helmiina, takana vuoden 2008 ravikuningatar Velin Vinke (Lehto 2008).

Kuninkuusravien ainutlaatuinen tunnelma ja näkyvyys tuovat paikalle myös paljon katsojia, joille hevonen ei eläimenä ole läheinen ja hevosurheilukin voi olla suhteellisen tuntematon urheilumuoto. Tapahtuma on siis erinomainen hevostalouden ja –urheilun näyteikkuna, jonka avulla suomenhevosta voidaan markkinoida rotuna ja sen tunnettuutta lisätä. Kuninkuusravit voivat vetää lisää harrastajia sekä tulevia ammattilaisia lajin pariin. Tapahtuman säilyttämisestä juuri suomenhevosen juhlanäyttely tulee pitää huolta myös vastaisuudessa.

3.6.2 Suomenratsujen kuninkaalliset

Vuodesta 2002 lähtien järjestetty Suomenratsujen kuninkaalliset on vakiinnuttanut paikkansa vuotuisten suomenhevostapahtumien joukossa. Kolmipäiväinen tapahtuma on kasvattanut suosiotaan vuodesta toiseen ja

on nykyisin kohtauspaikka suomenhevosratsujen harrastajille. Ypäjän Hevosopisto oy:n järjestämä tapahtuma esittelee monipuolista suomenhevosratsua sekä koulu- ja esteratsastuksessa että valjakkoajossa. Tapahtuma tarjoaa alue- ja kansallisen tason kilpailuluokkia, kasvattajakilpailut 6-vuotiaille sekä laatuarvostelun 3-, 4- ja 5-vuotiaille suomenhevosratsuille. Laatuarvosteluun päässeet hevoset on rankattu neljällä eri paikkakunnalla järjestettyjen karsintakilpailujen perusteella. Tapahtuma kokonaisuudessaan lisää suomenhevosratsukasvatuksen tavoitteellisuutta ja kiinnostusta laadukkaan kasvatustoiminnan tuloksista. (Suomen Hippos ry 2008a, 9; Hevosopisto 2011.)

Huomioitavaa on tapahtuman vetovoimaisuus: siinä missä muut ratsastustapahtumat kärsivät yleisöpulasta, vetää Suomenratsujen kuninkaalliset verrattain suurilukuisen joukon sekä katsojia että osallistujia. Ilmaisen sisäänpääsystä johtuen tapahtuman yleisölukua ei voi laskea. Katsojat ovat kuitenkin täyttäneet Hevosopiston katsomot ja parkkipaikat vuosi vuodelta yhä tiiviimmin. Vuonna 2010 Suomenratsujen kuninkaallisiin ilmoitettiin 401 hevosta. Kasvua vuoden 2008 osallistujamääriin tuli 13 %. Eniten osallistujia on kouluratsastusluokissa. Valjakkoajokilpailut on jouduttu jättämään viime vuosina pois ohjelmistosta liian vähäisen osanottajamäärän vuoksi. (Suomen Ratsastajainliitto 2010, 2011.)

3.6.3 Työhevoskilpailut

Työhevosten vetokilpailut tulivat suosituiksi hevosten keskuudessa 1920-luvulla. Samoihin aikoihin kantakirjaan hyväksymisen edellytykseksi asetettiin hyväksytyt vetokoe. Työhevoskannan supistuminen lopetti työhevoskilpailujen järjestämisen muutamaksi vuodeksi 1970-luvulla. Perinteikkäät vetokilpailut saatiin kuitenkin elvytettyä 1980-luvun alussa ja vuodesta 1984 lähtien Suomen Hippos on yhdessä hevosjalostusliittojen kanssa järjestänyt vuosittain valtakunnalliset työhevosmestaruuskilpailut, jotka kiertävät paikkakunnalta toiselle. Sittenkin tapahtumaa on ollut järjestämässä myös Suomen Työhevosliitto. Valtakunnallisen työmestarin arvosta voivat kilpailla kantakirjatut suomenhevosoriit ja -tammat. Voittaja on juoksu-, käynti- ja veto-osuuksissa parhaiten onnistunut hevonen. (Peltonen 2012b.)

Eurajoella 2000-luvun puolivälistä lähtien järjestetyt Hevoskynnön Suomenmestaruuskilpailut ovat lunastaneet paikkansa suosittuna työhevostapahtumana. Vuonna 2011 kyntökilpailuissa oli noin 650 katsojaa, mikä on ennätysmäärä uudehkolle kilpailulle. Edellisvuoden yleisömäärään kasvua tuli lähes 40 %. Parikynnössä oli mukana kuusi paria ja yksikköluokassa neljä osallistujaa. Kesällä 2012 Eurajoen Kotiseutuyhdistyksen järjestämät kilpailut pidetään seitsemännen kerran. Tapahtumassa on myös ratsastus- ja kengitysnäytöksiä sekä pienimuotoisesti muiden hevosrotujen esittelyä ja muuta maatalousperinteeseen liittyvää ohjelmaa. Tapahtuman yhteistyökumppaneita ovat muun muassa Työhevosharrastajat sekä Eurajoen kunnan kulttuuritoimi. (Eurajoen Hevoskynökisat 2011.)

4 SUOMENHEVOSEN TULEVAISUUS

Suomenhevonen on vastannut aina vallitsevan ajanjakson haasteisiin. Työhevosten tarpeen vähentyessä rotu muuntautui moderniksi urheiluevosiksi raviradoilla ja ratsastuskentillä säilyttäen näin paikkansa Suomen toiseksi suosituimpana hevosrotuna heti lämminveriravurin jälkeen. Tällä hetkellä vallitsevia ilmiöitä ovat globalisoituva maailma, Euroopan taloudellinen epävakaus sekä ympäristötietoisuuden kasvu, kestävä kehitys ja luonnonmukaisuus, jotka näkyvät niin kulutustottumuksissa kuin arvo maailmassakin. Suomenhevoselle tämä merkitsee sekä haasteellista että mahdollisuuksien täyttämää tulevaisuutta. Eniten työnsarkaa on suomenhevosen markkinoinnissa ja uusien käyttömuotojen kehittämisessä niin Suomessa kuin sen ulkopuolella. Suomenhevosta tulisi nostaa esiin houkuttelevana vaihtoehtona potentiaalisille ostajille ja ammattivalmentajille sekä ratsu- että ravipuolella, jotta kuluttajien kiinnostus rotuun kasvaisi. Lisäksi suomenhevostuotuksen tukemista tulisi tehostaa ja jalostustavoitteita selkeyttää tulevaisuuden suomenhevoselle sopiviksi.

Suurin huolenaihe suomenhevosen tulevaisuudelle on suomenhevokannan laskusuhdanne. Siitoseläimiä on verrattain vähän ja varsojen syntyvyys ei kohtaa asetettuja tavoitteita. Lisäksi siitostammojen määrä rodun elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi on liian alhainen ja populaation geneettinen kartta käy yhä ahtaammaksi. Suomenhevosen monipuolisuuden säilyttäminen niin genetiikan, tyyppien kuin käyttöominaisuuksien osalta on erittäin tärkeää alkuperäisrotumme suojelemiseksi ja sen elinvoimaisuuden edistämiseksi. Suomenhevonen on kokenut monia muutoksia satavuotisen historiansa aikana, mutta sen perimmäinen olemus on säilynyt muuttumattomana aina tähän päivään saakka. Nyt suomenhevonen vaatii kehitystyötä ajan mallin mukaisesti, mikä tarkoittaa entistä suorituskykyisempiä, kysyntää vastaavia hevosia. Suomenhevonen tulee tuotteistaa ja markkinoida kilpailukykyisenä vaihtoehtona muille vastaaville yleishevostyyppisille roduille sekä kotimaassa että Suomen rajojen ulkopuolella. Hevosalan sisäisten muutosten lisäksi myös yhteiskunnan yleinen tila talouden, arvojen ja asenteiden osalta on huomioitava suomenhevosen tulevaisuuden kehityksessä.

4.1 Haasteet ja uhat

Yksi pitkänlinjan haasteista suomenhevosen kohdalla on saada tarjonta vastaamaan kysyntään. Laadukkaiden suomenhevosten menekki olisi runsasta, mutta tarjontaa on hyvin vähän. Toisaalta varsoja sekä kouluttamattomia nuoria hevosia on vaikea saada kaupaksi, jos ne ovat keskitason hevosia, jotka eivät eroa sukunsa, värinsä tai muiden ominaisuuksiensa puolesta muista myyntihevosista. Lisäksi uusien käyttömuotojen, kuten hevosmatkailun ja terapiakäytön, kasvu luo haasteita kasvattajille, joiden tulisi suunnata jalostustyötä kysynnän vastaamiin tarpeisiin. Tietoa ja koulutusta suomenhevosen uusista käyttömuodoista on kuitenkin vähän. Lisäksi nykyiset jalostustavoitteet kaipaavat ripeää kehittämistä, jotta ne tukisivat myös uusia käyttömuotoja. (Suomen Hippos ry 2008a, 13; Laine, Martin-Päivä, Prepula & Saastamoinen 2008.)

Suomenhevosen kokonaismarkkinointi on yksi rodun keskeisistä haasteista. Suomen Hippoksen kannalta erityisesti koordinaation puute varsinkin jäsenyhteisöjen kesken lisää markkinoinnin haasteellisuutta. Markkinoinnin tulee olla yhtenäistä, jotta se tukisi haluttua kuvaa suomenhevosesta. Avainasemassa ehjän ja saumattoman kokonaiskuvan luomisessa on tiedonsiirto ja laajat verkostot, merkitysten luominen sekä sosiaalinen yhteisyys. (Mahlamäki 2008.) Suomenhevosen kautta hevostalous pääsee esiin myös alan ulkopuolella, mikä edesauttaa muun muassa rahoitusta, sponsointisopimusten syntyä sekä markkinointia ja avaa väyliä uusien toimijoiden piiriin. Yhteistyötä tulisi laajentaa ja kehittää niin hevosalan sisällä kuin sen ulkopuolella, jotta siinä piilevä hyöty saataisiin tehokkaasti esiin.

Kasvatustoiminnan väheneminen sukupolven vaihtuessa on yksi suomenhevostalouden haasteista. Kun jatkajaa ei löydy jopa vuosikymmeniä jatkuneelle hevoskasvatukselle, voi pitkänlinjan jalostustyö loppua kokonaan. (Suomen Hippos ry 2008a, 14.) Lisäksi varsojen hankala myyntitilanne ja kasvatuksen tappiollisuus voivat olla syynä toiminnan lopettamiselle. Kasvattajien tukitoimien edistäminen, koulutuksen ja tiedon lisääminen niin jalostusvalinnoista kuin kasvuympäristöstä sekä varsojen mekin parantaminen toisivat sekä lisää kasvattajia alan piiriin että valaisivat uskoa toiminnan kannattavuuteen nykyisille kasvattajille. Suomen hevoscanta on noussut tasaisesti koko 2000-luvun, mutta suomenhevospopulaatiossa vastaavaa kehitystä ei ole tapahtunut, vaan määrät ovat pysyneet melko vakaana. Vuonna 2010 Suomeen tuotiin noin 2500 hevosta. (Suomen Hippos ry 2010a, 2010b.) Harvinaisempien hevosrotujen tuonnin kasvaessa suomenhevosen kotimaisuuden mukanaan tuomia etuuksia pitäisi liputtaa entistä vahvemmin. Suomenhevonen on juuri suomalaisiin oloihin jalostettu, terve ja kestävä hevosrotu, joka pystyy korvaamaan ulkomaiset hevoset muun muassa harraste- ja opetuskäytössä. (Suomen Hippos ry 2008a, 15.)

4.2 Mahdollisuudet ja voimavarat

Suomen ainoana alkuperäisenä hevosrotuna suomenhevonen linkittyy kiinteästi suomalaisen yhteiskunnan kehittymiseen ja siten kulttuuriperintöömme. Suomenhevosella on vahva suomalaiskansallinen leima ja se mielletään sisukkaaksi ja rehelliseksi, ainutlaatuiseksi persoonaksi. Samoilla sanoilla suomalaiset kuvailisivat myös omia kansallisia piirteitään. Suomenhevosen omaleimaisuus ja sen kantamat kansalliset arvot tukevat rodun markkina-arvoa ja luovat sille mahdollisuuksia yritystoiminnassa muun muassa matkailun alalla ja erikoistumisen näkökulmasta. (Suomen Hippos ry 2008a, 11.)

Suomenhevosen voimavarat suomalaiskansallisuuden lisäksi nojaavat pitkälti sen monipuolisuuteen. Rotu tarjoaa poikkeuksellisen paljon vaihtoehtoja muutenkin kuin monipuolisena käyttöhevosena sekä jatko- että uudelleenkoulutusmahdollisuuksiensa osalta. Suomenhevosesta löytyy jokaiselle jotakin: on urheilumallista juoksijaa ja ratsua, vankkaa perinteistä työhevostyyppiä sekä pyöreää ponimaisuutta. Suomenhevosen väripaletti on myös laajentunut huomattavasti viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana, joten valinnanvaraa myös värityksen suhteen on runsaasti. He-

vosenostajan ei enää tarvitse tyytyä rautiaan eri variaatioihin, kun vaihtoehtoja löytyy aina mustasta ja ruunikosta kimoon, päistärikköön, hallakkoon ja voikkoon. Vaikka suomenhevonen ei kansainvälisen tason kilparatsu olekaan, on se erittäin kilpailukykyinen rotu harrastehevosten ja kylmäveristen ravurien sarjassa. Lisäksi suomenhevonen on kestävä ja terve rotu, joka on sopeutunut erinomaisesti pohjoisiin oloihin. (Suomen Hippos ry 2008a, 12.) Suomenhevosessa piilee myös paljon vielä hyödynämätöntä kansainvälistä markkinapotentiaalia.

Kuva 12. Suomenhevonen soveltuu erinomaisesti asiakaskäyttöön muun muassa opetushevosena (Sjöholm 2006).

Yksi suomenhevosen voimavaroista on myös suuri harrastajajoukko, joka kannattelee pitkälti Suomen hevostaloutta. Harrastuspohjainen toiminta ei ole niin kiinteästi sidoksissa talouden notkahduksiin ja muutostiloihin kuin ainoastaan yritystoiminnan varassa olevat toimintamuodot. Hevostaloudessa menestyvän yritys- ja elinkeinotoiminnan takaa laaja harrastajapiiri, joka tekee tiivistä yhteistyötä ammattilaisten kanssa. (Suomen Hippos ry 2008a, 13.) Yksityiset harrastajat niin hevosenomistajina, ratsastuskoulun asiakkaina tai harrastevalmentajina ovat suomenhevosen suurin kuluttajaryhmä. Harrastajien kiinnostus suomenhevosta kohtaan heijastuu yritystoimintaan, jolloin yritykset pyrkivät hankkimaan käyttöönsä entistä enemmän rodun edustajia ja tekemään niistä markkinavaltin. Myös niin sanotun kimppaomistamisen mahdollisuudet tulisi tuoda selkeämmin esille. Jukka Suokas toteaa SHKL:n jäsenlehden pakinassaan, että 8-vuotias lämminverinen kimppahevonen juoksee jo uransa loppupuolta, kun suomenhevskimppa on vasta puolivälissä kilpa-uraansa. Alku voi olla hankalaa, ellei varsa ole varhaiskypsä, mutta tuloksia saadaan pitempään ravin alkaessa sujua. (Suokas 2010, 4.) Menestyneistä kimppahevosia ovat muun muassa ravikuningas Pihlajan Aaroni, Hullumies ja Eduskunnan hyväntekeväisyyshevonen Bokalle (Heinonen 2010, 31).

4.3 Raviurheilun asema

Raviurheilu on suomenhevosen vankka tukipilari, joten ravitaloudessa tapahtuvat muutokset vaikuttavat laaja-alaisesti suomenhevospopulaation kehityksen suuntaan. Huolestuttavaa on ennen kaikkea kilpailevien suomenhevosten väheneminen radoilta, sarjatarjonnan heikko tilanne sekä alhaiset palkintosummat. Lisäksi suomenhevosella on valitettava maine kalliina rotuna, koska kilpaura aloitetaan yleensä lämminveriravureita myöhemmin. (Suomen Hippos ry 2008a, 13.) Nykyinen tutkimustieto ei kuitenkaan tue väittämää suomenhevosen hidaskasvuisuudesta. Suomenhevosen valmennuksessa uskotaan usein, että hevosen säästäminen nuorella iällä tekee siitä kestävämmän kilpahevosen. Pohja hevosen kilpailufysiikalle luodaan kuitenkin jo varsana oikealla liikunnalla ja sitä tukevalla ruokinnalla. Monipuolinen, sopivasti kuormittava liikunta vahvistaa luita, niveliä ja jänteitä, kehittää tasapainoa, hapenottoa sekä luonnetta ja nopeuttaa varsan kasvua. Kylmäveristen ravihevosten kasvu ja kehitys ei eroa merkittävästi lämminverisestä ravihevosesta. Lopulliseen elopainoonsa lämminverinen pääsee vain noin neljä kuukautta suomenhevosta aikaisemmin. Yksilölliset erot varsan kasvussa voivat sen sijaan olla suurempia. Esimerkiksi isokokoiset varsat kehittyvät pienikokoisempia hitaammin, joten kookkaan varsan tulee saada kasvaa rauhassa ennen valmennuksen aloittamista, mutta keskikokoiseksi tai pieniksi jäävät hevoset voivat aloittaa kilpa-uransa aikaisemmin. (Kemiläinen 2010b, 102–104; Saastamoinen 2011, 122–123.)

Suomenhevosen kasvunopeuteen liittyvien seikkojen lisäksi myös monet muut kilpailuttamiseen liittyvät asiat eivät tue näkemystä lämminveristä kalliimmasta rodusta. Suomenhevosen kilpa-ura on usein lämminveristä pidempi, joten voittosummaa voidaan kerryttää kauemmin (Suomen Hippos ry 2008a, 13). Kilpailevien suomenhevosten vähäinen määrä helpottaa huomattavasti starttiin pääsyä: ellei sarjaa peruta, kaikki halukkaat pääsevät lähes poikkeuksetta lähtöön mukaan. Näin ollen myös ikäluokkakilpailuissa on paremmat mahdollisuudet päästä finaaliin. Huonolla lämminveriravurilla harvoin kartuttaa tuottavasti kilpailukassaa, mutta huonompi suomenhevonen tienaa useimmiten tasostaan huolimatta jonkin verran palkintorahoja. Suomenhevosten kohdalla kaivataan kuitenkin systemaattista, ammattimaista valmennusta varsasta asti, jotta hevonen kehittyisi varhain kestäväksi kilpahevoseksi ja pääsisi ajoissa starttiin. Ammattivalmentajille tulisi saada enemmän suomenhevosia nuorten hevosen kilpailuttamisen edistämiseksi ja laadukkaan valmennuksen takaamiseksi. (Hämäläinen 2007, Hevosurheilu 28.9.2007, 5.)

Vuoden 2012 vaihteessa käännettiin uusi lehti suomalaisen raviurheilun historiassa, kun totopelit siirtyivät Veikkaukselta kokonaan Suomen Hippoksen tytäryhtiölle Fintotolle. V-pelit korvattiin Toto5, -65 ja -75-peleillä. Lauantain Toto75-ravit ja keskiviikon Toto65-lähdöt ovat tähän mennessä tehneet hyvää tulosta pelien suhteen, mutta päivittäisten profiiliravien pelivaihtoihin kaivataan vielä parannusta (Niskanen 2012). Peliuudistus on kuitenkin lisännyt mielenkiintoa ravipelejä kohtaan, kun voitonmahdollisuus ja voittopotin suuruus ovat kasvaneet. Tämä taas lisää pelivaihtoa, mikä kerryttää totopelien hevostaloudelle palautuvaa kertymää. Hevostalouden näkymät ovat siis tällä hetkellä varsin hyvät, kunhan ra-

viurheilun positiivista kuvaa saadaan ylläpidettyä jatkossakin ja yhä suurempi määrä ihmisiä kiinnostuu osallistumaan ravitoimintaan esimerkiksi totopelaajana tai jopa hevosenomistajana.

4.3.1 Palkinnot

Peliuudistus lupaa pitkään odotettua palkintotasojen nostoa. Toto75-ravien palkinnot nousevat 20 %, Toto65 palkinnot 10 % ja myös pienempien päivittäin ajettujen profiiliravien palkintosuosituksista korotetaan jonkin verran (Ala-Keiteleen Hevosystäväinseura ry 2011). Palkintojen taso huolestuttaa kuitenkin edelleen. Esimerkiksi Kuninkuusravien arvostus ei näy palkintosummissa. Osakilpailujen palkintojen tulisi olla suuruusluokaltaan samoissa lukemissa kuin vastaavan tason lämminverilähdöissä (Suomenhevosliitto ry 2011, Hevosurheilu 19.10.2011, 8). Osakilpailun voitosta hevonen kuittaa 10 000 euron palkintorahat eli sekä kuninkaan että kuningattaren kruunua tavoittelevat voivat kartuttaa voittosummaansa 30 000 eurolla, jos voittavat kaikki kolme osalähtöä. Suomessa syntyneiden lämminveristen suurimmassa ja tasokkaimmassa kilpailussa Suur-Hollola-ajossa pääpalkinto sen sijaan on 110 000 euroa. Lämminveristen suurkilpailujen palkinnot ovat keskimäärin 60 000 euron luokkaa, kun vastaavasti kylmäverisillä suurin mahdollinen palkintosumma on 30 000 euroa, jonka voi voittaa Kuninkuusravien lisäksi kylmäveristen Suur-Hollola-ajosta tai Pohjoismaiden mestaruudesta. (Suomen Hippos ry 2012b.) Suomenhevosien palkintotason selvä nosto sekä sarjojen kehittäminen parantaisivat varmasti motivaatiota suomenhevosen kilpailuttamiselle ja kilpauran aloittamisen aikaistamiselle.

4.4 Rodun säilymisen turvaaminen

Vaikka YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO ja Euroopan kotieläintuotantoliitto EAAP eivät luokittele suomenhevospopulaatiota kokonaisuutena uhanalaiseksi, on sen monimuotoisuus kuitenkin uhattuna (FAO:n ja EAAP:n uhanalaisuusluokituskriteerit liitteessä 1). Esimerkiksi työhevossuuntainen suomenhevonen on selvästi riskirajojen alapuolella ja vaatii toimia kannan elvyttämiseksi. Vakavasti otettavia uhkia suomenhevospopulaation elinvoimaisuudelle ja jalostuksen edistymiselle ovat astutusmäärien ja syntyvyyden stabiilius sekä kapeneva geenikartta. Syntyvien varsujen ja siitostammojen määrä ei ole huomattavasti laskenut viime vuosia, mutta toivottavaa kasvua ei myöskään ole tapahtunut. Lisäksi suosituimpien siitosoriiden suvut ovat lähellä toisiaan.

Suomenhevostutkimuksen kehittäminen on myös oleellinen osa rodun suojelua. Luotettava tutkimustieto mahdollistaa sekä rodun jalostuksen, hoidon, valmennuksen että elinympäristövaatimusten optimoimisen suomenhevoseksi sopivaksi. Näin varmistetaan sekä laadukas kasvatustyö että kestävä ja terveet käyttöhevokset. Erityisesti suomenhevosjalostuksen tulisi nojata relevanttiin tutkimustietoon, jotta uudistetut jalostustavoitteet olisivat vankalla tieteellisellä pohjalla esimerkiksi ominaisuuksien välisten yhteyksien ja periytymisasteiden osalta. Suomessa hevostutkimusta toteuttaa pääasiassa Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT:n hevos-

talousyksikkö, jonka omistuksessa olevat 34 hevosta ovat kaikki suomenhevosta. Myös Suomen Hevostietokeskus ry:n ja Hevosalan osaamiskeskuksen eli Hippolis ry:n tutkimus- ja palvelutoiminta auttaa suomenhevostiedon kartuttamisessa. Valitettavasti valtion sopeuttamisohjelma ja kustannussäästöt luovat epävarmuutta MTT:n tutkimustyön tulevaisuudelle. Ypäjän Siittolanmäen yksikössä hevostutkimus supistuu ja saattaa loppua kokonaan, mikä olisi suuri menetys sekä Suomen hevosseudelle että suomenhevostutkimukselle. (Saastamoinen 2012, 131.)

4.4.1 Geeniperimän säilyttäminen

Eläinlajien monimuotoisuus nojaa rikkaaseen geeniperintöön, mikä ehkäisee sukusiitoksesta syntyviä haittoja sekä mahdollistaa populaation laadullisen edistymisen. Pienten populaatioiden geenihävikkiä pyritään torjumaan pääasiassa biologis-taloudellisista, kulttuurihistoriallisista, tieteellisistä ja eettisistä syistä. Äkkinäiset, ennakoimattomat muutokset esimerkiksi tuotanto-olosuhteissa ja kysynnässä voivat vaatia nopeaa vastavaroisuutta eri tuotantoeläimiltä ja myös hevosilta. Kapea-alainen geenikartta kutistaa populaation monipuolisuutta ja jalostusvalintaa. Nopea edistyminen tietyssä yksittäisessä ominaisuudessa saattaa olla tarpeen esimerkiksi sodissa, luonnonkatastrofeissa tai vastaavissa maailman tasapainoa horjuttavissa tilanteissa. Geenien monimuotoisuus mahdollistaa esimerkiksi vetohevoisten äkkinäiseen tarpeeseen vastaamisen. Historian tuntemus ja tutkimus edellyttävät kulttuurisesti arvokkaiden tekijöiden suojelua ja säilyttämistä. Eläinkunta on tiiviisti kytköksissä ihmiskunnan historiaan ja esimerkiksi hevosen osaa nykyisen yhteiskunnan rakentamisessa ei tule väheksyä. Tieteen aloilla geneettisesti erilaisia populaatioita tarvitaan aineistoksi muun muassa genetiikan, fysiologian, biokemian, evoluution ja käyttäytymisen tutkimuksissa. Eettiset näkökohdat geeniperimän säilyttämiseen liittyvät ympäristönsuojeluun, kestävä kehitys –periaatteeseen sekä velvollisuuteen säilyttää moninainen eläin- ja kasvikunta. (Peltonen ym. 2007, 83.)

Suomenhevosen geenivarat alkoivat tuntuvasti supistua 1950-luvulta lähtien, kun työhevossuvut heikkenivät hevosten määrän laskiessa ja monet kokonaiset sukulinjat ehtyivät. Ravihevokset olivat yhä suosituimpia ja työhevossukuisia tammoja astutettiin juoksijaoriilla, jotta varsojen menekki olisi parempaa. Vielä 1920-luvulla suomenhevosella oli yli 130 eri isänlinjaa, kun nyt niitä on jäljellä vain neljä. Tehollinen populaatiokoko määrittää siitosikäisten eläinten perusteella jalostuksen laajuuden. Vaikka kanta olisikin määrällisesti suuri, se ei välttämättä ole jalostuksellisesti edistyvä, jos siitoseläimiä on suhteessa liian vähän. Tehollisen populaation tulisi olla vähintään 50, mutta esimerkiksi suomenhevonen ei yllä tavoitellulle tasolle. Suomenhevosen tehollisen populaation koko oli 1970- ja 1980-luvuilla noin 150, mutta 2000-luvulla alle 50. Jalostuksen edistyminen vaatisi ainakin 2500–5000 aktiivista siitostammaa (Peltonen 2011b, Hevosurheilu 6.5.2011, 2).

4.4.1.1 Suomen kansallinen eläingenivaraothjelma

Suomen tulee suojella kotieläinten geneettistä monimuotoisuutta kansainvälisen luonnon biodiversiteettisopimuksen CBD:n nojalla, joka allekirjoitettiin YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa Rio de Janeirossa vuonna 1992. Suomi ratifioi sopimuksen kaksi vuotta myöhemmin 1994. Suomen Maa- ja metsätalousministeriö on tukenut geenivarojen säilyttämistä 1980-luvun alusta lähtien perustamalla muun muassa Kotieläinten geeniaineisto-toimikunnan sekä geenipankkityöryhmän. Toiminta on edistänyt geenistön suojelua esimerkiksi pakastamalla työhevossuunnan kantakirjaoriin spermaa ja kartoittamalla harvinaisia sukulinjoja. MMM:n perustaman eläingenivaratyöryhmän raportti vuodelta 2004 sisältää Suomen kansallisen eläingenivaraothjelman, jonka tavoitteena on estää uhanalaisten alkuperäisrotujen kuoleminen sukupuuttoon, alkuperäisrotukantojen sekä niiden mahdollisimman laajan geneettisen vaihtelun säilyttäminen kestävän kehityksen periaatteilla ja aiheeseen liittyvän tietouden vahvistaminen sekä jalostusohjelmien soveltuminen tukemaan näitä tavoitteita. (Eläingenivaratyöryhmä 2004, 8; Peltonen ym. 2007, 84–85.)

Käytännön toimenpiteinä suojelutyölle on in situ ja ex situ –ohjelmat. In situ –ohjelma toteutetaan tuotannon yhteydessä eli tiloilta käsin käytännön kasvatustoimintana. Ex situ –ohjelma toimii erillään tuotannosta ja sen tavoite on pitkäaikainen geenien säilytys eli sperman, munasolujen ja alkioiden pakastaminen niin sanottuun varmuusvarastoon. (Eläingenivaratyöryhmä 2004, 18, 23–26; Peltonen ym. 2007, 84–85.) Suomen kansallista eläingenivaraothjelmaa toteutettiin vuosina 2004–2010. Geenivaraneuvottelukunta totesi vuonna 2008 eläingenivaraothjelman olevan jatkuva prosessi, jonka kaikkia osatavoitteita, kuten rotujen suojelua, kestävää kehitystä sekä käyttöä, tutkimusta ja tiedotusta on saatu edistettyä. (Ympäristö.fi 2008.)

4.4.1.2 Pohjoismainen geenivarakeskus NordGen

Pohjoismaat ovat tehneet yhteistyötä kotieläinten arvokkaan geeniperimän säilyttämiseksi jo 1970-luvulta lähtien. Varsinainen kotieläinten geenipankkityöryhmä perustettiin vuonna 1980 ja vuonna 2008 Pohjoismainen geenipankki, Pohjoismainen kotieläingenipankki sekä Pohjoismaisen metsätalouden siemen- ja taimineuvosto yhdistyivät Pohjoismaiseksi geenivarakeskukseksi NordGen. Toiminnan pääperiaate on kestävän kehityksen ylläpito geneettistä monimuotoisuutta turvaamalla ja sitä rahoittaa Pohjoismaiden ministerineuvosto. (Peltonen ym. 2007, 83; NordGen 2012b.) NordGen muun muassa auttaa projektien aloittamisessa, tiedotuksessa ja verkostoitumisessa eli kansallisiin säilytysohjelmiin liittyvässä koordinoinnissa, eikä niinkään kenttätason toiminnassa (Präbel, sähköpostiviesti 12.3.2012). Tällä hetkellä NordGenin harvinaisten hevosrotujen listalla on 16 rotua Pohjoismaista ja Baltian alueelta, joista yhdeksän on kylmäverisiä suomenhevonon mukaan luettuna.

4.4.1.3 Sukusiitos

Suomenhevosen sukusiitosaste on tällä hetkellä noin 4,2 %, kun se vielä kaksikymmentä vuotta sitten 1990-luvun alussa oli 2,04 %. Sukusiitosaste on noussut nopeasti 2000-luvulla aiempiin vuosikymmeniin verrattuna ja nousua 1990-luvun alusta on tullut kaksinkertaisesti lisää. Varsan sukusiitosasteeksi suositellaan alle kuutta prosenttia, mutta etenkin ravihevosilla prosenttiluku voi olla liki riskilukemia tai jopa lähellä 10 %, joissain tapauksissa hieman ylikin. Sukusiitosasteen kehityssuunta on huolestuttava etenkin populaation elinvoimaisuuden kannalta. Sukusiitos lisää haitallisia geenejä, kuten suomenhevosella väljän nivusaukon, kesäihottuman ja kaviorustoluutuman riskiä sekä heikentää hedelmällisyyttä ja vastustuskykyä. (Sipakko 2011a, Hevosurheilu 6.5.2011, 6; Sipakko 2011b, Hevosurheilu 6.5.2011, 7.)

Sukusiitosastetta on seurattava ja liian läheisiä sukulaisia ei tule risteyttää keskenään, jotta geneettisen muuntelun määrä ei enää laskisi ja näin hidastaisi jalostuksen edistymistä (Saastamoinen & Välimäki 2008). Suomenhevostutkimusten mukaan rodun sukusiitoskeskiarvo ei ole vielä hälyttävää tasoa muun muassa tietoisten, sukusiitosta välttävien jalostusvalintojen vuoksi, mutta prosenttien nopea kasvu on jokseenkin huolestuttavaa. (Ojala ym. 2007, 138.) Yleisin tapa hillitä sukusiitosta on uuden geenikannan tuominen jalostukseen. Esimerkiksi suomenhevosta on käytetty monien baltialaisten rotujen jalostuksessa ja populaatioiden elvyttämisessä. (Mäenpää ym. 2005, 134–135.) Suomenhevosta on jalostettu tiukasti puhdassiitoksella aina kantakirjan avaamisesta vuonna 1907 lähtien. Valittavasti rodun geeniperimä ei ole säilynyt yhtä moninaisena ja keskustelua esimerkiksi yhteispohjoismaalaisesta hevosrodusta on käyty jo vuosikymmenten ajan. Monet suomenhevosen puolestapuhujat epäilevät kuitenkin risteyttämisen kannattavuutta ja sen vaikutuksia alkuperäiseen hevosrotuumme. Suomenhevospopulaation laajentaminen kansainvälisesti voisi olla yksi ratkaisu hillitä sukusiitosasteen nousua.

4.4.2 Jalostuksen edistymisen nopeuttaminen

Lahjakkaiden yksilöiden siirtäminen ajoissa siitokseen on avain perinnöllisen edistymisen nopeuttamiseen ja sukupolven välisen ajan lyhentämiseen. Suomenhevoset aloittavat kilpauransa myöhään, joten kierto on tällä hetkellä hidasta. Näyttöjen saaminen hevosen suorituskyvystä vie suhteessa liian kauan. Kilpauran aloittamisen aikaistaminen on siis tärkeä aspekti suomenhevosen suojelutyön kokonaiskuvassa. Suomen Hippos on jo ryhtynyt toimiin nuorimpien ikäluokkien kilpailuttamisen edistämiseksi koostamalla Nuorten hevosten kilpailutoiminnan kehittämisen työryhmän. Kehittämishanke esiteltiin vuonna 2010 ja toimeenpantiin vuotta myöhemmin. Kaksivuotiaille lämminverisille ja kolmevuotiaille suomenhevosille kehitetty Junnustartti-sarja on onnistunut tähän mennessä hyvin kannustamaan nuoria hevosia radalle. Myös hitaammin kehittyvät varsat saavat Junnustartilähdöissä mahdollisuuden kartuttaa kokemusta ja tuntumaa rataa. (Niskanen 2011.) Lisäksi suomenhevosten opetuslähtökäytäntöä uudistettiin syksyllä 2011 siten, että suomenhevosvarsat voivat juosta opetuslähdön jo kaksivuotiaina. Pelkästään uusien sarjojen ja ope-

tuslähtöuudistuksen ei kuitenkaan uskota aikaistavan nuorten hevosten starttiin tuloa. Suomenhevosvarsoille kaivataan yhtenäistä kilpailuttamisohjelmaa, jotta sarjamäärittelyt sekä lähtöjen porrastukset olisivat linjassa eri ratojen välillä. Suunniteltu ohjelma asettaisi valmentajille selviä tavoitteita sekä edistäisi nuorten hevosten kilpauran alkua ja niiden kehitystä ravihevosina. (Lind 2012, Hevosurheilu 25.1.2012, 2.)

Vuonna 2011 laatutammojen palkitsemisperusteita muutettiin suosimaan enemmän nuoria tammoja. Näin edistetään suomalaista ravihevoskasvatusta sekä jalostuksen etenemistä, kun lahjakkaat tammot saadaan aikaisemmin siitokseen. Suurin uudistus tuli ikäluokan suurkilpailufinaaleihin päässeille tammoille, joilla on nyt mahdollisuus palkintoon, vaikka indeksiluku ei olisikaan tarpeeksi korkea. Tuhannen euron suuruinen palkinto maksetaan kerran ja sen saavat ensisijaisesti ikäluokan suurkilpailufinaaleihin – Kriterium, Oulu Express, Pikkupelimanni, Derby ja Villimiehen tammakilpailu – päässeet, viimeistään kuusivuotiaana varsovat tammot. 3-8-vuotiaille varsoille tammoille tarkoitettun 500 euron laatupalkinnon voi saada korkeintaan kaksi kertaa. Palkinto maksetaan määrärahan puitteissa jalostusindeksien osoittamassa paremmuusjärjestyksessä. (Jalostusvaliokunta 2010, 73.)

Nuorten hevosten kilpailuttamisen edistämisen ja tammojen uusien palkitsemisperusteiden toivotaan kannustavan hevosten siitoskäytön aikaistamiseen. Varsinkin nuorten tammojen on todettu jättävän parempia jälkeläisiä. Oriit tarvitsisivat noin viisikymmentä kilpailevaa jälkeläistä, jotta niiden todellinen jalostusarvo tulisi esiin. Jälkeläisten tuottaminen nuorella iällä antaisi jo varhain näyttöjä hevosen periyttämiskyvystä. Ruotsissa on ollut käytössä myös Suomeen sovellettavissa oleva malli, jossa jalostukseen valitaan ikäluokan nuorista oriista kuuden prosentin parhaimmisto. Jälkeläisten perusteella jatkoon otetaan 20–30 % parhaimmisto ja suurimmalle osalle tammoista suositellaan käytettäväksi näitä parhaimpia oriita. Tammoista otettaisiin siitokseen 55–60 % parhaimmisto. (Peltonen 2011b, Hevosurheilu 6.5.2011, 2.) Suomenhevosen kohdalla tietysti kapeat sukulinjat tulevat jossain vaiheessa vastaan, kun jo muutenkin rajallisia jalostusvaihtoehtoja täytyy karsia liian läheisten sukujen takia.

4.4.3 Siitoshevosen valinta ja kantakirjaus

Siitoshevosen valinta on hyvin olennainen osa suomenhevosen suojelutyötä sekä säilyttämistä, koska se määrittää käytännön jalostustyön toteutumista. Sairaita, huonorakenteisia tai hankalaluontoisia hevosia ei tulisi käyttää siitokseen. Suomenhevosella suhteellisen yleinen vaiva kaviorustoluutuma ei aiheuta haittaa kaikille yksilöille, mutta tekee joistain hevosista jopa käyttökelvottomia. Suomenhevostammoilla kaviorustoluutumaa esiintyy selvästi oriita enemmän ja sillä on suuri periytymisaste, joten siitoseläimen jalkaterveyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Myös aikaisin kilpauransa allergisen hengitystietulehduksen vuoksi lopettanutta hevosta ei tule käyttää siitokseen. Nuorena alkaneet oireet kuten limakalvojen ärsyntyminen ja vaihteellinen yskä ovat usein merkinä tulehdusalttiuden perinnöllisyydestä. Tulehdus voi kehittyä parantumattomaksi puhkuriksi. (Alerini 2003, Hevosurheilu 5.3.2003, 9.) Lisäksi riskit perin-

nöllisiin purenta- ja kivesvikoihin, kasvu- ja käyttäytymishäiriöihin sekä allergioihin tulee minimoida jalostusvalinnoilla.

Suomenhevosen rakennearvostelu nykyisessä muodossaan on auttamatta vanhanaikaista. Tutkimustulokset, terveydelliset näkökohdat, kestävyys ja suorituskykyä kannattelevat ominaisuudet eivät aina saa tarpeeksi huomiota arvostelussa. Lisäksi erityisesti luonteen ja käsiteltävyyden mittaaminen ja arviointi vaatii kehitystyötä asiakaskäytössä olevien hevosten ja uusien harrastajien lukumäärän kasvaessa. (Saastamoinen ym. 2008.) Hevosen rakenteella on selvä yhteys hevosen suorituskykyyn ja kestävyYTEEN. Suomenhevosen kohdalla hyvään jalkarakenteeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Esimerkiksi pieniluiset etujalat voivat vaivata valmennuksen edetessä. Myös periytymisasteiltaan suurimpia jalka-asetovirheitä, kuten sapelijalkaisuutta, suppuvarpaisuutta ja käyriä takajalkoja on syytä välttää. (Alerini 2003, Hevosurheilu 5.3.2003, 9; Suontama 1999, 36.) Siitoshevosen rakenteen tulisi tukea mahdollisimman tehokkaasti jälkeläisten tulevaa käyttötarkoitusta sekä paikata valittavan isäoriin tai emätamman rakennevirheitä.

Suomessa hevosten kokonaisjalostusarvon kuvaajana käytetään eläinmalli-BLUP-menetelmää, joka koostuu osaindekseistä, kuten voittosumma, hylkäysprosentti, starttistatistiikka ja niin edelleen. BLUP-indeksi mahdollistaa samassa lähdössä kilpailevien hevosten keskinäisen vertailun. Laskennassa ei kuitenkaan ole mukana rakenteen ja luonteen arvostelua. Lisäksi ratsusuunnan hevosilla ei ole yksilön ratsuhevosominaisuuksia kuvaavaa osaindeksiä. Uusien käyttömuotojen sekä ratsastuskäytön lisääntyessä BLUP-kokonaisjalostusarvoa tulisi kehittää myös muille kuin juoksijasuunnan hevosille sopivaksi. Nautapuolen kokonaisjalostusarvossa on huomioitu kaikki mahdolliset ominaisuudet aina yksilön rakenteesta maitotuotoksen koostumukseen. Vastaavanlaisen systeemin kehittäminen myös hevosille edesauttaisi huomattavasti parhaiden yksilöiden käyttöä siitoksessa, helpottaisi jalostuseläinten vertailua ja edistäisi näin suomenhevosen jalostusta kokonaisuudessaan. (Suomen Hippos ry 2008a.)

4.4.4 Suomenhevosen brandi

Hevosrodun brandi sisältää kaikki rotuun linkittyvät seikat, kuten alkuperä ja historia, suorituskyky- ja rakenneominaisuudet, käyttäjät sekä rodun luomat mielikuvat. Brandi tuo tuotteelle lisäarvoa vastaamalla kuluttajien arvostuksiin, joita voivat olla muun muassa ekologisuus, kotimaisuus ja tuotannon läpinäkyvyys. Suomenhevosella on jo symbolista arvoa sekä oma persoonansa, joten se ei ole uusi tuote. Suunnitelmallinen suomenhevosbrandin yhtenäistämistyö on aloitettu vasta 2000-luvun lopulla, vaikka suomenhevosen brandi on kaivannut jo pitkään kasvojen kohotusta. Vanhat mielikuvat maalaisesta talonpoikaishevosesta ovat edelleen pinnalla suomenhevoseen yhdistetyissä mielikuvissa, vaikka rotu on jo aika päiviä sitten lunastanut paikkansa suomalaisessa hevosurheilussa ja vapaa-ajan käytössä. Suomenhevosbrandin kehittämisessä on siis kyse tuotteen modernisoimisesta, joka pyrkii ensisijaisesti yleisen ajattelutavan muuttamiseen. Tämän kaltainen muutosprosessi on hidasta, koska vanhat mielikuvat ja miellelyhtymät juurtuvat sitkeästi ihmisen ajatusmaailmaan. Suomenhe-

vosen historiallista merkitystä ei tule väheksyä, mutta rodun uudenlainen kytkeminen perinteisiin arvoihin sekä niistä irrottaminen luo perustan uudistetuille, kilpailukykyiselle suomenhevosbrandille. (Mahlmäki 2008.)

Suomenhevosen uudistettu brandi rakentuu sanoista yksilöllinen, urheilullinen, suomalainen – koko kansan hevonen. Näihin iskusanoihin on pyritty tiivistämään suomenhevosrodun uusi identiteetti. Yksilöllisyys tuo esiin suomenhevosen ainutlaatuisia persoonaa ja tukee samalla massasta erottumisen trendiä. Suomenhevonen on ennen kaikkea urheilu- ja harrastehevonen, joka voi menestyä lähes kaikissa hevosurheilun lajeissa. Lisäksi suomenhevonen on maamme ainoa alkuperäisrotu ja suomalaisuudessaan aito ja rehellinen. (Mahlmäki 2008.) Iskusanojen tulisi kuitenkin olla myös kansainvälisesti käyttökelpoisia ja tarkkaan mietittyjä. Englanninkieliset sanat unique (ainutlaatuinen) ja athletic (urheilullinen) sopisivat kyllä vastaamaan kuvaa yksilöllisestä ja urheilullisesta hevosesta, mutta kolmas iskusana on hieman ongelmallinen. Suomenhevosella on vahva kulttuurihistoriallinen merkitys suomalaisille, mutta ulkomaalaiset eivät samaistu siihen samalla tavalla. Brandiuudistusta tuleekin ajatella vahvasti myös kansainvälisyyden näkökulmasta. Luonnonmukaisuus ja paikalliset tuotteet kasvattavat jatkuvasti suosiotaan, joten ehkä suomenhevosen kansainväliseen brandiin sopisi myös iskulause Natural Finnish horse – original and honest (Luonnollinen suomalainen hevonen – alkuperäinen ja rehellinen).

4.4.4.1 Benchmarking ja Best Practices

Suomenhevosen brandin uudistamisessa tulisi ottaa mallia toimivista hevosrotujen brandeista. Hyviä esimerkkejä onnistuneesta brändäyksestä ovat muun muassa islanninhevosen ja eestinhevosen brandit. Molemmat rodut liitetään kiinteästi matkailuun, islanninhevonen sekä kotimaassaan että sen ulkopuolella ja eestinhevonen lähinnä alkuperämaassaan Virossa. Islanninhevonen on maailmanlaajuisesti tunnettu ja suosittu rotu, joten hevosia riittää vientiin runsaasti. Yhdysvalloissa ja Euroopassa on jo omat islanninhevosekantaansa. (Pussinen 2008, 15.) Myös Suomessa rotu on vaikkei kiinnostanut paikkansa ensisijaisena vaellushevosena, vaikka kotimainen suomenhevonen sopisi samaan tehtävään varsin hyvin. Islanninhevosen rotuominaisuuksien, kuten alkukantaisen ulkomuodon ja erikoisaskellajien töltn ja passin lisäksi rotuun liittyy paljon myyviä mielikuvia. Mystiikkaa islanninhevosen ympärille luodaan luontoon ja historiaan kytketyillä tarinoilla, joita voidaan ammentaa viikinkiajoista saakka. Suomenhevosen ympärille on mahdollista luoda vastaavanlaista eksotiikkaa esimerkiksi Kalevalan mytologiaa hyödyntämällä. Hevosen takaa tulee löytyä mieleenpainuva tarina, mutta suomenhevosen kohdalla riuska ja rehti maalaishevonen kannattaa unohtaa tyystin. Sen sijaan suomenhevosta voisi myydä sisukkaana, tulisieluisena kylmäverisenä, jonka rehellisyys, varmajalkaisuus ja pohjoinen komeus ovat vertaansa vailla. Markkinointia tulisi myös suunnata enemmän kohderyhmien mukaisesti. Esimerkiksi naisväestöön tehoava markkinointi ei saa vastakaikua miesten keskuudessa ja päinvastoin.

Eestinhevospopulaatio koki suomenhevosen tavoin dramaattisen laskun toisen maailman sodan jälkeen. Vielä 2000-luvun puolivälissä eestinhevosta oli noin 900, mutta onnistunut suojelutoiminta on nostanut hevosmäärää huomattavasti lyhyessä ajassa. Vuonna 2011 eestinhevospopulaation koko oli noin 2000, joista siitostammoja oli 580 ja oriita 53. Varsoja syntyy vuosittain noin 200. FAO luokittelee rodun uhanalaiseksi, mutta sen elinvoimaisuuden eteen tehdään jatkuvasti töitä. EAAP:n mukaan rotu ei ole vaarassa. Lisäksi eestinhevosella ei ole sukusiitostaantumaa. Rodun jalostuksessa on käytetty muun muassa suomenhevosta ja noin kolmekymmentä vuotta sitten eestinhevosen geenikarttaa monipuolistettiin arabianhevosilla. Syynä eestinhevostuon elpymiselle on tehokas yhdistäminen matkailuun, erityisesti maatilamatkailuun sekä luonnonsuojeluohjelmiin. (Mäenpää ym. 2005, 132, 135; ETL 2011; EFABIS 2007.) Eestinhevosomistajat saavat esimerkiksi valtion rahoitusta ympäristökassasta, jos hevoset laiduntavat perinnemaisema-alueilla. Lisäksi eestinhevosille on perustettu oma suojelualue ja Viron matkailu tarjoaa paljon mahdollisuuksia aktiivilomiin, joihin kuuluu kiinteänä osana hevoset. Vastaavanlainen yhteistyö suomenhevostoimijoiden ja suomalaisten ympäristö- sekä matkailunedistämishelmien välillä olisi myös mahdollista ja toivottavaa. (Esthorse.ee n.d.; Visitestonia.com n.d.)

Islanninhevonen on oiva esimerkki globalisoituneesta alkuperäisrodusta. Vastaavasti eestinhevonen osoittaa populaatiokoon kasvattamisen olevan mahdollista lyhyessäkin ajassa ilman sukusiitosasteen nousua. Suomenhevosen brandin uudistamisessa tulisi ottaa mallia islanninhevoseseen kytkevästä tarinoista sekä eksotiikasta kansainvälisille markkinoille. Myös rodun ominaisuuksia islanninhevosen vertaisena vaellus- ja maastohevosena tulisi painottaa lisäten mukaan vielä kotimaisuuden, jolle muut rodut eivät pysty Suomessa vastaamaan. Eestinhevosen takaa löytyvä aktiivisuus ja tiivis yhteistyö osoittavat verkostoinnin tärkeyden. Suomenhevosen uusi brandi on kaikkien rodun toimijoiden yhteinen asia, jonka tulisi laajentua entistä tehokkaammin myös hevosalan ulkopuolelle. Toimiva ja laaja yhteistyö on perusta sekä onnistuneelle suomenhevosbrandille että rodun suojelutyölle kokonaisuutena.

4.4.5 Näkyvyys

Raviurheilun suosio huolimatta hevosurheilu ei ole kovin näkyvä urheilulaji yleisessä mediassa. Ravit ovat saaneet kuluvaan vuonna entistä enemmän näkyvyyttä televisiossa, kun peliudistuksen myötä myös ravien tv-lähetyksiä monipuolistettiin ja uudistettiin. Tällä hetkellä muun muassa SuomiTV näyttää raveja joka arkipäivä ja myös TV 2:n perinteistä lauantain ravilähetystä on muokattu viihteellisempään suuntaan. Totopelikeskeisyydestä pyritään pääsemään eroon ja samalla halutaan nostaa yhä enemmän esiin itse hevosta sekä urheilua. Muiden hevosurheilumuotojen näkyvyys sen sijaan on edelleen heikkoa. Esimerkiksi ratsastuksesta näytetään televisiossa lähinnä Helsinki International Horse Show, joka myös uutisoidaan laajemmin painetussa mediassa. Suomenratsujen kuninkaalliset –tapahtuma saattaisi kuitenkin kiinnostaa suurempaa yleisöä, mutta kilpailuja ei televisoida lainkaan ja medianäkyvyys on muutenkin heik-

koa. Lisäksi muun muassa työhevostaruudet ja valjakkoajokilpailut jäävät lähes poikkeuksetta mediahuomion ulkopuolelle.

Hevosala on usein toimittajille vieras, joten ulkopuolisen median mielenkiinnon herättäminen suomenhevosta kohtaan on haasteellista. Tapahtumamarkkinoinnin tulisikin suuntautua entistä tehokkaammin hevosalan ulkopuolelle. Lisäksi juttuvinkkien sekä valmiiden tekstien lähettäminen kuvineen toimituksiin edesauttaisi suomenhevosen näkyvyyttä. Paikallistason uutiset esimerkiksi kilpailumenestyksestä, hauska hevospersoonasta tai tapahtumasta ovat kiinnostavia juttuja niin paikallislehtiin kuin –radioihin. Hevosnomistajien ja –harrastajien rooli suomenhevosen näkyvyyden ja tunnettuuden lisäämisessä on merkittävä, koska he ovat olennainen linkki median ja hevosalan välillä paikallisesti. Myös juttusarjojen luominen nimekkäistä suomenhevosista aina Eri-Aaronista Vieskeriin lisääisi rodun kiinnostavuutta. Tarinat tekevät tähden ja legendat jäävät elämään. (Suomen Hippos ry 2008b, 17–18.)

Tehokas, pidempikestoinen kampanjointi suomenhevosen näkyvyyden parantamiseksi tulisi aloittaa, kuten Suomen Hippoksen laatimassa Suomenhevosen viestintäsuunnitelmassa on mainittu. Suomenhevonen on yksi Tampereella järjestettävien Hevoset 2012 –messujen teemoista. Myös osallistuminen alan ulkopuolisiin messuihin, kuten matkailu- ja vapaa-ajanmessuille on tärkeää kiinnostuksen kasvattamiseksi sekä yhteistyökumppaneiden ja sponsorointisopimusten saamiseksi. Kampanjointi ja messuosallistuminen vaativat erityisesti rotujärjestöjen, hevosjalostusliittojen sekä yrittäjien panosta tuoda tuotettaan esiin. (Suomen Hippos ry 2008b, 19.) Tällä hetkellä suomenhevosityhdistysten näkyvyys ei ole ollut aivan toivotulla tasolla, paitsi Suomenratsujen osalta, jolla onkin eniten jäseniä ja siten myös resursseja laajempialaiseen toimintaan. Muiden suomenhevosityhdistysten tulisi etsiä aktiivisesti sponsoreita ja yhteistyökumppaneita sekä rekrytoida lisää jäseniä toimintansa tehostamiseksi.

4.4.5.1 Markkinointi

Suomenhevosen brandi vaatii yhtenäisen ja huolellisesti toteutetun markkinointisuunnitelman. Tällä hetkellä suomenhevosen markkinointiviestintä on vanhakantaista ja rodun markkinointipotentiaalista ei ole käytetty puoliakaan. Lisäksi markkinointia tulisi suunnata enemmän uusille kohderyhmille, kuten keski-ikäisille harrastajille ja miehille. (Suomen Hippos ry 2008a, 13.) Uusia harrastajia on myös vaikea houkutella tutustumaan lajiin, jos kaikki markkinointi suunnataan alan mediaan eli lähinnä hevoslehtiin ja Internet-sivustoille. Yrittäjät voisivat käyttää myös muita tiedotusvälineitä suuremman yleisön tavoittamiseksi. Paikallislehdissä näkee hyvin harvoin hevosityrityksiä tai –tapahtumia markkinoivia ilmoituksia ravikilpailujen mainoksia lukuun ottamatta. Lisäksi suomenhevosta ei ole huomioitu hevosleirien ilmoituksissa. Varhaisnuorille suunnatussa Hevoshullu-lehdessä oli keväällä 2011 noin 50 eri tallien leiri-ilmoitusta, joista vain kahdessa mainittiin erikseen suomenhevoset. Islanninhevosetalleja oli kolme ja shetlanninponeja mainostavia myös kaksi. Tietysti Hevoshullun kohderyhmä ei välttämättä ole erityisen kiinnostunut tietystä hevosrodusta ja ponirodut voivat olla vetoavampia, mutta suurin osa tal-

leista järjestää myös aikuisleirejä. Lisäksi tallien kotisivuilta ilmenee, että lähes kaikilla niistä oli vähintään yksi suomenhevosen asiakaskäytössä ja parhaimmillaan melkein 20 rodun edustajaa. (Hevoshullu 2011a, 19–23; Hevoshullu 2011b, 67–84.) Suomenhevosen markkinointipotentiaalia ei siis olla vielä käytännön tasolla täysin tunnistettu ja osattu hyödyntää tuotteisalla tavalla.

Hevosharrastajien ja ammattilaisten virheellisten mielikuvien karsiminen on äärimmäisen tärkeä tavoite suomenhevosen markkinoinnissa. Jos alan sisällä on ristiriitaisia mielipiteitä rodun ominaisuuksista, käyttömahdollisuuksista ja suorituskyvystä, niin miten yhtenäisen viestin vieminen eteenpäin voisi toteutua? Suomenhevostutkimuksella tulisi antaa ammattilaisille ajantasaista, relevanttia tietoa suomenhevosen ominaisuuksista esimerkiksi varsankasvun osalta, jotta ammattivalmentajat olisivat halukkaampia ottamaan suomenhevosen valmennukseen. Myös omistajia tulisi motivoida tarjoamaan suomenhevosen enemmän ammattivalmentajille. Lisäksi kalliin rodun leima pitäisi haalistaa ja suomenhevosen soveltuvuutta eri lajeihin painottaa entisestään. Tietoa ja koulutusta tulisi siis edistää ja lisätä. Suomenhevostietouden saatavuutta on myös parannettava. Sosiaalisen median ja Internetin aikakautena kattava ja ajantasainen suomenhevossivusto olisi erittäin tehokas kanava markkinoinnille ja muulle viestinnälle. Tällä hetkellä suomenhevostietous on kuitenkin vielä hajallaan ympäri Internetiä, eikä Suomen Hippoksen alaista Suomenhevonen.info –sivustoa ole kehitetty vuoden 2008 viestintäsuunnitelman mukaisesti. Sivustolta löytyy kyllä jonkin verran yleistietoa, palveluhakemisto ja suomenhevosen aiheisia tarinoita, mutta esimerkiksi ajankohtaiset uutiset, tapahtumien ilmoituspalvelu, kuvapankki ja keskustelufoorumi puuttuvat (Suomen Hippos ry 2008b, 23–24). Suomenhevosen näkyvyyttä myös Facebookissa ja muissa vastaavissa yhteisöpalveluissa tulisi viedä eteenpäin. Sosiaalinen media toimii erinomaisesti erityisesti nuorille kohdistetussa markkinoinnissa ja tiedonvälityksessä.

4.4.5.2 Hevostapahtumat ja uuden kehittäminen

Suomenhevosiiin keskittyvät tapahtumat kokoavat pääasiassa alan harrastajia yhteen. Tästä poikkeuksena on ainoastaan Kuninkuusravit, jotka vetävät yleisöä sekä lajin piiristä että sen ulkopuolelta. Kuninkuusravit on merkittävä väylä suomenhevosen tunnettuuden lisäämisessä. Tapahtuma mahdollistaa rodun esittelemisen modernien käyttömuotojen näkökulmasta ja luo siten haluttua mielikuvaa suomenhevosen ominaisuuksista. Samalla saadaan medianäkyvyyttä ja tavoitetaan potentiaalisia suomenhevosenkulttuurin myöskin hevosalan ulkopuolelta. (Suomen Hippos ry 2008a, 12.) Suomenhevosenraveja on myös järjestetty jonkin verran. Vielä vuonna 2008 suomenhevosenravit eivät vastanneet odotuksia, kun Seinäjoella ajettiin ainoastaan kahdeksan lähtöä, joista osassa oli mukana vain kuudesta seitsemään osallistujaa. Kuopion vuonna 2010 järjestetyissä suomenhevosenraveissa oli sen sijaan jo kymmenen lähtöä, joista vain yksi – kolmevuotiaalle varsoille rajattu lähtö – jäi alle kymmenen osallistujan. (Eloniemi 2008, Hevosurheilu 4.6.2008, 10; Suomen Hippos ry 2012b.) Vastavanlaisia suomenhevosenraveja tulisi järjestää laajemmin ja kehittää niistä persoonallinen, näkyvä urheilutapahtuma. Tämä tietysti vaatisi raviradoilta

entistä tiiviimpää sitoutumista suomenhevosten kilpailumahdollisuuksien kehittämistyöhön. Resurssipula vaivaa tällä hetkellä useita Suomen raviratoja, joten erilaisilla teemaraveilla ja innovatiivisilla oheisohjelmilla voisi nostaa ravien profiilia.

Suomalaiset ratsastuskilpailut eivät ole oikein koskaan vetäneet yleisöä. Jopa Suomen kovatasoisin ratsastustapahtuma Helsinki International Horse Show kärsii yleisökadosta ja sen järjestäminen on vaakalaudalla lähes joka vuosi. Kansainväliset kilpailut ja tapahtumat luovat kuitenkin mahdollisuuksia suomenhevosen markkinoinnille ja yhä useammin niissä pyritään järjestämään suomenhevosen näytöksiä. Lisäksi Suomen toinen merkittävä kansainvälinen ratsastustapahtuma Hamina Bastioni Horse Festival on ottanut suomenhevoset väliaikaohjelmiinsa. Suomessa järjestetään kuitenkin paljon alue- ja kansallisen tason ratsastuskilpailuja, mutta yleisö koostuu pääasiassa osallistuvien ratsukoiden taustajoukoista. Ratsastuskilpailujen vetovoimalla on myös merkityksensä suomenhevosten näkyvyydessä ja sen monipuolisuuden markkinoinnissa. Siinä missä raviradoilta odotetaan suomenhevosta edesauttavaa kehitystyötä ravipuolella, Suomen Ratsastajainliiton jäsen seurat ovat merkittävässä asemassa paikallisten ratsastuskilpailujen edistämässä kotimaista hevosrotuamme edesauttavalla tavalla. Suomenhevosen maine ratsuna on parantunut huomattavasti 2000-luvun aikana, eikä sitä enää mielletä vain ratsastuskoulujen kovasuiseksi urankiertäjäksi. Suomenhevosratsujen laatu on noussut kohisten ja nyt myös suomenhevoselta odotetaan herkkyyttä ja toimivuutta ratsastuksen eri lajeissa. Suomenhevosratsujen saavutukset ja osaaminen eivät ole kuitenkaan saaneet ansaitunlaista huomiota yleisessä mediassa.

Kuva 13. Ruuna Rokki-Poju esitteli Jyväskylän Kuninkuusraveissa suomenhevosen soveltuvuutta ja näyttävyyttä valjakkoajossa (Lehto 2008).

Ratsastuskilpailuja ja erityisesti suomenhevosluokkia voisi sijoittaa myös alan ulkopuolisten tapahtumien yhteyteen esimerkiksi paikallisiin kesätapahtumiin. Talvitapahtumissa suomenhevonen voi olla mukana rekihevosena, esittelemässä nykyaikaista hevosmiestaitoa hevosmetsurin työparina

tai vauhdikkaassa hiihtoratsastuskilpailussa. Kaupunkitapahtumissa suomenhevosen esittely modernissa valjakkoajossa sujui helposti osallistujia ajeluttamalla. Myös ravihevosen käreille pääseminen on monelle kaupunkilaiselle kiinnostava kokemus. Lisäksi suomenhevosta voi viedä koululaisten ulkoilutapahtumiin ja vastaaviin tempauksiin. Myös hevosityritysten avointen ovien päivät esimerkiksi kouluryhmille tai ”suomenhevospäivät” alan ulkopuolisten yritysten virkistystoiminnassa lisäisivät suomenhevosen tunnettuutta.

Viron vuosittain järjestetyistä Eestinhevospäivistä voisi ottaa mallia Suomeenkin. Valtakunnallista suomenhevosen päivää on vietetty vuodesta 2007 lähtien 6. syyskuuta (Hippolis 2009). Päivään olisi otollista liittää vuosittainen isompi suomenhevostapahtuma täydentämään Kuninkuusravien tarjoamaa urheilujuhlaa. Tapahtuma kokoaisi sekä ravi-, ratsu- että työhevosharrastajia yhteen ja markkinoisi kotimaista rotuamme myös ulkopuolisille. Näin myös suomenhevosen eri käyttömuodot ja rotukirjo väreineen sekä tyypeineen olisi kattavasti edustettuina. Samalla kertaa olisi mahdollista nähdä suuri joukko suomenhevosta, mikä helpottaisi eri jalostussuuntien vertailua. Lisäksi näytösomaiset hevostilailut, shownäyttelyt, suomenhevosten huutokauppa ja vastaavat ohjelmat lisäisivät tapahtuman vetovoimaa. Tietysti ison tapahtuman järjestäminen vaatii aina niin rahallisia kuin henkilöstöllistä panostusta eli sponsorointisopimuksia ja vapaaehtoisvoimia. Hevosalan toimijoiden halu suomenhevosen näkyvyyden edistämiseen punnitaan kenttätason markkinoinnin tuloksilla ja käytännön toimenpiteiden onnistumisella sekä innovatiivisuudella muun muassa tapahtumajärjestelyjen osalta.

4.4.6 Suomenhevosen vientimahdollisuudet

Globalisoituvaa maailmaa on laajentanut myös alkuperäisrotujen esiintymistä kaukana kotimaastaan ja edistänyt samalla eri hevosrotujen tunnettuutta sekä populaatiokokoa. Kylmäveriroduista muun muassa isobritannialainen shirenhevonen on nykyisin pitkälti ulkomaisen kasvatuksen varassa ja Yhdysvaltojen belgiantyöhevöskanta on suurempi kuin kaikki muut maan kylmäveriset yhteensä (Heavy Horse World 2010, 10; Belgian Draft Horse Corp. of America n.d.). Myös suomenhevosella on mahdollisuuksia menestyä kansainvälisillä markkinoilla, kun rodun markkinointi ja brandi saadaan yhdenmukaistettua sekä räätälöityä vientiin sopiviksi.

Suomenhevosen historian alkulehdillä kansainvälinen kiinnostus rotua kohtaan oli huomattavaa. Jopa kymmeniätuhansia hevosia vietiin pääasiassa Venäjälle 1800-luvun lopulla. Lisäksi hevosia meni muihin Pohjoismaihin. 1900-luvulla suomenhevosta on käytetty muun muassa norjalaisen nordlandinhevosen, liettuan kylmäverisen, eestinhevosen ja venäläisen mezeninhevosen jalostuksessa. (Peltonen & Saastamoinen 2007, 15–16.) 1980-luvulla alkuperäisrotumme herätti kansainvälistä kiinnostusta alan messuilla Keski-Euroopassa. Esimerkiksi vuonna 1983 Hollannin lähetystö kysyi mahdollisuutta ostaa suomenhevosta nelivaljakkoon (Jansson 1983, 74) ja muutama vuosi myöhemmin saksalaiset ostivat kuusi suomenhevosta, joista tuli Freundin siittolan kantahevosta Oberorken kylässä Keski-Saksassa. Sitten siittolassa on syntynyt noin sata suomenhe-

vosvarsaa ja hevosia on myyty sekä saksalaisille että itävaltalaisille. Vuonna 2012 siittolassa oli 17 suomenhevosta, joista 14 käytetään siittolan yhteydessä toimivan matkailuyrityksen palveluissa. Keväällä 2012 siittolaan odotetaan syntyväksi neljää suomenhevოსvarsaa. Siittolan tämänhetkinen johtaja Melanie Eckel pitää suomenhevosta ihanteellisena harrasteratsuna sen rohkean luonteen vuoksi. Kaiken kaikkiaan suomenhevonen tunnetaan kuitenkin hyvin huonosti maailmalla. (Ticklen 2012, Hevosurheilu 24.2.2012, 11.)

Kuva 14. Suomenhevosen rohkeus tulee hyvin esille kenttäratsastuskilpailujen maastoosuuudella (Lehto 2006).

4.4.6.1 Tunnettuuden lisääminen

Suomenhevosen kansainvälisille markkinoille tuominen vaatii alan järjestöiltä sitoutumista sekä halua edesauttaa rodun näkyvyyttä. Suomenhevosta ei tulla Suomesta hakemaan, vaan se täytyy nostaa maakohtaisesti tarpeeksi esille. Hevosmessuilla muutaman eläimen turvin näyttäytyminen ei riitä, vaan kansainvälisiin medioihin tulisi saada palstatilaa suomenhevოსelle. Jo pelkästään valmiiden artikkeleiden lähettäminen alan lehtiin olisi hyvä alku toteuttaa kansainvälistämishjelman tavoitteita käytännössä. Tunnettuuden lisäämisessä ja markkinointityön kohdistamisessa oleellista on suomenhevosen oikeanlainen profilointi. Yleishevosen asemassa suomenhevonen sopii lähes kaikkiin hevosurheilun lajeihin ja harrastusmuotoihin, mutta yleishevostermi on kansainvälisesti ongelmallinen sen suppean käytön vuoksi. Suomenhevosen tyyppi on kansainvälisissä luokituk-sissa jaettu yleisimmin kahtia kylmäverisiin tai kevytluotoisiin kylmäverirotuihin (light draft horses) ja yleishevosiin (universal). (Saastamoinen ym. 2008.) Karkea kahtiajako soveltuu jokseenkin hyvin suomenhevosen kokonaisprofiilin alle, mutta yhden kuvaavan termin löytäminen helpottaisi yhtenäistä markkinointia. Esimerkiksi yleishevostyyppinen kylmäverinen (universal type coldblood) saattaisi olla kohtalaisen toimiva määritelmä. Muita markkinoinnin näkökulmasta hyödyntämiskelpoisia kategorioi-

ta ovat muun muassa alkuperäis- ja kansallisrotu, joilla on nykyisen perinnöllisiä arvoja sekä luontoa kunnioittavan ilmapiirin vallitessa hyvin positiivinen kaiku.

Kansainvälistyvä suomenhevonen tarvitsee myös toimivia käytäntöjä tukseen. Koordinoidun markkinointi- ja myynstrategian sekä median tarjoamien väylien lisäksi tulee jalkautua kenttätasolle. Pelkkä media- ja tapahtumamarkkinointi eivät yksin riitä rodun tunnettuuden lisäämiseksi. Suomenhevospopulaatioiden synnyttäminen ulkomaille ja viennin edistäminen vaatii niin sanottujen suomenhevostukikohtien perustamista, jotka edesauttavat verkostoitumista ja lisäävät tietoa rodusta. (Suomen Hippos ry 2008a, 24.) Suomenhevosta voisi tarjota ensin suomalaisille matkailuyrityksille, jotka toimivat ulkomailla. Heidän kautta olisi mahdollista markkinoida hevosia myös muille paikallisille hevosityrityksille. Kansainvälisesti tunnettu suomenhevonen on pitkänlinjan projekti, mutta onnistuessaan varma tae valoisasta tulevaisuudesta kansallisrodullemme.

4.4.6.2 Arktista eksotiikkaa

Eurooppa on täynnä suomenhevosta vastaavia yleistyyppisiä alkuperäisrotuja. Aikuisratsastajalle soveltuvat muun muassa pohjoisruotsinhevonen, dölhevonen, eestinhevonen, noriker, torinhevonen, islanninhevonen, haffiginhevonen ja freiburginhevonen. Pohjoismaissa suomenhevosen kanssa samaa kantaa ovat kaikki kevyttyypiset alkuperäiset työhevosrodut. Suomenhevosta kannattaisi markkinoida Ruotsissa ja Norjassa lähinnä raviurheilun kautta, mutta ennen pohjoismaisille markkinoille pääsyä suomenhevosen kilpailukyvyyn tulisi olla ruotsalaisten ja norjalaisten kylmäverihevosten tasolla. Tavoitteen saavuttaminen vaatii entistä tehokkaampaa jalostussuunnittelua ja –valintaa sekä suomenhevosen kilpailutoiminnan edistämistä.

Suomenhevoseen liitettäviä positiivisia, kilpailukykyisiä mielikuvia on kuitenkin paljon. Rodusta huokuu niin sanottua arktista eksotiikkaa ja kalevalaista eppistä mystiikkaa, jotka edesauttavat suomenhevosen markkinointia myös modernina urheiluhevosenä. Rotuun tulee liittää mielikuvat pohjoisesta sisukkuudesta, rohkeudesta ja rehellisyydestä, jotka tekevät siitä erinomaisen käyttöhevosen kelle tahansa lapsesta aikuiseen. Suomenhevosella voi kokea niin vauhdin hurmaa kaviouralla kuin luonnon hiljaisuutta metsäpoluilla. Myös Euroopan työhevosharrastajia tulee tutustuttaa rotuun esimerkiksi kansainvälisen työhevosten käyttöä edistävän FECTU-järjestön kautta. Suomenhevonen sopii erinomaisesti pien- ja luomutiloille vastaamaan tuotannon ekologisuudesta sekä metsätöihin harventamaan taimikoita tai hoitamaan puistoalueita. Se on myös mielenkiintoinen ”uutuus” ulkomaisille matkailuyrityksille nimenomaan pohjoisten juuriensa ja moninaisen tyyppi- ja värikirjonsa ansiosta.

Suomenhevosen kansainvälistämishjelmaa ei kuitenkaan tule sulkea vain Euroopan sisäpuolelle. Yhdysvalloissa on selvää ostovoimaa mille tahansa oikein markkinoidulle ja tuotteistetulle hevosrodulle. Sekä Euroopassa että Yhdysvalloissa kaikki maastoratsastukseen liittyvät lajit kuten matka- ja vaellusratsastus ovat kasvattaneet suosiotaan viime vuosina. Yhdysvallois-

sa suurin osa matkaratsastukseen tarjottavista hevosista on arabialaisia täysiverisiä tai niiden risteytyksiä, jotka mielletään usein liian kuumiksi käyttöhevosiksi. Varmajalkaisia, tasaisia hevosia niin askellajien kuin luonteen puolesta arvostetaan varsinkin aikuisratsastajien keskuudessa, kun useat ratsastusreitit risteilevät lenkkipolkujen ja polkupyöräreittien labyrintissa. Lisäksi suomenhevosen tasainen ravi on omiaan pitkäkestoiseen matkaratsastukseen. Myös suomenhevosen koko puhuu rodun puolesta. Ominaisuuksiltaan vastaavia hevosrotuja ovat muun muassa islanninhevonen ja haflinginhevonen, joka on ulkonäöltään hyvin samankaltainen kuin perinteinen liinakko suomenhevonen. Molemmilla roduilla on vahvat populaatiot Yhdysvalloissa. Islanninhevonen ja haflinginhevonen ovat kuitenkin molemmat ponikokoisia rotuja, joten kookas suomenhevonen on monelle aikuiselle houkuttelevampi vaihtoehto. Amerikan suuressa rotukirjossa on tietysti varaa mistä valita, mutta myös suomenhevoselle maasta löytyy mahdollisuuksia, kun oikeanlainen markkinointi kohdistetaan sopivalle yleisölle. Markkinoinnissa kannattaa painottaa erityisesti rodun ominaisuuksia maastoratsuna, sen monipuolisuutta sekä tyyppi- ja kokovalikoimaa rodun taustalta löytyviä tarinoita unohtamatta.

4.4.6.3 Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen kylmäveriyhteistyö on alkanut jo yli sata vuotta sitten, mutta se ei ole ollut yhtäjaksoista tai tiivistä. Kuten aikaisemmin on todettu, suomenhevonen oli 2000-luvun alkuun saakka maailman nopein kylmäverinen ravirotu ja aikoinaan jopa niin lyömätön, että esimerkiksi Solvallan ravirata Ruotsissa sulki ovensa suomenhevosjuoksijoilta 1900-luvun alkupuoliskolla. Norjalainen ja ruotsalainen kylmäverinen ovat puhaltaneet yhteen hiileen jo 1960-luvulta lähtien. Sittemmin nämä kaksi muuta pohjoismaista kylmäveriravuria ovat ohittaneet suvereenisti kotimaisen hevosrotumme nopeudessa varsinkin nuorempien ikäluokkien osalta. Sekä Ruotsissa että Norjassa pyritään nuorten hevosten ahkeraan kilpailuttamiseen ja hyvien hevosten siirtämiseen nuorena jalostukseen. (Kemiläinen 2008, 170–173; Mäenpää ym. 2005, 131.) Suomessa edelleen vallalla oleva ajatusmalli suomenhevosten hidaskasvuisuudesta on myöhästyttänyt nuorten hevosten kilpauran aloittamista ratkaisevasti. Suomen Hippoksen aloittamat toimet nuorten hevosten starttiin tulon aikaistamiseksi muun muassa uudella Junnustartti-sarjalla sekä opetuslähtökäytännön uudistamisella toivottavasti tuovat suomenhevosia entistä varhaisemmin radoille.

Kylmäveriyhteistyö Pohjoismaiden välillä on kehittynyt 2000-luvun aikana. Nykyisin suurin osa Suomen kylmäverilähdöistä on avoimia suomenhevosten lisäksi myös ruotsalaisille ja norjalaisille kylmäverisille. Suomi on myös isännöinyt pohjoismaisen kylmäveriparhaimmiston Erkon Pokaali-lähtöä vuodesta 1978 lähtien sekä Kylmäveristen Pohjoismaiden mestaruus -kilpailuja viimeiset kuusi vuotta. Suomenhevosen kilpailumahdollisuudet Ruotsissa ja Norjassa ovat kuitenkin vielä hyvin rajalliset. Valmentajien tulisi tarttua jokaiseen tilaisuuteen kilpailuttaa hevosiaan Ruotsin tai Norjan puolella osoituksena niin kilpailu- kuin yhteistyöhalukkuudesta. (Suomen Hippos ry 2008a, 30.) Yhteispohjoismaisen kylmäverisen ravihevosrodun jalostamisesta on myös keskusteltu jo vuosikymmeniä. Yhteis-

sen kylmäverirodun uskottaisiin vievän raviurheilua eteenpäin sekä taloudellisesti että urheilumuotona. Lisäksi suomenhevosten arvo nousisi ja kansainvälinen kilpailu kasvaisi. (Juopperi 2009.) Puhtaan suomenhevosrodun säilyttäminen on kuitenkin tärkeää muun muassa kulttuurihistoriallisista syistä sekä geneettisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Yhteis-pohjoismainen rotu nähdään myös uhkana suomenhevosen omaleimaisuudelle ja sen asemalle alkuperäisrotuna.

Pohjoismaat tekevät jo yhteistyötä muun muassa kotieläinten geeniperimän säilyttämiseksi. Lisäksi raviurheilussa, ratsastuksen eri lajeissa ja valjakkoajossa on omat mestaruuskilpailunsa Pohjoismaiden välillä, mutta kylmäveriyhteistyötä voisi tuoda vielä enemmän kenttätasolle eli entistä lähemmäksi tavallisia hevosharrastajia. Suuri harrastajajoukko on tunnetusti hevostalouden kantava voima, joten pohjoismaista yhteistyöverkostoa juuri harrastajien välillä tulisi laajentaa. Onhan pohjoisruotsinhevosen ja dölhevosen käyttömuodot hyvin samankaltaisia suomenhevosen käyttöön verrattuna, vaikka ratsukäyttö painottuukin selvästi suomenhevosta enemmän harrastetasolle kuin kilparatsastukseen. Valjakkoajoon, vaellusratsuksi, työhevoseksi ja lännenratsastukseen pohjoiset serkut sopivat ihan yhtä hyvin. Yhteistyö harrastajien kesken lisäisi rotujen tunnettuutta ja avartaisi markkinoita. Yhteiset tapahtumat, show-näyttelyt ja vastaavat tilaisuudet kokoaisivat kylmäveriharrastajia yhteen. Alkuperäisrotujen säilyttäminen elinvoimaisina on kaikkien Pohjoismaiden yhteinen tavoite, joten vuorovaikutus maiden välillä sekä tutkimustiedon että käytännön toimintamallien osalta auttaa jokaista maata pääsemään tavoitteeseensa.

4.4.6.4 Kansainvälistyvä Suomi

Suomesta on tullut yhä kiinnostavampi kohdemaahan ulkomaanmatkailijoille. Matkailun edistämiskeskus MEK pyrkii kampanjoimaan ja markkinoimaan Suomea mahdollisimman laaja-alaisesti, jotta maan kiinnostavuus sekä tunnettuus lisääntyisivät. Matkailun halutaan tarjoavan entistä enemmän elämyksiä sekä hyvinvointipalveluja. Myös hevosmatkailun suosio on kasvanut merkittävästi viimeisen parinkymmenen vuoden aikana. Hevosmatkailuun liittyy kiinteästi elämysten tuottaminen sekä puhtaan luonnon ja maaseudun läheisyys. Lisäksi hevosmatkailu voi kohdistua suuriin yleisötapahtumiin, joita Suomessa ovat muun muassa Kuninkuusravit, Helsinki International Horse Show ja Suomenratsujen kuninkaalliset. (MEK 2009, 3-4.) Suomessa hevosmatkailupalveluja tarjotaan pääsääntöisesti muun toiminnan ohessa. Palveluja tarjoavia yrityksiä on noin 200, joista 10–20 prosentilla toiminta painottuu hevosmatkailutuotteisiin. Suurin osa yrityksistä järjestää maastoratsastusta joko vaellusten tai lyhyempien retkien muodossa. Suomen Vaellustallien liiton Internetsivuilla on listattu 39 suomalaista vaellusratsastusta tarjoavaa jäsentallia. Vielä vuonna 2008 listalla oli 23 yritystä, joten kasvua on tullut roimasti muutamassa vuodessa. Jäsentalleista yli puolet käyttää hevosmatkailupalveluissaan islanninhevoseja. Vain yhdeksällä tallilla oli eniten suomenhevoseja. (Laine ym. 2008; Suomen Vaellustallien Liitto ry 2012.) Kotimainen hevosrotumme on kuitenkin kansainvälinen markkinointivaltti. Islanninhevoseja on paljon ympäri Eurooppaa, mutta suomenhevonen on vielä hyvin marginaalinen rotu kotimaansa ulkopuolella.

Alkuperäisyys tuo voimaa rodun imagolle ja se yhdistyy MEK:n luomaan Suomen matkailubrandiin sekä markkinointikampanjoihin. Matkailu-Suomen neljä ominaisuutta – luotettavuus (Credible), vastakohtaisuus (Contrasting), luovuus (Creative), rentous/viileys (Cool) – voidaan linkittää myös suomenhevoseen. Suomenhevonen on luotettava, varmajalkainen, rehellinen ja aito suomalainen hevosrotu. Se voi olla sekä tulisieläinen, vauhdikas urheiluhevonen että tasainen harraste- ja työhevonen. Suomenhevonen on monipuolisuudessaan ja persoonaltaan ainutlaatuinen. Alkuperäisrodun juuret suomalaisen luontoon ja sen sisukkuus kilpaken- tällä yhdistävät suomenhevosesta syntyvät perinteikkäät mielikuvat nyky- aikaiseen moderniin urheiluhevoseen. MEK on tehnyt yhteistyössä he- vosalan toimijoiden kanssa hevosmatkailun kehittämisstrategian vuosiksi 2008–2013. Strategian tavoitteena on Suomen hevosmatkailun kokonais- valtainen kehittäminen muun muassa verkostoitumisen näkökulmasta sekä suomenhevosen tunnettuuden lisääminen. Suomenhevosen voimakas kyt- keminen suomalaiseen hevosmatkailuun edistäisi vahvasti rodun kansain- välistä tunnettuutta. (MEK 2009, 5, 7, 12.) Vaihtoehtona islanninhevostal- leille on viime aikoina syntynyt paljon pienempiä hevosmatkailupalveluja tarjoavia yrityksiä, jotka pyrkivät verkostoitumaan muiden alan toimijoi- den kanssa. Yhteistyö esimerkiksi majoitusyritysten, kurssipitäjien ja mui- den toimintaa edistävien yhteistyökumppaneiden kanssa on elinehtona pienille hevosmatkailuyrityksille. Lisäksi sosiaalisen median sekä messu- ja tapahtumanäkyvyyden kautta syntyviä markkinointiväyliä on alettu hyödyntää entistä tehokkaammin. (YLE Etelä-Savo 2011.)

4.4.7 Suomenhevosen tukitoiminta ja verkostot

Suomenhevosen käytännöntason suojelutoimintaan osallistuvat periaat- teessa kaikki hevosalan toimijat. Hevosen omistajalla, valmentajalla, kas- vattajalla, elinkeinonharjoittajalla sekä harrastelijalla on kaikilla oma roo- linsa rodun elinvoimaisuuden ylläpidossa. Omistaja päättää hevosen yksi- löllisen kehittymisen eri käyttömuodoissa ja samalla ohjaa hevostaan tie- tyn käyttötarkoituksen piiriin. Esimerkiksi pienimuotoisimmista lajeista, kuten valjakkoajosta tai matkaratsastuksesta kiinnostunut omistaja tukee suomenhevosen käyttöä lajin parissa ja edesauttaa näin rodun monimuo- toisuutta. Valmentaja on tärkeä osa suomenhevosen kilpailutoiminnan ko- konaisuutta, koska ammattivalmentaja vastaa yhdessä omistajan kanssa hevosen kilpailuttamiseen liittyvistä päätöksistä. Elinkeinoonharjoittajat eli yrittäjät ja harrastajat tukevat suomenhevosta valinnoillaan. Yrittäjä voi käyttää palveluissaan suomenhevosta ja asiakas valita harrastustallinsa tai hevosleirinsä suomenhevosrodun perusteella. Yrittäjä myös vastaa suo- menhevospalveluiden tasosta ja tarjonnasta. (Suomen Hippos ry 2008a, 15–18.)

Raviradat ja ratsastuskilpailujen järjestäjät ovat pitkälti vastuussa suomen- hevosen kilpailutoiminnasta. Kilpailujärjestäjät määrittelevät sarjatarjon- nan kautta suomenhevosen kilpailumahdollisuudet ja vaikuttavat myös lähtöjen palkintotasoon sekä suomenhevosurheilun kehittymiseen niin ammatti- kuin harrastetasolla. Hevosurheilun keskusjärjestöt Suomen Hippos ry ja Suomen Ratsastajainliitto vastaavat muun muassa kilpailu-

toiminnan tiedotuksesta ja sääntömuutoksista. Paikallisyhdistykset ja aluejaostot ovat hevosurheilun kenttätason yksiköitä, joiden panos näkyy nimenomaan kilpailutarjonnassa. Hippoksen alaiset Hevosjalostusliitot vastaavat paikallisesti jalostus- ja kasvatustoiminnan kehittämisestä sekä alan tunnettuuden edistämisestä. Myös suomenhevosen rotuyhdistykset ovat tärkeä osa suomenhevosen viestintäverkkoa. Laaja yhteistyöverkosto on erittäin suuri etu alkuperäisrotumme ongelmien ratkaisemiseksi. Lisää harrastajien, omistajien sekä yhdistysten ja muiden toimijoiden välistä vuorovaikutusta tarvitaan. Kaikilla suomenhevosen rotuyhdistyksillä on sama päätavoite: suomenhevosen elinvoimaisuuden ja monimuotoisuuden tukeminen. Yhteistyötä sekä yhdistysten kesken että suomenhevoseksperttien kanssa ei voi olla liikaa. (Suomen Hippos ry 2008a, 15–18.)

4.4.7.1 Kasvattajien tukeminen

Hevosen kasvattaja on yksi tärkeimmistä linkeistä rodun säilyttämisessä ja konkreettisessa suojelutyössä. Käytännön jalostusvalinnat toteuttavat haluttua jalostuksellista suuntaa ja vaikuttavat erityisesti jalostuksen edistymiseen ja kehityssuuntaan. Kasvattajien päätökset ja toiminta myös ohjaavat suomenhevosmarkkinoita. He päättävät varsojen hintatason ja vastaavat laadukkaiden hevosten myynnistä kasvattamalla terveitä, hyväraakenteisia sekä hyvin kasvaneita ja kehittyneitä varsoja suvullisia seikkoja unohtamatta. (Suomen Hippos ry 2008a, 15.) Suomenhevoskasvatusta leimaa pienet yksikkökoot. Kasvatustoimintaa harjoitetaan pääasiassa muun elinkeinotoiminnan ohessa ja suurimmalla osalla kasvattajista varsoo vuosittain vain yksi suomenhevostamma. Laajamittaisempi, pitkäjänteinen suomenhevosten kasvatusta on hyvin marginaalista toimintaa. Kasvatuksen hajanaisuus ja harrastelijamaisuus johtuu osin varsojen huonosta menekistä sekä liian suurista tuotantokustannuksista, kun myyntihinnat eivät kata kuluja. (Suomen Hippos ry 2008a, 15, 19–20.)

Suomenhevostamman varsottamisen kuluihin vaikuttavat muun muassa isäoriin valinta, siemennysmenetelmä, eläinlääkäripalvelut, mahdolliset kuljetukset klinikalle tai oriasemalle ja niin edelleen. Lisäksi huonosta tiinehtyvyydestä tulee lisäkuluja, kun eläinlääkäri joutuu tekemään enemmän toimenpiteitä ja kontrollikäyntejä. Huippu- ja keskitason siitosoriiden astutus- ja varsamaksut ovat suhteellisen lähellä toisiaan. Kauden 2012 orimaksut ovat hieman nousseet viime vuosien tasosta, mutta keskimääräinen astutus- ja varsamaksujen yhteishinta on edelleen noin tuhat euroa (Jalostuskuvasto 2012, 7-79). Yhteensä varsan tuotantokustannukset ovat noin 2500–5000 euroa. Vieroituskäisen varsan hinta voi vaihdella 500–5000 euron välillä. Varsojen hintatasoa laskevat sekä ylitarjonta että halpamyynti. Kasvattajien tulisikin varsottaa harkitummin, jottei ylijäämää syntyisi ja markkinoida varsoja aktiivisesti kysynnän kasvattamiseksi. Lisäksi käyttöön soveltumattomien ja sairaiden yksilöiden poiston nopeuttaminen antaisi lisää resursseja yrittäjälle sekä rahallisesti että tilankäytön suhteen. Kannattavan suomenhevoskasvatuksen kulmakiviä ovat kuitenkin suomenhevosen imago ja kiinnostavuus urheilu- ja harrastekäytössä. Kasvattajan oma toiminta on ratkaisevassa asemassa varsojen menekin kannalta. Hinnottelupolitiikka, hyvinvoivat, laadukkaat eläimet ja eettinen

vastuullisuus määrittävät kasvatuksen tason. (Saastamoinen & Välimäki 2008.)

Suomenhevosen uusi brandi, kansainvälistyminen sekä yhtenäinen markkinointisuunnitelma auttavat myös kasvattajia sekä suunnittelemaan kasvatustoimintaansa että kohdistamaan tuotteet paremmin kysyntää vastaviksi. Suomenhevoskasvattajien neuvonnan ja koulutuksen lisääminen muun muassa orivalinnoista, varsan opetuksesta ja tuotantoympäristöstä kehittävät osaltaan käytännön jalostustoimintaa. Uudenlaiset yritys- ja toimintamallit toisivat lisää puhtia kasvatustyölle. (Suomen Hippos ry 2008a, 23.) Konkreettisina kannustimina kasvatustoiminnalle ovat valtion ja Euroopan unionin myöntämät tuet, ikäluokkakilpailuista saatavat kasvattajapalkinnot sekä varsanäyttelyiden palkinnot. Kasvattajien tulisi hyödyntää myös kaikki mahdolliset markkinointiväylät kuten varsanäyttelyt ja opetuslähdöt, missä varsan rakenne ja liikkeet voi tuoda edustavasti esiin potentiaalisille ostajille. Vuorovaikutus hevosalan toimijoiden kanssa sekä ennakkoluuloton asenne uusien toimintamallien kokeilemiseen ja kehittämiseen ovat avaimina tuloksekkaalle suomenhevoskasvatukselle.

Taulukko 2. Hevoskasvatukseen liittyvät palkkiot (Suomen Hippos ry 2011e, 2011f, 2011g; Jalostusvaliokunta 2010).

Ravihevosten kasvattajapalkinnot	10 % hevosen joulukuun loppuun mennessä juoksemasta palkintosummasta	Pienin summa 84 € (ulkomailla juostuista min. 168 €, max. 10 078 €)
Kantakirjauspalkkiot	R-, P- ja T-suunnat	I palkinto 400 € II palkinto 300 € III palkinto 170 €
	J-suunta	I palkinto 170 €
	Vuoden kolme parasta kantakirjatammaa	510 € - 350 € - 170 €
Nuorten siitostamujen laatupalkinto	Viimeistään 6-vuotiaina varsovat, ikäluokkafinaaleihin päässeet tammät	1 000 €
	3-8-vuotiaina varsoneet tammät	500 €
Jälkeläispalkkiot	Valio-palkinto	oriit 510 € tammät 350 €
	L3 I palkinto	oriit 350 € tammät 170 €
Varsanäyttelypalkkiot	I palkinto II palkinto	150 € 65 €
Valtakunnallisten varsanäyttelyjen palkkiot	I sija II sija III sija IV sija V sija	1 500 € 750 € 500 € 300 € 200 €

4.4.7.2 Valtion ja EU:n tuet

Kansallisen hevostalouden tuen lisäksi suomenhevoskasvattaja voi saada alkuperäisroduille maksettavaa tukea. Kansallista hevostaloustukea hakevalla täytyy olla hallinnassaan vähintään kolme hehtaaria viljelykelpoista peltoaluetta sekä 1,5 eläinyksikköä. Hallintaoikeus käsittää sekä hevosten omistamisen että vuokraamisen leasingsopimuksella. Myös perheenjäsenten hevoset voidaan laskea tuen piiriin. Tukikelpoisia hevosia ovat edellisenä vuonna joko astutetut tai varsonet siitostammat, vähintään 1-vuotiaat suomenhevoset sekä 1-3-vuotiaat muun rotuiset hevoset ja ponit. Eläinyksiköt jakautuvat seuraavasti: siitostamma 1 eläinyksikkö, suomenhevoset 0,85 ja muun rotuiset 1-3-vuotiaat hevoset 0,6 eläinyksikköä. Vuonna 2012 tukea maksetaan A- ja B-tukialueilla 135 euroa ja C-tukialueella 225 euroa eläinyksikköä kohden. (Suomen Hippos ry 2012c.)

Alkuperäisrotujen tuki kuuluu maatalouden ympäristötukien erityismuotoihin ja se voidaan myöntää joko viljelijälle tai puutarhatalouden harjoittajalle. Tuen tarkoituksena on kannustaa kasvattajia alkuperäisrotujen pitoon ja siten vaalia geenien monimuotoisuutta sekä perinnemaisemien säilymistä ja lisätä puhtaiden alkuperäisrotupopulaatioiden kokoa. Tuen saaminen edellyttää eläinten kasvattamiseen liittyvän erityissopimuksen tekoa ELY-keskuksen kanssa. Sopimuksessa tuen saaja sitoutuu viideksi vuodeksi kerrallaan kasvattamaan alkuperäisrotuisia eläimiä niiden lisäämistarkoituksessa. Lisäksi vaaditaan sitoutuminen ympäristötukijärjestelmään. Eläinmäärän täytyy pysyä samana koko sopimuskauden ajan, joten kuolleiden, muuten poistettujen tai lisääntymiskyvyttömiä eläinten tilalle on ostettava alkuperäisrotuisia, tukikelpoisia eläimiä. Eläinmäärän kasvaessa sopimusehtoja tarkennetaan. Tuen piiriin kuuluvia suomenhevoseja ovat kantakirjatut oriit sekä rekisteröidyt siitostammat, jotka ovat tuenhakua edeltävänä vuonna joko varsonet tai astutettu. Sopimusehdoissa määritellään eläinyksikkökertoimet sekä tuen suuruus, joka on suomenhevosella 270 euroa eläinyksikköä kohti. (Suomen Hippos ry 2012c; Maa- ja metsätalousministeriö 2007; Maaseutuvirasto n.d.)

Hevostalouslyrittäjä voi hakea myös maatalouden investointitukea, jos hevosten kasvatustoiminnan tuotantorakennukset, kuten talli tai pihatto vaativat uudisrakentamista, tilojen laajentamista tai peruskorjausta. Palvelutoimintaan liittyvä rakentaminen, tilojen korjaus tai laajentaminen ei oikeuta investointitukeen. Tällaisia kohteita ovat esimerkiksi maneesit ja ratsastuskentät. Yritys voi hakea myös yrityksen käynnistys- tai kehittämistukea. (Maaseutuvirasto 2012, 2010.) Lisäksi uusien hevostalouslyrittäjien kannattaa hyödyntää työ- ja elinkeinoministeriön uuden yrityksen perustamiseen myönnettävä starttiraha.

4.4.7.3 Hankkeet

Hevosalan hankkeita on toteutettu aktiivisesti 2000-luvulla. Tällä hetkellä erityisesti neuvonnan ja yritystoiminnan kehittäminen ovat hankeprojektien kohteina (Hippolis 2010, 13–14). Suomenhevosen juhlavuosi 2007 sytäsi liikkeelle paljon juuri suomenhevoseen liittyviä hankkeita. Juhlavuonna Suomen Hippos ja muut hevosalan toimijat järjestivät yhteistyössä

useita eri yleisötapahtumia ja infotilaisuuksia sekä julkaisivat esitteitä, julkisteita ja muuta suomenhevostietoutta lisäävää materiaalia. Ajatuksia ja ehdotuksia suomenhevosen kehittämistoimintaan –selvitysraportti sekä suomenhevosen viestintäsuunnitelma vuosille 2009-2013 syntyivät vuonna 2008 toteutetun Suomenhevosen tulevaisuus –esiselvityshankkeen tuloksena. Projektin pohjalta käynnistyi Suomenhevosen verkostohanke, joka saatiin päätökseen vuonna 2010. Tulevaisuuden suomenhevonen –hanke on käynnissä edelleen muun muassa viestintäsuunnitelman osalta. (Suomenhevonen.info 2010, 4.) Hevostaloutta ja siten myös suomenhevosen asemaa edesauttavien hankkeiden lisäksi Keski-Suomen hevosjalostusliitto aloitti keväällä 2011 Keskisuomalaista Hevoskulttuuria 100-vuoden ajalta –hankkeen, jonka keskiössä ovat suomenhevoset (Peltonen 2012b). Myös monet matkailuhankkeet sivuavat hevosalaa.

Suomenhevosen verkostohanke toi tavoitteensa mukaisesti suomenhevosihmisiä yhteen. Hankkeen alla järjestetyissä seminaareissa ja tapahtumassa oli ennakoitua enemmän osallistujia. Lisäksi Suomenhevonen –kiertue onnistui yli odotusten. Hanke toteutettiin pääsääntöisesti vuoden 2009 aikana, joten toteutusaika oli lyhyt. Sen avulla saatiin kuitenkin nostettua suomenhevosta hyvin esille ja herätettyä keskustelua rodun tilasta sekä kehitystarpeista. (Suomenhevonen.info 2010, 5-11.) Hanke vaatisi kuitenkin jatkotoimenpiteitä. Organisoitu yhteistyöverkosto suomenhevostoimijoiden välillä on vielä kehitysasteella ilman toimivaa, konkreettista toteutusta. Suomenhevonen.info –sivusto ei ole kehittynyt aivan toivotulle tasolle suomenhevosharrastajien ja –ammattilaisten viestintäkanavana. Pitkänlinjan hankkeiden toteutus vaatii aina erityislaatuista työpanosta sekä tahtotasoa asioiden parantamiseksi. Suomenhevosen kehittäminen alkuperäisrotuna sekä sen kiinnostavuuden ja kansainvälisyyden parantaminen tulisi olla kaikkien suomenhevostoimijoiden tavoitteena. Lisää hankeprojekteja – ja konkreettisia tuloksia – tarvitaan nimenomaan suomenhevosen aktivoimiseksi tukemaan kansallisrotuamme yhtenäisellä ideologialla modernista suomenhevosesta.

4.4.7.4 Uudet toimintamallit

Uusien ratkaisujen ja toimintamallien kehittäminen sekä vanhojen käytäntöjen uudistaminen ovat tärkeimpiä toimia suomenhevosen tulevaisuuden turvaamiseksi. Vanhoista toimimattomista käytännöistä tulisi päästä eroon, jotta suomenhevosrodun kehitys jatkuisi toivotulla tasolla. Juuret tulee säilyttää, mutta suomenhevonen on siirrettävä nykyaikaan sekä suorituskyvyn, rotuominaisuuksien että tuotantoympäristön osalta. Hevosalalla pidetään usein sitkeästi kiinni pinttyneistä tavoista, vaikka ne eivät olisikaan tuottaneet halutunlaista tulosta. Tästä esimerkkinä on muun muassa suomenhevosvarsojen valmentamisen ja kilpailuttamisen myöhäinen aloitus. Verkostoitunut suomenhevostoiminta luo kuitenkin paljon mahdollisuuksia elinvoimaisen suomenhevoscannan ylläpitämiseksi.

Suomenhevosen monipuolisuutta tulisi hyödyntää esimerkiksi jatkokoulutussyhteistyöllä. Uransa päättäneet ravihevoset voisi viedä ammattitaitoiselle ratsuttajalle, joka kouluttaisi ravurista joko harraste- tai kilparatsun hevosen kapasiteetin ja omistajan toiveiden mukaan. (Suomen Hippos ry

2008a, 26.) Tällä hetkellä moni lännenratsastukseen erikoistunut talli tarjoaa ravurista ratsuksi –koulutusohjelmia. Ravitoimijoiden yhteistyö koulutusta tarjoavien tallien sekä ammattiratsuttajien kanssa olisi erittäin hedelmällistä suomenhevostalouden kehitykselle. Juoksijasuintaisesta suomenhevosesta voi oikealla koulutuksella saada laadukkaan ratsuhevosen. Siitä todisteina ovat kansallisen tason kilpahevokset Kihin Källi, E.T. Turilo, Hilurin-Hehku ja Haavekuva. Lisäksi kaksinkertainen ravikuningas Pette kantakirjattiin ratsusuunnalle vielä 23-vuotiaana. Suurin osa suomenhevostarvureista soveltuu erinomaisesti harrasteratsuiksi. Myös hevosten jatkokoulutus työ- tai valjakkoajoon olisi eduksi esimerkiksi matkailupalvelujen tarjoajille. Suomenratsut ry on järjestänyt jo 1980-luvulta lähtien leirejä ja valmennuksia tukemaan suomenhevosen käyttöä ratsuna (Peltonen 1986, 178; Suomenratsut ry 2012b). Koulutusklinikoille ja –kursseille on selvää tarvetta myös muiden käyttömuotojen osalta.

Kuva 15. Suomenhevosori Hilurin Hehku kansallisissa kouluratsastuskilpailuissa Jyväskylässä (Lehto 2003).

Suomenhevosvarsojen opetuksessa tulisi jo huomioida rodun monipuolisuus ja opettaa ratsuvarsakin ajolle. Tällä tavalla ammatinvaihto sujuisi hevoselta nopeasti ja myyntivaltteja olisi enemmän. Varsinkin matkailuyrittäjät hyötyvät suuresti sekä ratsastukseen että esimerkiksi työajoon koulutetuista hevosista. Juoksijavarsojen ratsukoulutus ei myöskään ole pahasta ja monia ravureita valmennetaan muutenkin selästä käsin. Ratsastuksen perusteet – pysähtyminen, liikkeellelähtö, kääntyminen – osaava ravihevonen on varmasti helpompi myydä kuin vain ajo-opetettu entinen ravuri. Suomenhevosvarsoista noin 60 % saadaan myytyä alle nelivuotiaina, mutta vanhempien, mahdollisimman pitkälle opetettujen varsojen menekki on parempi. Hintataso ei kuitenkaan kehity tuotantokustannuksia vastaavalla tavalla. Ratkaisuna ongelmaan voisivat olla välikasvatustallit. (Suomen Hippos ry 2008a, 20, 24.)

Varsapihatto on yksi hevostalouden välikasvatuksen muodoista. Pihatossa varsat saavat paljon liikuntaa ja oppivat laumaelämän säännöt. Osa varsa-

pihattoja ylläpitävistä yrityksistä tarjoaa myös varsan ajo- tai ratsuopetusta. Varsapihattotoimintaa tulisikin kytkeä entistä tiiviimmin ammattitaitoiseen varsojen opetukseen ja käsittelyyn, jotta pihattoajasta saatavat hyödyt maksimoitaisiin. Samalla myös kasvattaja saisi valmiimman varsan myyntiin pihattoajan päätyttyä. Varsanäyttelyissä kasvattaja voi markkinoida varsaansa ja esitellä jalostustyönsä tuloksia varhaisessa vaiheessa. Näyttelyt ovat myös erittäin käyttökelpoinen tilaisuus varsan opetuksessa ja totuttamisessa uuteen ympäristöön. Hevosnäyttelyitä tulisi kehittää tapahtumana eteenpäin, jotta ne houkuttelisivat enemmän yleisöä ja potentiaalisia ostajia. Viihteellisyys esimerkiksi oheis- ja väliaikaohjelmien kautta sekä hevosen rakenteen arvostelun selventäminen maallikoille tekisivät näyttelyistä kiinnostavamman tapahtuman. (Suomen Hippos ry 2008a, 24.)

Kasvattajia on aktivoitava entistä ponnekkaammin laadukkaiden suomenhevosvarsojen tuottamiseen. Kasvattajaportaalin luominen esimerkiksi Suomenhevonen.info –sivuston alle helpottaisi verkostoitumista ja ohjaisi tuloksellista kasvatuksen suunnittelua. Portaali sisältäisi muun muassa jalostusoriiden tiedot, myytävät varsat ja siitoshevoset, listat välikasvatustal- leista ja varsapihatoista, näyttelykutsut ja –tulokset sekä tietoa jalostusmenetelmistä ja uusimmista tutkimustuloksista. NordGenin tarjoama EVA-ohjelma tulisi myös sisällyttää portaaliin jalostuksen työkaluksi. Ohjelma laskee muun muassa sukusiitos- ja sukulaisuusasteet sekä määrittää parhaimman jalostusohjelman. (NordGen n.d.) Suomenhevoskopasvatuksesta tulisi saada ammattimaista ja suunnitelmallista toimintaa. Ammattiajattelun yltäminen myös harrastekasvattajien piiriin vähentäisi turhaa varsotamista ja kohdistaisi kasvatustoimintaa paremmin kysyntää vastaavaksi. Näin myös varsojen hintataso saataisiin nousuun ja ylitarjonta sekä huono ja keskinkertainen hevosmateriaali vähenisivät.

Kuva 16. Näyttelyn parhaaksi varsaksi kaksivuotiaana valittu ori Tanner Töminä Jyväskylän Tamma- ja varsanäyttelyissä (Lehto 2007).

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Suomenhevosen tila ei ole niin kriittinen kuin monella muulla eurooppalaisella kylmäverirodulla. Populaation koko on suhteessa suuri, vaikka suomenhevosten syntyvyys onkin laskussa. Toisaalta monien Euroopan kylmäveristen jalostus on pitkälti ulkomaisen kasvatuksen varassa. Esimerkiksi shiren- ja clydesdalenhevoskannat ovat kotimaassaan Iso-Britanniassa verrattain pienet, mutta rotuja kasvatetaan ympäri maapalloa. Suomenhevosen elinvoimaisuuden etuna on sen monikäyttöisyys ja tyypin keveys. Raskaimpien kylmäveristen asema on alati uhattuna etenkin maisissa, joissa hevosia ei kasvateta lihaksi. Uusien kilpailukykyisten käyttömuotojen kehittäminen on hankalaa rajoittavan raskasrakenteisuuden vuoksi, kun hevoset eivät sovellu urheiluun. Isoille kylmäverisille voisi kehittää omia lajeja työhevostoiminnan lisäksi, jotta niiden käyttömahdollisuudet saisivat enemmän kiinnostusta ja rodut yleensä laajempaa näkyvyyttä.

Suomenhevosen käyttömahdollisuudet ovat hyvin laajat, joten niiden puutteeseen rodun elinvoimaisuus ei kaadu. Lisäksi suomenhevosen arvostus ratsuna ja esimerkiksi terapiahevosena on kasvanut huomattavasti viime vuosikymmenen aikana. Suomenhevosratsujen laatu on myös noussut kohisten. Rodun ongelmina ovat kuitenkin vähentynyt harrastelijapohjainen kasvatus, kysynnän ja tarjonnan epätasapainoinen suhde sekä kapeneva geenikartta. Myös harrastelijamainen kasvatus tulisi ajatella ammattitoimintana, jonka tavoitteena on tuottaa mahdollisimman laadukkaita hevosia. Lisää ohjeistusta jalostuksen kulmakivistä – siitoshevosen valinnasta, varsan kasvuympäristöstä ja varsojen markkinoinnista – tarvitaan yhä enemmän. Tiedon täytyy myös saavuttaa kasvattajat, joten esimerkiksi Internetportaali kasvattajille tulisi tarpeeseen. Samalla se auttaisi uusia suomenhevoskasvattajia toiminnan aloittamisessa. Tulevaisuudessa koulutetuille suomenhevosille tulee olemaan entistä enemmän kysyntää, kun uusia käyttömuotoja pyritään nostamaan vahvemmin esiin. Tällä hetkellä tavallisten varsojen menekki on huonoa, joten suunniteltu varsottaminen on tärkeää, jotta ”tusinavarsojen” ylituotannolta vältyttäisiin ja samalla nuorten hevosten hintataso pääsisi nousuun. Suomenhevosen uudet käyttömuodot vaativat oikein suunnattua jalostusohjelmaa, joten jalostusohjeistuksen uudistaminen on nyt ajankohtaista. Kysyntää vastaavien varsojen tuottaminen kohentaisi kasvatuksen alennustilaa, kun varsat saataisiin helpommin myytyä ja tuottokin olisi parempi. Kasvattajapalkkiot ja muut kannustimet eivät tehoa, jos käytännön kasvatustoiminnan tulos jää miinuksien puolelle.

Pohjoisiin ”serkkuihin” – dölhevoseen ja pohjoisruotsinhevoseen - verrattuna suomenhevosen tilanne on suhteellisen hyvä. Vaikka dölhevoseet ja pohjoisruotsinhevoseet hyväksytään toistensa kantakirjoihin, dölhevosen sukusiitosaste on hälyttävän korkea 12 % ja varsoja syntyy vuodessa alle 200. Lisäksi molemmilla roduilla on pienet populaatiot. Ruotsalaiset ja norjalaiset kylmäveriset ravihevoseet ovat sen sijaan voimissaan. Suomenhevosen ravinopeus ei ole kehittynyt edellä mainittuja rotuja vastaavalla tavalla. Nuorten hevosten suosiminen jalostuksessa ja kierron nopeuttaminen tehostaisivat suomenhevosen nopeuskehitystä, jolloin siitä tu-

lisi kilpailukykyisempi rotu muiden kylmäveriravuriin rinnalla. Lisäksi suomenhevosen elinvoimaisuutta vaarantava suppea geeniperimä näkyy erityisesti ravihevosten suvuissa. Myös hevoskasvatuksella on omat trendinsä ja muotioritua suositaan ylitse muiden. Laadukas hevoskasvatus vaatii kuitenkin toisiaan täydentävien vanhempien yhdistämistä. Astuttaminen muodikkaalla, I-palkkinnon oriilla ei ole tae laadukkaasta jälkipolvesta, varsinkaan jos tamma ei täytä jalostuskäytön edellyttämiä normeja rakenteen, luonteen, suorituskyvyn ja terveyden osalta.

Pintapuolisesti katsottuna suomenhevosta ei ehkä nähdä uhanalaisena hevosrotuna. Sehän on Suomen toiseksi yleisin hevosrotu ja niitä näkee lähes jokaisen tallin nurkalla. Syvämpi tarkastelu kuitenkin osoittaa, että suomenhevonen todella vaatii suojelua. Rodun tehollinen populaatiokoko on hälyttävän pieni ja siitoshevosia liian vähän elinvoimaisen hevoskannan ylläpitämiseksi. Hevosurheilun suosio kasvaa, mutta samalla myös ulkomaisten hevosten tuonti lisääntyy. Esimerkiksi Virosta ja Venäjältä saa paperittomia hevosia erittäin halvalla, mikä luonnollisesti houkuttelee hevosenhakuun naapurimaista. Kuluttajien päätökset ohjailevat myös hevos-taloutta, joten kotimaista hevoskasvatusta tulisi tukea ostamalla esimerkiksi suomenhevonen ulkomaantuonnin sijasta. Suurimmat kasvattajaa motivoivat tekijät ovat sekä hyvin menestyneet kasvatit että helposti uuden omistajan löytävät varsat. Kasvattajien motivaatio kasvatustoiminnan ylläpitämiseen heijastuu suoraan hevosjalostuksen lukuihin eli astutusmääriin, syntyvyyteen ja jalostuseläinten kantakirjaustilastoihin sekä jalostuksen laadulliseen kehitykseen.

5.1 Suomenhevosrodun säilymisen vaatimukset

Suomenhevosen profiilia tulee nostaa hevosharrastajien ja ammattilaisten silmissä. Vannoutuneita suomenhevosihmisiä on jo paljon, mutta ammattimainen suomenhevosiin painottuva yritystoiminta on vielä lapsenkengissä. Pienet hevosmatkailuyritykset ovat jo osaltaan löytäneet yhteistyön voiman ja virittävät kumppanuussopimuksia kaikkien tahojen kanssa, jotka voivat jollain tapaa edesauttaa yrityksen toimintaa. Samanlaista tavoitteellista yhteistyötä ja vuorovaikutusta tarvitaan myös muiden suomenhevostoimijoiden piirissä. Kilpauransa lopettavat ravihevokset tarvitsevat jatkokoulutusta ja vastaavasti ratsuiksi suunnitellut varsat hyötyvät ajo-opetuksesta. Lisäksi kaivataan ammattitaitoisesti toteutettuja, systemaattisia valmennus- ja kilpailuttamisohjelmia. Kasvattajat taas tarvitsevat jatkokasvatustalleja sekä varsapihattoja. Suomenhevosten rotuyhdistysten tulisi myös yhdistää voimansa ja suunnata resursseja yhtenäiseen kampanjointiin, koulutukseen ja viestintään. Rotuyhdistykset ovat tärkeä väylä suomenhevoseen liittyvässä tiedotuksessa myös kansainvälisesti. Kansainvälistyvän toiminnan voi aloittaa vaikka Internetsivujen kääntämisestä ainakin englanniksi, ruotsiksi ja saksaksi.

Kansainvälinen suomenhevosen tunnettuuden lisääminen vaatii kuitenkin erityisesti Suomen Hippoksen panosta toimivan markkinointisuunnitelman laatimisessa. Suomenhevosella tulee olla myyvä brandi, jonka ideologian kaikki suomenhevostoimijat voivat allekirjoittaa ja joka tukee kuvaa modernista urheilu- ja harrastehevosesta. Lähes tuntemattoman hevosrodun

esittelemisen kansainvälisillä markkinoilla edellyttää vankkaa näyttöä suomenhevosen käyttöominaisuuksista ja kilpailuvalteista muihin vastaaviin rotuihin nähden. Suomenhevosen kansainvälistämishjelma on pitkänlinjan projekti, joka onnistuessaan avaa ainutlaatuisia mahdollisuuksia kannan laajentamiselle ja lisää sitä kautta suomenhevosten myyntiä, mikä taas hyödyttäisi koko suomalaista hevostaloutta. Suomenhevosella on potentiaalia kansainvälisillä markkinoilla ja se on jo todistanut käyttöarvonsa meille suomalaisille. Enää tarvitaan suomalaisten yhteistä tahtoa tarttua toimeen kotimaisen hevosrotumme aseman parantamiseksi globaalissa maailmassa.

Kuva 17. Urheilutyypisiä suomenhevosia Kuninkuusravien laukkakilpailunäytöksessä (Lehto 2008).

LÄHTEET

- 24hravi.net n.d. Hevosyhdistykset. Viitattu 31.1.2012.
http://www.24hravi.net/index.php?go=links&link_cat_id=38
- Ala-Keiteleen Hevosystäväinseura ry 2011. Uutisia. Paikallisraveissa palataan vanhaan hyvään käytäntöön. Viitattu 27.2.2012.
<http://alakeiteleenhys.yhdistysavain.fi/?x103997=147853>
- Alderson, G.L.H. 2005. The numerical and genetic status of native horse and pony breeds in Britain. Teoksessa Alderson, L., Bodó, I. & Langlois, B. (toim.) Conservation genetics of endangered horse breeds. EAAP publication No. 116. Alankomaat: Wageningen Academic Publishers, 91-98.
- Alerini, L. 2007. Suomenhevonen 100 vuotta. Suomenhevonen on parhaimmillaan oiva helpon tason harrasteratsu. Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto. 16 B 2007, 166–170.
- Alerini, L. 2003. Jalostusjohtaja Peltonen Lahden jalostuspäivillä: ”Jalostetaanko vaiko eikö?”. Hevosurheilu 5.3.2003, 9.
- Belgian Draft Horse Corporation of America n.d. Viitattu 9.2.2012.
<http://www.belgiancorp.com/>
- Celléde, L., Danchin-Burge, C., Leroy, G., Mériaux, J., Ricard, A., Rognon, X. & Verrier, E. 2009. Genetic diversity of a large set of horse breeds raised in France assessed by microsatellite polymorphism. Genetics, Selection, Evolution 41 (1). Viitattu 24.1.2012. Saatavissa The National Center for Biotechnology Information-tietokannassa:
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3225878/?tool=pmcentrez>
- Clydesdale Horse Society n.d. Information. Breed History. The Clydesdale Breed Today. Viitattu 24.1.2012.
http://www.clydesdalehorsesociety.com/breed_history.html
- De Meulenaer, M. 1999. Socio-economic history about the development of the Belgian, its preservation and improvement. Teoksessa Maijala, K. (toim.) Use of horses in forestry and agriculture. Breeding of working horses. Proceedings of international seminar on working horses. Special publication of Suomen Työhevosseura ry. Helsinki: University Printing House, 109-113.
- Deutscher Förderverein für Freiburger Pferde e.V. n.d. Rasseportrait. Viitattu 23.1.2012.
http://www.freibergerpferde.de/index.php?option=com_content&view=article&id=49&Itemid=68
- Dimas, S. 2008. The European Union’s Biodiversity Action Plan. Halting the loss of biodiversity by 2010 – and beyond. Euroopan komissio, 3. Viitattu 24.1.2012.

http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/brochures/bio_brochure_en.pdf

Dolehesten.no 2006. Viitattu 23.1.2012.
<http://www.dolehesten.no/english.html>

Dossenbach, H. & M. 1994. Tammen suuri hevostkirja 1. Helsinki: Tammi.
Talaskivi, S. 1997. Suomalainen hevostkirja. 3. p. Keuruu: Otava.

Edwards, E. 1994. Koko maailman hevoset. Helsinki: Helsinki Media.

EFABIS (tietokanta). European Farm Animal Biodiversity Information System. Breeds. Viitattu 23.1.2012.
<http://efabis.tzv.fal.de/>

Eloniemi, P. 2008. Suomenhevostväki ei herännyt omille raveille. Hevosurheilu 4.6.2008, 10.

Eläingenivaratyöryhmä 2004. Suomen kansallinen eläingenivaraohjelma. Maa- ja metsätaloustministeriö. Viitattu 14.2.2012.
http://www.mmm.fi/attachments/ymparisto/5zV1uH2YQ/Suomen_kansallinen_eläingenivaraohjelma.pdf

ESSA courier. 2009. European State Studs Association e.V. Viitattu 13.1.2012.
<http://www.europeanstatestuds.org/archive/ESSAcourier0909.pdf>

Esthorse. ee n.d. Estonian Native Horse. Viitattu 17.2.2012.
<http://www.esthorse.ee/index.php?id=estonian-naive-horse>

ETLL 2011. Estonian Animal Breeding Association. Horse Breeders' Society. Viitattu 17.2.2012.
http://www.etll.ee/english/index.php?Horse_Breeders%E2%80%99_Society

Eurajoen Hevoskntökisat 2011. Viitattu 8.2.2012.
<http://hevoskntokisat.suntuubi.com/>

FECTU 2012. Fédération Européenne du Cheval de Trait pour la promotion de son Utilisation. Viitattu 23.1.2012.
<http://www.fectu.org/Englisch/index2%20Englisch.htm>

Heavy Horse World 2010. Shire success dependent on overseas breeders. Summer 2010, 10.

Heinonen, J. 2010. Yhteisomistuksessa hyvä sopimus ratkaisee monta ongelmaa. Suomen hevostenomistajien keskusliiton jäsenlehti Hevostenomistaja. 5/2010, 31.

Helsinki Horse Fair 2012a. Näytteilleasettajat. Viitattu 27.2.2012.

<http://web.finnexpo.fi/Sites2/GoExpo2012/HelsinkiHorseFair/Sivut/default.aspx>

Helsinki Horse Fair 2012b. Mukana olevat rodut. Suomenhevonen. Viitattu 27.2.2012.

http://web.finnexpo.fi/Sites2/GoExpo2012/HelsinkiHorseFair/Kavijat/ohjelmat/Documents/Rotutaulut_suomenhevonen.pdf

Hevoset 2012 –messut. Näytteilleasettajat 2012. Viitattu 27.2.2012.

http://www.hevosmessut.fi/hevoset/naytteilleasettajat/index.tmpl?sivu_id=859

Hevoshullu 2011a. Leiriliite. Hevoshullu 5/2011, 18-22.

Hevoshullu 2011b. Leiriliite. Hevoshullu 2-3/2011, 67-84.

Hevosopisto 2011. Kilpailut. Vuoden 2011 kilpailut. Suomenratsujen kunnikaalliset. Ohjelma. Viitattu 8.2.2012.

<http://www.hevosopisto.fi/dm/file.phtml?id=3405>

Hevostalli.net 2012. Markkinat. Myydään/Hevoset/Ratsut/Varsat. Viitattu 31.1.2012.

<http://www.hevostalli.net/markkinatnew/view.php?ctgr=15>

Hippolis 2010. Suomalaisen hevosalan katsaus 2010. Hevosklusterihanke. Viitattu 27.2.2012.

http://hippolis.fi/UserFiles/hippolis/File/Hevosalankatsaus_uusin.pdf

Hippolis 2009. Valtakunnallinen suomenhevospäivä sunnuntaina 6.9. Ajankohtaista. Arkisto. 2009. Viitattu 26.3.2012.

<http://www.hippolis.fi/?pageid=4&newsid=306>

Hippos 2011. Kuvapankki. Raviurheilun kuvapankki. Raviurheilun arkisto. 2011. Kylmäveristen PM 2011. Suomen Hippos ry. Viitattu 26.3.2012.

http://www.hippos.fi/hippos/muut/kuvapankki/raviurheilun_kuvapankki?gfid_769=197&gpid_769=2355#gallery_769

Hämäläinen, J. 2007. Kuukauden henkilö Bella Varjonen. Hevosurheilu 28.9.2007, 5.

Jalostuskuvasto 2012. Siitosoriitten ilmoitukset. Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto. 16 B 2012, 7-79.

Jalostusvaliokunta 2010. Laatutammojen palkitsemisperusteet muuttuvat 2011 alkaen. Suomen hevosenomistajien keskusliiton jäsenlehti Hevosenomistaja 5/2010, 73.

Janssens, S., Stinckens, A., Schroyen, M., Peeters, L., De Keyser, K., De Wael, R., Lamberigts, C., Luyten, T., Ons, E. & Buys, N. 2010. Genetic diversity in the Belgian Draught Horse breed as revealed by pedigree analysis and molecular marker data. *Animal Genetics. Horse Genomics*

and the Dorothy Russell Havemeyer Foundation [Special Issue] 41, Issue Supplement s2, 205–206. Viitattu 24.1.2012. Saatavissa Wiley Online Library-tietokannassa: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1365-2052.2010.02114.x/full>

Jansson, H. 1983. Equitana '83. Hevosurheilu-lehden talvikuvasto 2/1983, 73–75.

Juopperi, H. 2009. ”Pohjoismainen kylmäverirotu virkistäisi ravielämää”. YLE Tampere. Viitattu 20.2.2012. http://yle.fi/alueet/tampere/2009/09/quotpohjoismainen_kylmaverirotu_virkistaisi_ravielamaaquot_969052.html

Kemiläinen, J. 2012. Länsiapu nosti ansiot plussalle. Hevosurheilu 24.2.2012, 2.

Kemiläinen, J. 2010a. Kylmäverijalostus. Kauas kylmät karkaavat. Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto. 16 B 2010, 88–91.

Kemiläinen, J. 2010b. Kasvavan suomenhevosen valmennus. Antero Tupamäen viesti varsojen laittajille: ”Riittävästi liikuntaa riittävän varhain”. Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto. 16 B 2010, 102–104.

Kemiläinen, J. 2009. Omistaisiko suomenhevosen? Hevosurheilu 10.7.2009.

Kemiläinen, J. 2008. Kylmäveriyhteistyö. Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto. 18 B 2008, 167–173.

Kemiläinen, J. 1997. Suomenhevonen 2000-luvulla. Säilyvätkö asemat? Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto. 18 B 1997, 52–54.

Laine, P., Martin-Päivä, M., Prepula, H. & Saastamoinen, M. 2008. Suomenhevosen kansainvälistymisen mahdollisuudet. Viitattu 7.2.2012. http://suomenhevonen.info/sh100v/fi/tulevaisuuden_sh_materiaalit/Microsoft_Word_-_kansainvaelistyminen_netiversio.pdf

Laurila, T. 1997. Suomenhevonen 2000-luvulla. Suomenhevosratsu on varteenotettava vaihtoehto. Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto. 18 B 1997, 60.

Lehto, A. 2011. Henkilökohtainen kuva-arkisto.

Lehto, A. 2008. Henkilökohtainen kuva-arkisto.

Lehto, A. 2007. Henkilökohtainen kuva-arkisto.

Lehto, A. 2006. Henkilökohtainen kuva-arkisto.

Lehto, A. 2003. Henkilökohtainen kuva-arkisto.

Lesté-Lessere, C. 2008. Campaigns Work to Keep Endangered Draft Breeds Viable. TheHorse.com 28.3.2008. Viitattu 17.1.2012.
<http://www.thehorse.com/ViewArticle.aspx?ID=11565>

Lind, H. 2012. Katseet kaksivuotiaisiin – suomenhevosiin (!). Hevosurheilu 25.1.2012, 2.

Louhelainen, S. & Thuneberg, T. 2010. Hevoskasvatus. Hevosyritys huipukuntoon (2010–2013). Opas 3/4. Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.3.2012.
http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Yleisopalu/Julkaisupalvelut/Kirjat/luonto_ja_maaseutu/Hevosyritys_kasvatus_2010.pdf

Lund, B. 2009. NordGen. NordGen Farm Animals. News. Archive. Too Few Foals Born. Viitattu 15.3.2012.
<http://www.nordgen.org/index.php/en/Farm-Animals/News/old-news/Too-few-foals-born>

Maa- ja metsätalousministeriö 2007. Alkuperäisrotujen kasvattaminen. Maatalouden ympäristötuen erityistuet. Viitattu 22.2.2012.
http://www.mavi.fi/attachments/mavi/ymparistotuki/5FyETcQNq/alkuperaisrotut_2007.pdf

Maaseutuvirasto 2012. Maaseudun rahoitus. Maatalouden investointituet. Tukikohteet vuonna 2012. Viitattu 22.2.2012.
<http://www.mavi.fi/fi/index/maaseudunrahoitus/investointituet/tukikohteet.html#Hevostalous>

Maaseutuvirasto 2010. Maaseudun rahoitus. Yritystoiminnan tuet. Viitattu 22.2.2012.
<http://www.mavi.fi/fi/index/maaseudunrahoitus/yritystuet.html>

Maaseutuvirasto n.d. Alkuperäisrotujen kasvattaminen – Ympäristötuen erityistukisopimus. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013. Viitattu 22.2.2012.
http://www.mavi.fi/attachments/mavi/ymparistotuki/65FcZ1Fmw/esite1_alkuperaisrotujen_kasvattaminen_a4.pdf

Mahlamäki, M. 2008. Suomenhevosen brändin uudistaminen. Viitattu 9.2.2012.
http://suomenhevonen.info/sh100v/fi/tulevaisuuden_sh_materiaalit/Microsoft_Word_-_braendi_netiversio.pdf

Mahlamäki, M. 2003. Pelloilta paanalle ja pussihousumiehistä patiinipoiikiin: Hevostaloudesta talouden hevoseen - Hevosen ja pelaamisen tarina Hippos-Suomessa. Tampere: Suomen Hippos ry.

MEK 2009. Hevosmatkailun kehittämisstrategia 2009-2013. Matkailun edistämiskeskus. Matkailun teemaryhmä. Viitattu 21.2.2012.

[http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/a8fb21844af0c7dec225754d0044fb88/\\$FILE/Hevosmatkailun_kehitt%C3%A4misstrategia_2009-2013%20vrs%202.pdf](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/a8fb21844af0c7dec225754d0044fb88/$FILE/Hevosmatkailun_kehitt%C3%A4misstrategia_2009-2013%20vrs%202.pdf)

Mäenpää, M. & Saastamoinen, M. 2005. Rare horse breeds in Northern Europe. Teoksessa Alderson, L., Bodó, I. & Langlois, B. (toim.) Conservation genetics of endangered horse breeds. EAAP publication No. 116. Alankomaat: Wageningen Academic Publishers, 129-136.

Niskanen, J. 2012. Uusia asiakkaita. Juoksuradalla – kilpailutoimenjohtajan blogi. Suomen Hippos ry 27.1.2012. Viitattu 9.2.2012.
http://www.hippos.fi/raviurheilu/raviurheilu_lajina/juoksuradalla_-_kilpailutoimenjohtajan_blogi/

Niskanen, J. 2011. Nuorissa on tulevaisuus. Juoksuradalla – kilpailutoimenjohtajan blogi. Juoksuradalla-arkisto. Suomen Hippos ry 2.9.2011. Viitattu 9.2.2012.
http://www.hippos.fi/raviurheilu/raviurheilu_lajina/juoksuradalla_-_kilpailutoimenjohtajan_blogi/juoksuradalla-arkisto?1490_a=comment&1490_m=1740

Nisu, M. 2010. Henkilökohtainen kuva-arkisto.

NordGen 2012a. Farm Animals. Nordic Baltic Farm Animal Database. Horses. Viitattu 23.1.2012.
<http://www.nordgen.org/index.php/en/Husdjur/Innehaall/Husdyrdatasen>

NordGen 2012b. NordGen yleistä. Mikä NordGen on? Viitattu 14.2.2012.
<http://www.nordgen.org/index.php/fin/content/view/full/467/>

NordGen n.d. Kotieläimet. EVA-ohjelma. Viitattu 23.2.2012.
<http://www.nordgen.org/index.php/fin/content/view/full/1715>

Noriker – Steiermark 2012. Noriker – sport. Viitattu 23.1.2012.
<http://www.noriker-steiermark.net/#Noriker%20-Sport>

Ojala, I. 1995. Suomenhevonen. Ulkomuotojalostuksesta tuotantojalostukseen. Teoksessa Dossenbach, H. & M. Tammen suuri hevostyökirja 3. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 48–95.

Ojala, I. 1997a. Suomenhevonen sotavuosien jälkeen. Teoksessa Ojala, I. (toim.) Suomenhevonen Suomen puolesta 1939–1945. Hämeenlinna: Karisto Oy, 91–110.

Ojala, I. 1997b. Suomenhevonen sotavuosiin mennessä. Teoksessa Ojala, I. (toim.) Suomenhevonen Suomen puolesta 1939–1945. Hämeenlinna: Karisto Oy, 13–34.

Ojala, I. 2003. Kauko Tuominen Sysmästä: ”Kasvattaja tekee työhevosen – ei sukutaulu!” Hevosurheilu 9.5.2003.

Ojala, M., Peltonen, T. & Saastamoinen, M. 2007. Suomenhevosen jalostus. Teoksessa Saastamoinen, M. (toim.) Suomenhevonen – Tietokirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Originalfreiberger 2010. Interessengemeinschaft zur Erhaltung des Original Freiberger Pferdes. English. Viitattu 24.1.2012.
http://originalfreiberger.ch/beitritt_e.html

Page, R. 2008. Mighty Suffolk Punch in need of more clout. The Telegraph 8.3.2008. Viitattu 24.1.2012.
<http://www.telegraph.co.uk/earth/3335398/Mighty-Suffolk-Punch-in-need-of-more-clout.html>

PALM Breweries n.d. English. Heritage. Diepensteyn Stud Farm. History of the Belgian Draught Horse. Gallery of Champion Stallions. Viitattu 25.3.2012.
http://www.palm.be/en/er_stoeterij_t_kampioen.php

Peltonen, T. 2012a. Astutustilastot 2011. Kasvatus väheni yli kymmenen prosenttia. Liisin 128 ja Like A Prayer 104. Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto. 16 B 2012, 157–161.

Peltonen, T. 2012b. Suomenhevosten valtakunnallinen työmestaruuskilpailu. Työmestaruus kruunaa suomenhevosen monipuolisuuden. Viitattu 8.2.2012. <http://www.tyohevostestaruus.fi>

Peltonen, T. 2011a. Astutustilastot. Vuodessa 300 tamman lasku astutusmäärissä. Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto. 16 B 2011, 155–159.

Peltonen, T. 2011b. Näkökulma. Kiikarissa hyvät hevoset. Hevosurheilu 6.5.2011, 2.

Peltonen, T. 1986. Suomenhevokset esteillä ja koulukentillä. Hevosurheilu-lehden talvikuvasto 2/1986, 178–179.

Peltonen, T., Maijala, K. & Perttunen, E. 2007. Monipuolinen suomenhevonen – nykypäivää ja tulevaisuutta. Teoksessa Saastamoinen, M. (toim.) Suomenhevonen – Tietokirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Peltonen, T. & Saastamoinen, M. 2007. Suomenhevosen alkuperä ja historia – kehittyminen omaksi roduksi. Teoksessa Saastamoinen, M. (toim.) Suomenhevonen – Tietokirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Pesu, V. 2008. Raviurheilun maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Pickeral, T. 1999. The Encyclopedia of Horses & Ponies. Avon, Iso-Britannia: Dempsey Parr.

Präbel, A. 12.3.2012. Defining the breed status. Vastaanottaja Anni Lehto. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 26.3.2012.

Pussinen, S. 2008. Suomenhevosen brandin uudistaminen. Laurea-ammattikorkeakoulu. Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Raevuori, A. 1982. Suuri suomalainen ravikirja. Porvoo: WSOY.

RBST 2012a. The Rare Breeds Survival Trust. Rare Breeds Watchlist. Horses and Ponies. Viitattu 13.1.2012.
<http://www.rbst.org.uk/watch-list/equines>

RBST 2012b. The Rare Breeds Survival Trust. Uses of Rare Breeds. Viitattu 14.1.2012.
<http://www.rbst.org.uk/uses-rare-breeds/uses>

Saastamoinen, M. 3.4.2012. Suullinen tiedonanto.

Saastamoinen, M. 2012. Jalostushistoria. Valtion hevossiittola 75 vuotta. Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto. 16 B 2012, 128–131.

Saastamoinen, M. 2011. Tutkimus. Hevonen on yksilö: Oikealla kuormituksella ja sitä täydentävällä ruokinnalla varmistetaan ravihevosen aikainen kilpailemisen aloitus. Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto. 16 B 2011, 122–125.

Saastamoinen, M. & Välimäki T. 2008. Kasvatus ja jalostus. Viitattu 10.2.2012.
http://suomenhevonen.info/sh100v/fi/tulevaisuuden_sh_materiaalit/Microsoft_Word_-_jalostus_ja_kasvatusnetti.pdf

SAVE 2011. Safeguard for Agricultural Varieties in Europe. SAVE Foundation. Viitattu 24.1.2012.
<http://www.save-foundation.net/english/savefound.htm>

SeaWorld n.d. Animal Info. Animal InfoBooks. Clydesdales. History & Distribution. Viitattu 24.1.2012.
<http://www.seaworld.org/animal-info/info-books/clydesdale/history-&-distribution.htm>

Sihvola, E. 1946. Hevosjalostustyö Suomessa. Teoksessa Grönholm, A. (toim.) Suomalaisia kantakirjaoriita I. Kuopio: Kustannusyhtiö Kivi, 7-46.

Sipakko, A. 2011a. Suomenhevosjalostus. Ravurijalostuksessa ei voi välttyä kertauksilta. Hevosurheilu 6.5.2011, 6.

Sipakko, A. 2011b. Suomenhevosjalostus. Suomenhevosen sukusiitosaste kasvaa edelleen. Hevosurheilu 6.5.2011, 7.

Sjöholm, A. 2006. Henkilökohtainen kuva-arkisto.

Staun, H. 1999. The actual breeding policy within Danish draught horse breeds. Teoksessa Maijala, K. (toim.) Use of horses in forestry and agri-

culture. Breeding of working horses. Proceedings of international seminar on working horses. Special publication of Suomen Työhevosseura ry. Helsinki: University Printing House, 119-124.

Suffolk Horse Society 2012. News. Foal Watch. Viitattu 24.1.2012.
<http://suffolkhorsesociety.org.uk/news/>

Sukuposti.net 2012. Sukutietokanta. Viitattu 3.2.2012.
<http://www.sukuposti.net>

Suokas, J. 2010. Suokkaan pakina. Suomen hevosenomistajien keskusliiton jäsenlehti Hevosenomistaja 2/2010, 4.

Suomenhevonen.info 2010. Tulevaisuuden suomenhevonen. Suomenhevosen verkostohanke. Loppuraportti. Viitattu 26.3.2012.
http://www.olympiaravit.fi/sh100v/fi/pdf/loppuraportti_sh_jakeluun.pdf

Suomenhevonen.info n.d. a. Suomenhevonen tänään. Käyttömuodot ja määrät. Viitattu 1.2.2012.
http://suomenhevonen.info/sh100v/fi/sh_tanaan/E_kayttomuodot/index.php

Suomenhevonen.info n.d. b. Suomenhevosityhdistykset. Viitattu 31.1.2012.
<http://suomenhevonen.info/sh100v/fi/suomenhevosityhdistykset/index.php>

Suomenhevonen.info n.d. c. Suomenhevonen tänään. Käyttömuodot ja määrät. Ravuri. Viitattu 6.2.2012.
http://suomenhevonen.info/sh100v/fi/sh_tanaan/E_kayttomuodot/ravuri.php

Suomenhevoset.fi 2012. Myyntihevoset. Viitattu 31.1.2012.
<http://suomenhevoset.fi/index.php>

Suomenhevosliitto ry 2011. Suomenhevosliitto ry:n hallituksen kokous 2.10.2011. Hevosurheilu 19.10.2011, 8.

Suomenhevosliitto ry 2009. Yhdistys. Toimintakertomus 2009. Viitattu 31.1.2012.
<http://www.suomenhevosliitto.fi/toimintakertomus2009.php>

Suomen Hippos ry 2008a. Ajatuksia ja ehdotuksia suomenhevosen kehittämistoimintaan 2009–2013. Tulevaisuuden suomenhevonen –esiselvityshanke. Viitattu 25.1.2012.
http://suomenhevonen.info/sh100v/fi/tulevaisuuden_sh_materiaalit/sh_keitamissuunnitelma_2008netti.pdf

Suomen Hippos ry 2008b. Suomenhevosen viestintäsuunnitelma. Tulevaisuuden suomenhevonen –esiselvityshanke. Viitattu 25.1.2012.
http://suomenhevonen.info/sh100v/fi/tulevaisuuden_sh_materiaalit/sh_viestintasuunnitelma_2008netti.pdf

Suomen Hippos ry 2010a. Hevosalan tunnusluvut. Kasvava hevosala. Viitattu 9.2.2012.

http://www.hippos.fi/suomen_hippos_ry/hevosalan_tunnusluvut/kasvava_hevosala

Suomen Hippos ry 2010b. Hevosalan tunnusluvut. Jalostus ja kasvatus. Viitattu 9.2.2012.

http://www.hippos.fi/suomen_hippos_ry/hevosalan_tunnusluvut/jalostus_ja_kasvatus

Suomen Hippos ry 2011a. Rekisteröinti ja omistaminen. Tilastot. Hevoskannan kehitys. Viitattu 27.1.2012.

http://hippos.fi/files/475/hevoskannan_kehitys_2011.pdf

Suomen Hippos ry 2011b. Rekisteröinti ja omistaminen. Tilastot. Syntyneet varsat. Viitattu 27.1.2012.

http://hippos.fi/files/469/syntyneet_varsat_2011.pdf

Suomen Hippos ry 2011c. Rekisteröinti ja omistaminen. Tilastot. Astutusmäärät. Suomenhevoseet. Viitattu 27.1.2012.

http://hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/tilastot/astutusmaarat/suomenhevoseet/

Suomen Hippos ry 2011d. Suomenhevosten kantakirjaus. Tilastot.

Suomen Hippos ry 2011e. Jalostus ja näyttelyt. Palkkiot ja tuet. Ravihevosten kasvattajapalkinnot. Viitattu 29.2.2012.

http://www.hippos.fi/jalostus_ja_nayttelyt/palkkiot_ja_tuet/ravihevosten_kasvattajapalkinnot

Suomen Hippos ry 2011f. Jalostus ja näyttelyt. Palkkiot ja tuet. Näyttely- ja kantakirjapalkkiot. Suomenhevoseet ja lämminveriset. Viitattu 29.2.2012.

http://www.hippos.fi/jalostus_ja_nayttelyt/palkkiot_ja_tuet/nayttely_ja_kantakirjapalkkiot/suomenhevoseet_ja_lamminveriset

Suomen Hippos ry 2011g. Jalostus ja näyttelyt. Palkkiot ja tuet. Jälkeläispalkkiot. Suomenhevoseet ja lämminveriset. Viitattu 29.2.2012.

http://www.hippos.fi/jalostus_ja_nayttelyt/palkkiot_ja_tuet/jalkelaispalkkiot/suomenhevoseet_ja_lamminveriset

Suomen Hippos ry 2012a. Heppa-järjestelmä. Tilastot. Hevosten ravitilastot. Viitattu 6.2.2012.

<http://heppa.hippos.fi/heppa/statistics/RacingStatisticsHorse.html>

Suomen Hippos ry 2012b. Heppa-järjestelmä. Ravikilpailut. Kilpailuhaku. Viitattu 8.2.2012.

<http://heppa.hippos.fi/heppa/app?page=racing%2FRaceCalendarSearch&service=external>

Suomen Hippos ry 2012c. Jalostus ja näyttelyt. Palkkiot ja tuet. EU-tuet. Viitattu 26.3.2012.

http://www.hippos.fi/jalostus_ja_nayttelyt/palkkiot_ja_tuet/eu-tuet

Suomenpienhevosityhdistys ry 2011a. Yhteys. Viitattu 31.1.2012.

<http://suomenpienhevon.fi/yhteys/>

Suomenpienhevosityhdistys ry 2011b. Uutisia 2011. Viitattu 31.1.2012.

<http://suomenpienhevon.fi/uutisia-2012/uutisia/>

Suomen Ratsastajainliitto 2010. SRL tiedottaa. Suomenratsujen suurtapah-
tuma Ypäjällä. Viitattu 8.2.2012.

http://www.ratsastus.fi/srl/srl_tiedottaa/101/0/suomenratsujen_kuninkaalliset_ypajalla_3_-5_9

Suomen Ratsastajainliitto 2011. SRL tiedottaa. Suomenratsujen Kunin-
kaalliset jo yksi maan suurimmista ratsastustapahtumista - Aarre Arvok-
kain kouluratsastuksen kasvattajakilpailun voittoon. Viitattu 8.2.2012.

[http://www.ratsastus.fi/srl/uutiset/101/0/aarre_arvokkain_kouluratsastukse
n_kasvattajakilpailun_voittoon](http://www.ratsastus.fi/srl/uutiset/101/0/aarre_arvokkain_kouluratsastuksen_kasvattajakilpailun_voittoon)

Suomenratsut ry 2012a. Etusivu. Suomenratsut ry. Viitattu 31.1.2012.

<http://www.suomenratsut.fi/suomenratsut-ry>

Suomenratsut ry 2012b. Etusivu. Suomenratsut ry. Leirit ja valmennukset
Viitattu 23.2.2012.

<http://www.suomenratsut.fi/suomenratsut-ry/leirit-ja-valmennukset>

Suomenratsut ry 2005. Etusivu. Kilpailut. Ratsukot lukuina. Viitattu
2.2.2012.

[http://www.suomenratsut.fi/images/stories/pdf/kansalliset_ratsukot_1980_
2005.pdf](http://www.suomenratsut.fi/images/stories/pdf/kansalliset_ratsukot_1980_2005.pdf)

Suomen Työhevosseura ry 2012. Seura. Päätöksiä ja toimia. Viitattu
31.1.2012.

<http://www.tyohevosseura.fi/paatoksiajatoimia.htm>

Suomen Vaellustallien Liitto ry 2012. Jäsentallit. Viitattu 21.2.2012.

<http://vaellustallit.fi/jasenet/>

Suontama, M. 1999. Suomenhevosen rakenneominaisuuksien perinnölliset
tunnusluvut ja yhteydet ravikilpailutuloksiin. Kotieläinjalostus. Helsingin
yliopiston kotieläintieteen laitos. Pro gradu –tutkielma.

Svensk Travsport 2012. Tävlingar. Topplistor. Viitattu 6.2.2012.

<https://www.travsport.se/topplistor/TopListPage/context/race.toplist>

Söderlund, S. 2010. Suomenhevöskuluttajan profiili. Hämeen ammatti-
korkeakoulu. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Talaskivi, S. 1997. Suomalainen hevöskirja. 3. p. Keuruu: Otava.

Ticklén, M. 2012. 25 vuotta suomenhevosia Saksassa – jo kolmas sukupolvi remmiin. Hevosurheilu 24.2.2012, 11.

Ticklén, M. 2007. Pohjoismaista löytynyt geneettisesti uusia hevospopulaatioita. Hevosurheilu 30.11.2007, 11.

Tiihonen, P. 1983. Suomenhevonenko ratsu? Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto. 1/1983, 143–146.

Työhevosharrastajat 2012. Viitattu 8.2.2012.
<http://www.tyohesharrastajat.net/>

Vahtola, J. 2003. Suomen historia. Jääkaudesta Euroopan unioniin. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Vasara, E. 1987. Suomen ratsastusurheilun historia. Helsinki: Suomen Ratsastajainliitto.

Verrier E., Leroy G., Blouin C., Mériaux J.C., Rognon X. & Hospital F. 2010. Estimating the Effective Size of Farm Animals Population from Pedigree or Molecular Data: a Case Study on two French Draught Horse Breeds. Viitattu 15.3.2012.
http://www.agroparistech.fr/IMG/pdf/Verrier_2010_wcgalp.pdf

Visitestonia.com n.d. Tehtävää ja nähtävää. Aktiivilomat. Ratsastus. Viitattu 17.2.2012.
<http://www.visitestonia.com/fi/tehtavaa-ja-nahtavaa/aktiivilomat/ratsastus>

Whiteway, A. 19.1.2012. The number of the registered Shire horses today? Vastanottaja Anni Lehto. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 24.1.2012.

YLE Etelä-Savo 2011. Hevosmatkailu kasvaa Etelä-Savossa. Viitattu 21.2.2012.
http://yle.fi/alueet/etela-savo/2011/03/hevosmatkailu_kasvaa_etela-savossa_2441780.html

Ymparisto.fi 2008. LUMONET. Biodiversiteettisopimus ja politiikka. Kansallinen toimintaohjelma. Toimintaohjelman seuranta. Geneettisen monimuotoisuuden suojelu ja kestävä käyttö maa- ja metsätaloudessa. Viitattu 14.2.2012.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=22531&lan=fi>

Zeuner, D. n.d. The Modern Draft Horse. Heavy Horse Magazine. Viitattu 13.1.2012.
http://www.heavyhorseworld.co.uk/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=87&Itemid=178

EUROOPPALAISET KYLMÄVERIRODUT JA UHANALAISUUSLUOKITTELU

ROTU	ALKUPERÄ- MAA	POPULAA TIOKOKO	SUKU- SIITOS-%	EAAP- LUOKITUS	FAO- LUOKITUS
Ardenner	Ranska	600	3	Vähäisesti uhanalainen	Uhanalainen
Auxois	Ranska	500	5	Vähäisesti uhanalainen	Uhanalainen
Belgiantyöhevonen	Belgia		3	Ei uhanalainen	Ei vaarassa
Boulognenhevonen	Ranska	1 100	6	Ei uhanalainen	Uhanalainen
Clydesdalenhevonen	Iso-Britannia	600		Ei uhanalainen	Uhanalainen
Comtois	Ranska	12 000	2,5	Ei uhanalainen	Ei vaarassa
Dölehevonen	Norja	3 000	12	Todennäköisesti uhanalainen	Uhanalainen
Eestin raskas vetohevo- nen	Viro	290		Uhanalainen	Kriittisessä tilassa
Eteläsaksankylmäverinen	Saksa	2 200	2,3	Ei uhanalainen	Ei vaarassa
Freiburginhevonen	Sveitsi	25 000		Ei uhanalainen	Ei vaarassa
Hollannintyöhevonen	Alankomaat	1 200		Ei uhanalainen	Uhanalainen
Italiantyöhevonen	Italia	6 700	5,5	Ei uhanalainen	Uhanalainen
Jyllanninhevonen	Tanska	1 000	14,7	Ei uhanalainen	Uhanalainen
Kroatiankylmäverinen	Kroatia	5 000		Ei uhanalainen	Ei vaarassa
Liettuan raskas työhevo- nen	Liettua	1 000		?	Uhanalainen
Medjimurski konj	Kroatia	30 - 40		Kriittisesti uhanalainen	Kriittisessä tilassa
Noriker	Itävalta	5 000 – 7 000		Ei uhanalainen	Ei vaarassa
Norjalainen kylmäverinen	Norja	12 000	5,8	Ei uhanalainen	Ei vaarassa
Percheron	Ranska	3 500		Ei uhanalainen	Ei vaarassa
Pohjoisruotsinhevonen	Ruotsi	4 500		Ei uhanalainen	Ei vaarassa
Pöitevin	Ranska	200		Uhanalainen	Uhanalainen
Posavac	Kroatia	5 000		Ei uhanalainen	Ei vaarassa
Puolankylmäverinen	Puola	40 000		?	Ei vaarassa
Reinintyöhevonen	Saksa	1 400	1,7	Ei uhanalainen	Ei vaarassa
Ruotsalainen kylmäveri- nen	Ruotsi	8 000	4,5	Ei uhanalainen	Uhanalainen
Ruotsinardenner	Ruotsi	4 500		Ei uhanalainen	Uhanalainen
Schleswiginhevonen	Saksa	200	4,5	Todennäköisesti uhanalainen	Uhanalainen
Shirenhevonen	Iso-Britannia	3 000		Ei uhanalainen	Ei vaarassa

Suomenhevosen alkuperäisrotukartoitus

Suffolkinhevonen	Iso-Britannia	> 200		Kriittisesti uhanalainen	Kriittisessä tilassa
Suomenhevonen	Suomi	19 800	4,2	Ei uhanalainen	Ei vaarassa
Schwarzwaldinrautias	Saksa	1 000		Ei uhanalainen	Uhanalainen
Torinhevonen	Viro	600 - 700		Vähäisesti uhanalainen	Uhanalainen
Trait du Nord	Ranska	500		Vähäisesti uhanalainen	Uhanalainen
Unkarintyöhevonen	Unkari				

Lähteet: EFABIS, EAAP, NordGen, rotujärjestöt ja -yhdistykset

EAAP:n uhanalaisuusluokitus perustuu odotettuun kumulatiiviseen sukusiitokseen seuraavan 50 vuoden aikana ja teholliseen populaatiokokoon (Ne) seuraavasti:

1. Kriittisesti uhanalainen: $Ne < 11$
  2. Uhanalainen: $Ne 11 - 16$
  3. Vähäisesti uhanalainen: $Ne 16 - 25$
  4. Todennäköisesti uhanalainen: $Ne 25 - 52$
  5. Ei uhanalainen: $Ne > 52$
- Rotu merkitään ylempään luokkaan, jos sen tehollinen populaatiokoko on alle 10 ja siitostammojen määrä alle 500 *tai* jos siitostammoja on alle 1000 ja määrä on laskussa

FAO:n uhanalaisuusluokitus:

1. Kuollut sukupuuttoon
  - Kantaa ei voi enää elvyttää siitoseläinten puutteessa
2. Kriittisessä tilassa
  - Siitostammoja 100
  - Siitosoriita >5
  - Populaatiokoko >120 , laskussa
  - Astutettuja siitostammoja $>80\%$ saman rotuisilla oriilla
3. Uhanalainen
  - Siitostammoja 100–1000
  - Siitosoriita 5–20
  - Populaatiokoko 80–1000, kasvussa
  - Astutettuja siitostammoja $<80\%$ saman rotuisilla oriilla *tai*
  - Populaatiokoko 1000–1200, laskussa
  - Astutettuja siitostammoja $>80\%$ saman rotuisilla oriilla
4. Ei vaarassa
  - Rodun tunnusluvut eivät sovi muihin kategorioihin.
  - Siitostammoja <1000
  - Siitosoriita <20
  - Populaatiokoko <1200 , kasvussa

FINNHORSE

Horse Heritage Foundation

MTT AGRIFOOD RESOURCE FINLAND / HAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Anni Lehto

FINNHORSE

Horse Heritage Foundation

Finnhorse is the only native horse breed in Finland. Its origin is partly unclear, but the first Finnish horses are known to be small and tough forest horses. They were either descendants of European Tarpan type or Mongolian horses. The known history of the Finnhorse goes back about one thousand years. During that time the breed's size, appearance and uses have evolved. However the main characteristics of the breed, like the toughness and honest calm nature, have remained quite same. (Ticklén, 2006).

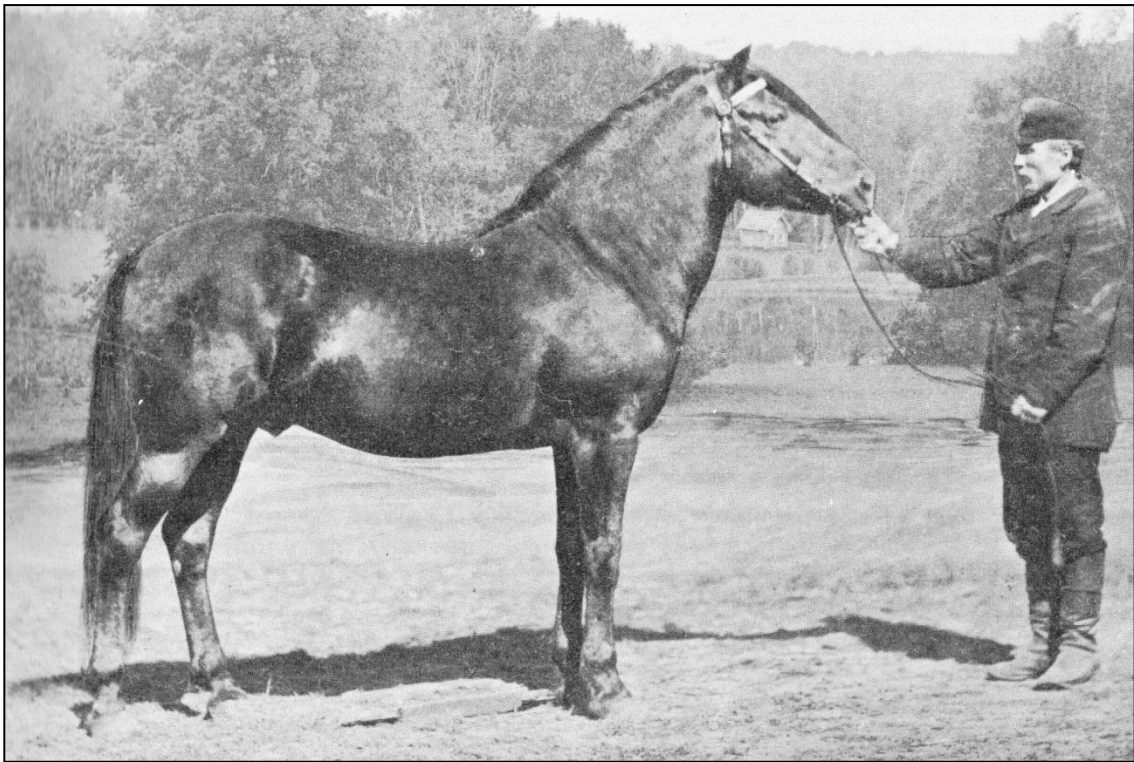
Now the Finnhorse is classified as a protected native breed by the European Union. Finnhorse breeders get financial support from the EU for making the effort to keep the population alive. Finnhorse is also included in the list of rare horse breeds upheld by the Nordic Gene Bank for Farm Animals. The organization works for maintaining listed breeds' vitality and protecting their endangered genetic heritage. (Peltonen, Maijala & Perttunen, 2007a; Saastamoinen & Mäenpää, 2005.)

HISTORY

Finnhorses were not systematically bred until the year 1907 when the Studbook was founded and closed from the other breeds. This marked the beginning of Finnhorse as an established breed. Before the first pure-breeding programs the Finnish horses had been influenced by Friesians, Orlovs, Swedish draught horses and other Scandinavian, European, Baltic and Russian breeds (Saastamoinen et al., 2005). Both mares and stallions were usually kept in large common pastures during the summer. This custom gave no space for sufficiently planned breeding and produced horses with uncertain genetic background. Stallions and colts were banned from the common pastures in 1888 (Talaskivi, 1997). In 1860s the Imperial Senate gave an order to establish the Crown Stallion system, which was one of the first efforts towards standardized breeding (Pesonen, Pesonen, Pystynen & Hankimo, 2007). The stallions were selected and owned by the state and they were placed across the country to improve the size and the appearance of the population (Talaskivi, 1997). Finnhorses were also frequently exported especially in the late 1800s. They went mainly to Sweden, Norway, Germany

and Russia. In the 1900s some horses were exported to the Baltic countries and Norway to enhance and diversify their local horse breeds such as Lithuanian Heavy Horse, Estonian Native Horse, Toric and Nordland Horse. (Peltonen & Saastamoinen, 2007b.)

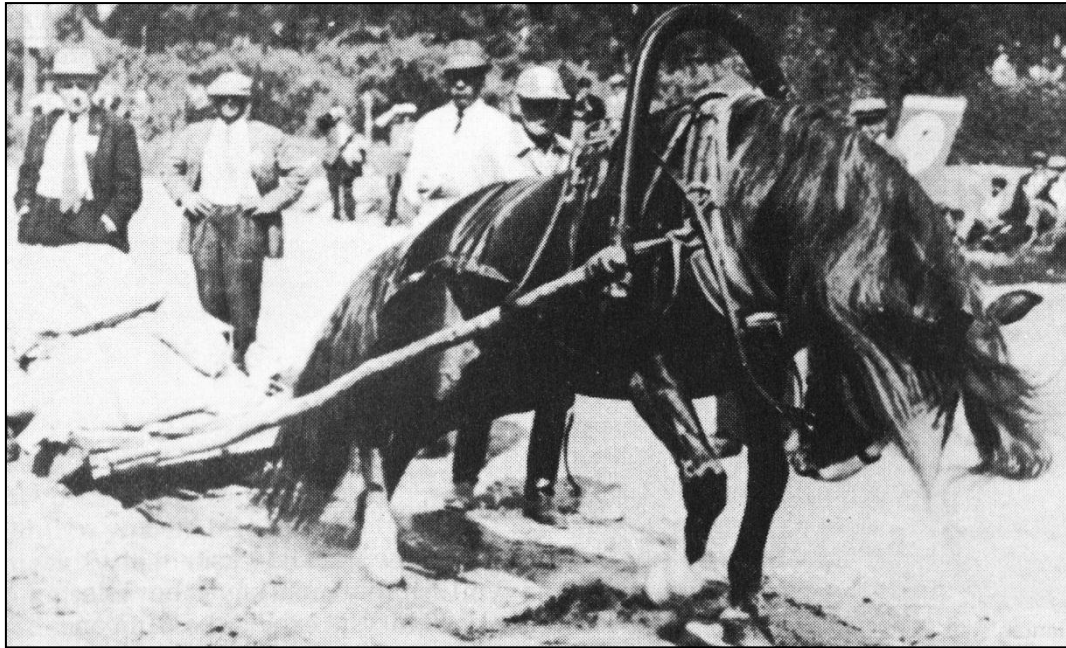

FIGURE 1. *One of the foundation sires of the Finnhorse Jaakko Tt 118 photographed in Moscow 1882 (photo Finnish harness racing 1968).*

Now the Finnhorses have been purebred over one hundred years. In the beginning a lot of attention was paid to eliminate foreign hereditary factors from the breed. As a result the chestnut color was preferred over any other colors and big white markings or untypical conformation were not wanted. Nowadays most of the Finnhorses are still chestnuts, but bay and black have become more common. (Ticklén, 2006.) Finnhorses can also be seen with gray, palomino, roan, buckskin or sabino coat. These colors are rather rare hence their prevalence in the color-chart is tried to be secured. Piebald and spotted horses aren't eligible to be registered as pure Finnhorses.

Starting from the early 1900s the goal was at first to breed sturdy and good-natured working horses for agriculture, forestry and transport. The selection of the horses was mainly based on the appearance. Also speed and other trotting qualities were appreciated. In 1920s the state turned its attention from trotters and started deliberate production breeding for work horses. The evaluation of the working qualities became more accurate with a new testing system which was put into practice in 1929. To be approved into the Studbook horses had to successfully complete a demanding pulling

test. This also tested the horse's character and willingness. In 1924 the Studbook was divided into two sections: draught working horses and lighter general type horses primarily bred for the military use. Horses accepted to the general horse studbook had to be suitable for riding. During the Second World War 1939-1945 Finnhorses proved their great potential and capacity with their toughness and strength in the battlefield. They played a significant role helping Finland to maintain its independence against the Soviet Union. (Ojala, 1997.)

FIGURE 2. Stallion Eri-Poika 6509 in the pulling test (photo Finland's trotting, riding, horse breeding 1978).

Because of the war reparations and reconstruction the numbers of Finnhorses reached an all-time high in the 1950s with 408 800 animals. However, machines replaced horses very quickly in the fields and on the roads cutting the number of Finnhorses in half in only one decade. The population size continued decreasing and is just now starting to recover from the lowest lows in the late 1980s when there were only about 14 000 Finnhorses. In 2010 their numbers grew to 19 800. About 1400 foals are born every year. (Peltonen et al., 2007a; Suomen Hippos ry, 2011a, 2011b.)

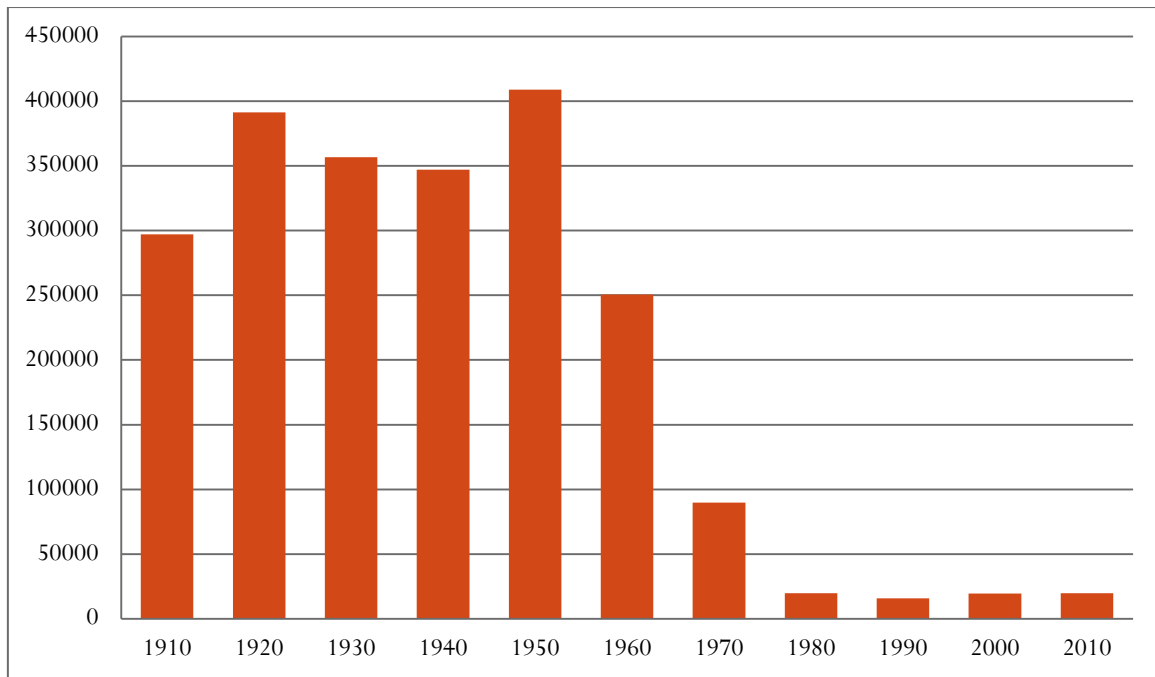

FIGURE 3. Finnhorse population development (Suomen Hippos ry 2011a).

THE STUDBOOK AND BREED CHARACTERISTICS

Fortunately the increased interest towards harness racing saved the Finnhorse. In 1965 trotters got their own section in the Studbook when the general horse studbook was changed into the trotter type. In the early 1970s the Studbook was revised into the form it still has today with the four breeding lines: Work horse (T), Trotter (J), Riding horse (R) and Pony-sized Finnhorse (P). Every breeding line has their own requirements in addition to conformation standards, but the same horse can be eligible under several sections. Trotters must have certain race records from the tracks, the requirements for stallions are more demanding than those imposed on mares. The Trotter type has a long body and legs, it's muscular and relatively light. Work horse has heavier conformation with a deep and quite long sturdy body. Horses registered in the Work horse section are tested for pulling and driving abilities and walking speed. The riding horse must carry itself well with an upright posture and has a round well-balanced body. Withers have to be clear and shoulders sloped. Riding quality is evaluated in dressage, jumping and rideability tests. Also achievements in national level riding competitions are taken into account. Pony-sized Finnhorses have to be well-proportioned and under 148 cm measured from the withers and the croup. They must successfully complete a driving or riding test. (Ojala, Peltonen & Saastamoinen, 2007; Ticklén, 2006.)

FIGURE 4. Trotter Hilpetööri 1608-05J (photo Hippos/Fager E. 2010)

FIGURE 5. Riding horse Arran Asseri 1481-04R (photo Hippos/Perttunen E. 2011)

FIGURE 6. Work horse Hilton Hurra 1778-94Ta (photo Hippos/Fager E. 2010)

FIGURE 7. Pony-sized Villin Vilkeri 1664-07P (photo Hippos/Perttunen E. 2011)

TABLE 1. Horses accepted into the Studbook in the past five years (Suomen Hippos ry 2011).

Breeding line		2007	2008	2009	2010	2011
Trotter	Stallions	40	40	46	33	30
	Mares	90	80	78	71	69
		130	120	124	104	99
Riding horse	Stallions	6	3	11	12	10
	Mares	57	46	58	53	44
		63	49	69	65	54
Work horse	Stallions	3	4	4	5	3
	Mares	18	7	4	9	3
		21	11	8	14	6
Pony-sized horse	Stallions	3	7	6	8	4
	Mares	18	14	8	17	18
		21	21	14	15	22
TOTAL		235	201	215	198	181

REGISTRATION

When the Studbook was restructured in the early 1970s registering Finnhorses also began. Both the Studbook and the Registry are maintained and supervised by the EU approved Finnish trotting and breeding association Suomen Hippos ry. In 1973 the Congress of Horse Breeding Associations and the Finnish Harness Racing Circle unified

FIGURE 8. Two year old colt Ceesar Hepo 2326-05 in a show for young horses and mares (photo Lehto A. 2007).

as the Suomen Hippos and a bit later the organization was responsible for the upkeep of all the horse registries and studbooks in the country. The reliability of the registered horse's pedigree was first verified with blood-type testing. During the 1990s DNA typing began and in the year 2000 permanent microchipping started. A thorough and reliable registry ensures a steady and safe foundation for breeding and

competing. Only purebred Finnhorses are eligible to be registered in the Finnhorse registry. To be able to compete in harness racing in the future, foals need to be registered not later than March 31st after the birth year. Also the sire of the foal must be in the Studbook. Each foal has to be identified properly for the registration. Official register documents include the foal's name, register number, gender, birthday and place, breed, coat color, markings and other identifying features, microchip number, pedigree and contact information of the breeder and the owner. (Ojala et al., 2007.) Since 2009 every registered horse will get the Universal Equine Life Number aka UELN (Suomen Hippos ry, 2011c).

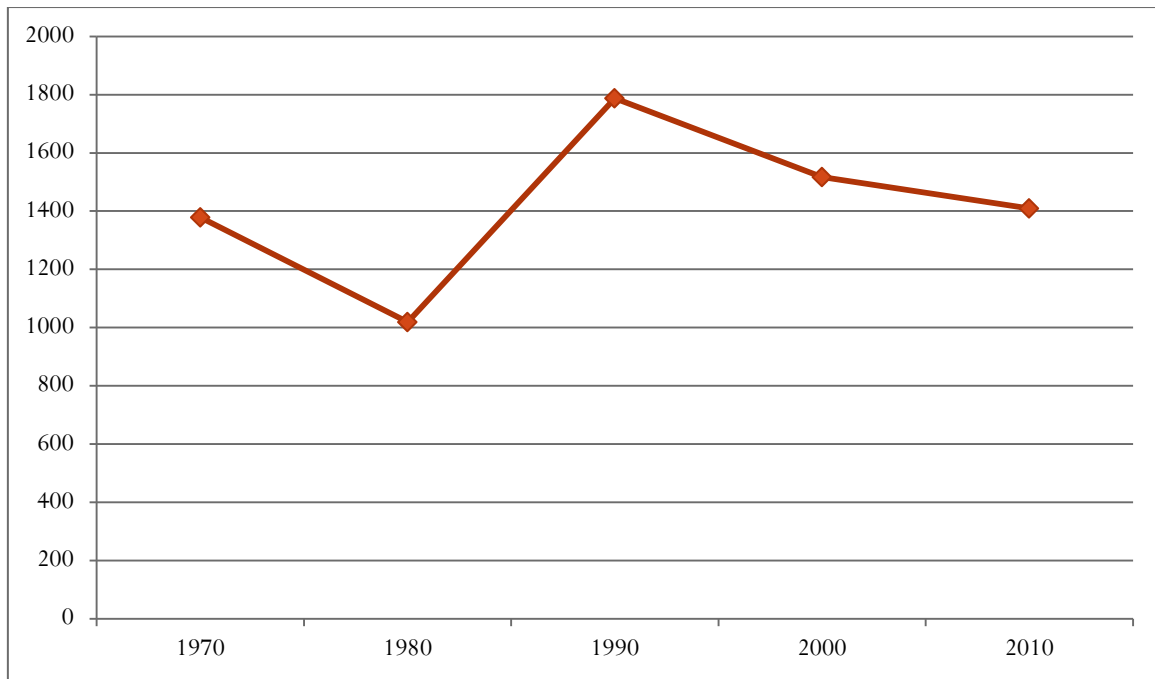

FIGURE 9. The number of yearly born Finnhorse foals (Suomen Hippos ry 2011b).

BLOODLINES AND GENEALOGY

The Finnhorse population is relatively small and the breed is considered endangered. The inbreeding rate is about 4% (Ojala et al., 2007), but the genetic map is diminishing continuously when no new genes are introduced to the breed and the same horses control the pedigrees. At first there were six separate bloodlines founded by a certain stallion, but now two of them have been extinct for a long time (Rautio, n.d.). From the remaining four sirelines Murto and Uljaanpoika families have a perfect command of the

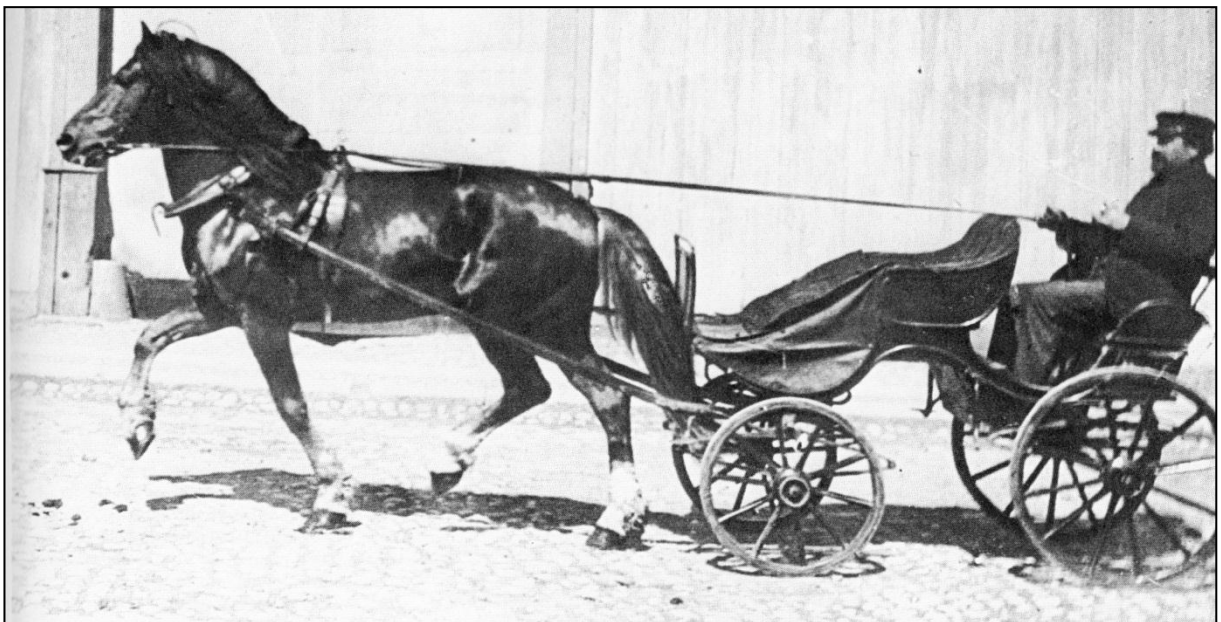

FIGURE 10. Kirppu Tt 710, the founder of the sireline that is now endangered (photo Great Finnish trotting book 1982).

lines founded by Eino and Kirppu, which are now endangered (Ojala et al., 2007). The two weakest sirelines, Eino and Kirppu, have only a few stallions keeping them alive. The most popular stud-horses are often closely related, as are Erikasson and Viesker who were both in the top three studs 2010 when Erikasson got 124 mares and Viesker 83. Erikasson's sire is the son of Viesker's sire Vokker and they represent the most productive Murto-line. One Finnhorse stallion can inseminate a maximum of 150 mares per year. Liising was the only stud-horse who served that many mares during the year 2010, maintaining the vitality of his Uljaanpoika bloodline. (Suomen Hippos ry, 2011d.) Breeders should be conscious of the inbreeding rate and try efficiently to find the most suitable options for their broodmares that are as unrelated as possible.

FIGURE 11. *Erikasson 1751-99J, one of the top studs in the year 2010 (photo Lehto A. 2008).*

Appendix 1.)

Since 2002 the breeding value of Finnhorses has been estimated by the BLUP-index. Before that broodmares had individual indices and stud-horses had progeny indices on top of the individual index. In BLUP all the family information, the horse's own records and his offspring's records are taken into account. In Finland the racing conditions in a single race are also noted so that outside influences can be eliminated from the calculation. At the same time the comparison between horses in the same race is possible in a reliable way when every horse has the same baseline. The standard level in the BLUP is 100 points and among the Finnhorses it is the level of six to ten-year old

The most influential stallions in Finnhorse breeding besides the foundation sires are Eri-Aaroni, Vokker, Hilu and Suikku from the Murto-line; Vieteri and V.T. Ajatus from the Uljaanpoika-line; Lohdutus and Ero-Lohko from the Eino-line and Ihme-Toti from the Kirppu-line. All the old sirelines go back to the early 20th century. (See

equines. The individual is considered a good breeding horse if the BLUP is over 100. Horses should not be used for breeding if their number isn't close the standard level. (Ojala et al., 2007.)

MANAGEMENT PRACTICIES AND USES

Finnhorse is a true multipurpose breed. The same horse can be used in driving activities such as harness racing, carriage driving and working in farms and forests as well as riding sports such as dressage, jumping, trekking, endurance, cross-country and western disciplines. Finnhorse is also a suitable breed for equine therapy and pleasure riding for amateurs because of its calm nature and smooth gaits hence many riding schools prefer them. As a native breed Finnhorses have adapted to endure cold climate and variable weather conditions (Saastamoinen et al., 2005). They can grow a thick winter coat and use given nutrition very efficiently.

Harness racing is one of the most popular sports in Finland (Suomen Hippos ry, 2011e). In fact, about 90% of Finnhorse breeding is aimed at the harness racing business. But their hold on harness racing has diminished because the number of Standardbred trotters has increased dramatically. Now there are twice as many Standardbred trotters on the tracks as coldbloods. Consequently, there are fewer races for Finnhorses and the price money level in them has been reduced. Nonetheless the biggest and the most illustrious race in Finland is still the annual Trotting Championships for Finnhorses where the Trotter King and Queen are crowned. The first race was held in 1924 which makes it the oldest ongoing trotting race in the country. (Peltonen et al., 2007a.)

In Finland riding has been so called all nation sport only for few decades. In the past ten years the popularity of riding has increased considerably. Finnhorses have their own competitions and championships in national level dressage and show-jumping. Finnhorse can be trained to advanced level of dressage and jump 120 cm high jumping courses. Regardless the breed doesn't have enough capacity to compete in the international levels of dressage or jumping. But in endurance riding and carriage driving Finnhorses have proven that they can be ranked in the top of international competitions. (Peltonen et al., 2007a.)

Finnhorses were primarily used for working in fields and forests until the end of 1960s when machinery took over the agriculture (Maijala, 1999a). Since then the work horse population has been endangered and without a proper support when harness racing and riding have gained more attention. Now the value of the old work horse traditions has been recognized and is being re-energized. For example different events like the annual National Work Horse Championships and the traditional Finnish Championships in Horse Ploughing are held and various courses about forestry and field work with horses are available. There are now about thirty horse loggers in the country and the demand for them has increased in the past two decades as people have become more environmentally conscious. There are increased efforts to preserve traditional landscapes and biodiversity. About 70% of all draught horses in Finland are Finnhorses. They are preferred not only for their pulling capacity, which can be 200% compared to the horse's own weight but also for their good pulling technique. (Nuutinen, 2011; Suomenhevonen.info, 2010a.)

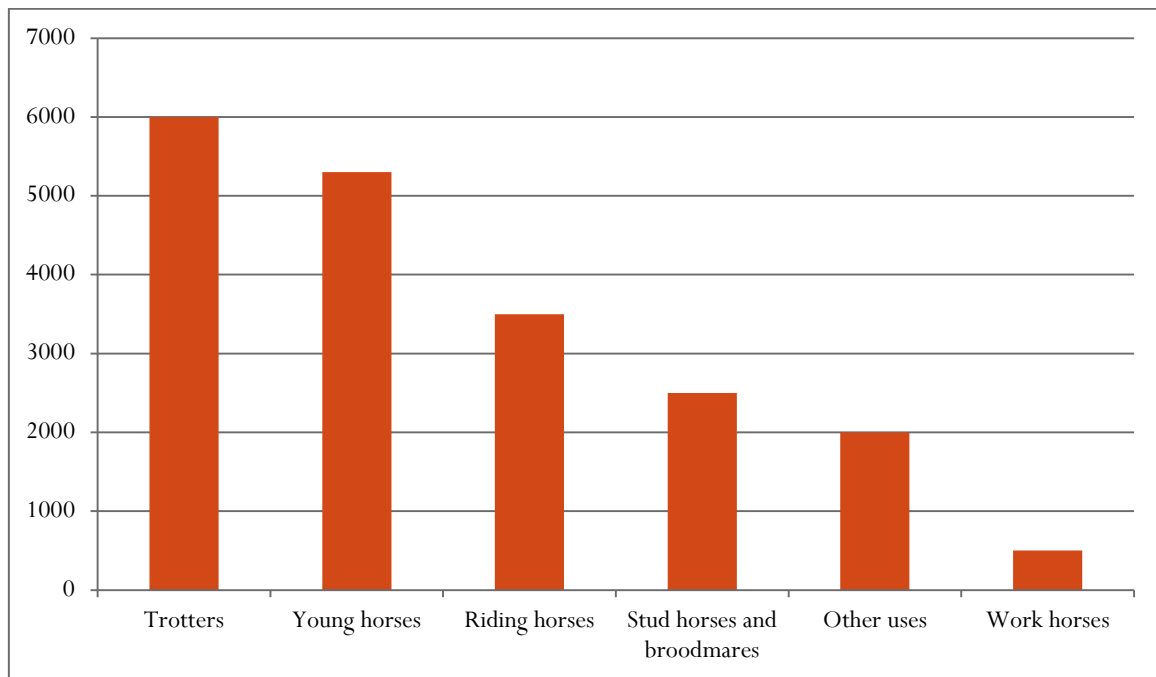
FIGURE 12. Gelding *Harjun Samurai* 2089-98 jumping in a national level competition (photo Lehto A. 2008)

FIGURE 13. Ex-trotter stallion *Haavekuva* 2438-93R competes now in dressage (photo Lehto A. 2007).

Since fewer horses are needed for in the agricultural work anymore so people have developed other uses for them in farm tourism and maintaining the traditional landscape of the countryside (Maijala, 1999a). In the work horse pedigrees some rare bloodlines

can still be found so it is important to keep the work horse population alive and preserve the endangered genes (Maijala, 1999b). The whole Finnhorse population is about 19 800 animals. About 27% are young horses and 12% broodmares or stud-horses. There are approx. 12 000 Finnhorses in active use and half of them are trotters. About 3500 animals are riding horses (29%) and 500 work horses (4%). The remaining 17% are used in other activities such as carriage driving etc. (Suomenhevonen.info, 2010b.) Of all the breeding lines the work horse section has decreased the most since the 60s.

FIGURE 14. Finnhorse population divided into different groups by use and age (Suomenhevonen.info 2010b).

DEMOGRAPHICS AND FINNHORSE OWNERS

The most of the Finnhorses are situated in the western and middle parts of Finland. In the areas of Southern Ostrobothnia, Tavastia and Central Finland there are more than 2000 Finnhorses. The fewest are in the East in the Kainuu region with less than 400 animals. Also the numbers are small in Lapland and Middle Ostrobothnia. All in all the horses are scattered quite evenly around the country. (Peltonen et al., 2007a.)

Outside of Finland the Finnhorse isn't really known that well. There is Finnhorse population of approximately 200 animals in Germany (Kaminen, 2005, Hevosurheilu 11.2.2005) and some horses have dispersed around Europe for example to Estonia and

Sweden. The possibilities in the export are considered and now the strategies for Finnhorse marketing globally are under way.

The quality of the Finnhorse in versatile uses and its character are the main reasons for the buyers to choose the breed. Finnhorses interest all age groups, but usually the owners are females between 30 and 40 years old. However the most of the breeders are in their 50s or 60s, which means that the next generation must take more interest in breeding the Finnhorse so their future will be secured. (Söderlund, 2010; Pussinen, 2008.)

FIGURE 15. Finnhorse suits well for riding school use and pleasure riding (photo Lehto A. 2006).

CURRENT STATE AND STATUS

In the Finnish equine industry the Finnhorse is an important factor comprising about one third of all horse population. Standardbred trotter is the largest breed in Finland, but it lacks the cultural and national values that make Finnhorse unique to Finnish people. Finnhorse has a great marketing potential for tourism and recreational businesses. The profitability of the Finnhorse is due to its versatility in that the same horse can be used in carriage or sleigh driving and riding both for children and adults. Finnhorse is part of Finnish cultural heritage, but it has evolved a lot through the years and is now a modern

sporthorse with many possibilities and options.

Although the Finnhorse population has been growing, the increasing import rate and popularity of some other breeds have partly taken place from the native breed (Pussinen, 2008). Also the stability of the number of foals born yearly is worrisome because the numbers aren't rising, which would be advisable in the current situation. Furthermore the breeders have difficulties to get the foals sold hence the deep-rooted belief that Finnhorses – as a coldblood breed – grow slowly compared to warmbloods. Studies have shown that coldblood and standardbred trotters don't have that much difference in their growth rate, but differences between individuals are higher than comparing certain breeds to each other. Also genetics, environment, feeding and birth month have an effect on the growth and development of the foal. It is essential that a young horse receives adequate and diversified exercise so bones, joints and tendons can be developed to sustain racing, riding or other future uses. (Saastamoinen, 2011; Kemiläinen, 2010.) Despite the current research most buyers are seeking older horses that are already schooled and ready to be used. There are about 200 stallions used every breeding season for over 2000 mares, but usually a small number of stallions get the most mares or some specific sirelines dominate the trends every year. The rest of the considerable stud-horses can get only a few mares. More foals and broodmares are needed to improve the breeding value and enhance the genetic variation. This will also reduce the risk of hereditary diseases and other problems caused by inbreeding. (Ticklén, 2006.)

FIGURE 16. Stallions *Auraus 1841-00J* and *A.T. Eko 1057-01J* competing for the Crown of the Trotting Championship in Jyväskylä in 2008 (photo Lehto A. 2008).

The numerous Finnhorse associations are promoting the value of this breed. Also Suomen Hippos ry has established Finnhorse projects such as the Finnhorse in the future and 100 year old Finnhorse. Both the associations and the projects have the same objectives: to increase the knowledge and visibility of the breed and to develop operational functions to protect the population and the genetics. Annual Finnhorse events like Finnhorse Royals for riding horses, Trotting Championships and equine expositions play an important role for the Finnhorse brand and market. Networking between the associations, breeders, owners, trainers and other Finnhorse consumers is essential and beneficial for the vitality of the breed as is the co-operation with other Scandinavian breeding organizations and other associations. Protecting and preserving the endangered native breeds should be mutual goals for every nation.

As Finland's national horse the Finnhorse is socially remarkable and the popularity of the breed leans mainly on its peculiar personality and originality. Finnhorse is always a character even though its other qualities won't necessarily differ that much from some other breeds. (Pussinen, 2008.) The future challenges will be to maintain healthy genetics, support the breeders, keep potential buyers interested in the breed and both advance and promote the modern Finnhorse brand. Effective marketing can take the native breed outside the borderline and expand the distribution.

FIGURE 17. *Mare Pintelin Netta 1095-01Ta representing the work horse type in the Trotting Championships in Jyväskylä 2008 (photo Lehto A. 2008).*

References

- Kaminen, J. , 2005. Suomenhevosen uusi rooli [The new role of the Finnhorse]. *Hevosurheilu [Horse sports journal]*. 11.2.2005.
- Kemiläinen, J., 2010. Antero Tupamäen viesti varsojen laittajille: "Riittävästi liikuntaa riittävän varhain". Kasvavan suomenhevosen valmennus. [The message from Antero Tupamäki for the trainers of the young horses: "Enough exercise sufficiently early". Training the growing Finnhorse. *Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto [The Breeding catalogue of the Horse sports journal]* 16 B 2010. p. 102-104.
- Maijala, K., 1999a. Use of working horses in Finnish forestry and agriculture. In Maijala K. (Ed.), *Proceedings of international seminar on working horses: Use of horses in forestry and agriculture. Breeding of working horses*. p. 64-65.
- Maijala, K., 1999b. Activities of Finnish working horse society for developing uses for working type of Finnhorse. In Maijala K. (Ed.), *Proceedings of international seminar on working horses: Use of horses in forestry and agriculture. Breeding of working horses*. 73 p.
- Nuutinen, K., 2011. *Suomenhevonen metsätyössä - Matka historiasta nykypäivään [The Finnish Horse in Horse Logging - Path from History to the Present]*. Thesis, Mikkeli University of Applied Sciences, Forestry. 15 p.
- Ojala, I. , 1997. *Suomenhevonen Suomen puolesta 1939-1945 [Finnhorse in the service of Finland 1939-1945]*. Ojala I. (Ed.). Hämeenlinna: Karisto Publishers. p. 15-26.
- Ojala, M., T. Peltonen and M. Saastamoinen, 2007. Suomenhevosen jalostus [Breeding of the Finnhorse]. In Saastamoinen M. (Ed.), *Suomenhevonen - tietokirja [Finnhorse - the introductory book]*. Jyväskylä: Gummerus Publishers. p. 127-162.
- Peltonen, T. and M. Saastamoinen, 2007b. Suomenhevosen alkuperä ja historia - kehittyminen omaksi roduksi [The origin and history of the Finnhorse - The development into its own breed]. In Saastamoinen M. (Ed.), *Suomenhevonen - tietokirja [Finnhorse - the introductory book]*. Jyväskylä: Gummerus Publishers. p. 11-15.
- Peltonen, T., E. Perttunen and K. Maijala, 2007a. Monipuolinen suomenhevonen - nykypäivää ja tulevaisuutta [Versatile Finnhorse - the present and the future]. In Saastamoinen M. (Ed.), *Suomenhevonen - tietokirja [Finnhorse - the introductory book]*. Jyväskylä: Gummerus Publishers. p. 65-90.
- Pesonen, H., R. Pesonen, V. Pystynen and O. Hankimo, 2007. *Liinaharja - Suomenhevosen taival [Flaxen mane - The Journey of the Finnhorse]*. Keuruu: Otava Publishing Company. p. 21, 51-54.
- Pussinen, S., 2008. *Suomenhevosen brandin uudistaminen [Renewal of the Finnhorse Brand]*. Thesis, Laurea University of Applied Sciences, Entrepreneurship and Business Operations. 13 p.
- Rautio, J., n.d. *Suomenhevosten kantaoriit [The foundation sires of the Finnhorse]*. Retrieved 29.11.2011, from Johannan suomenhevossivut [Johanna's Finnhorse website]: <http://www.havia.net/suomenhevonen/kantaoriit.php>
- Saastamoinen, M., 2011. Hevonen on yksilö: Oikealla kuormituksella ja sitä täydentävällä ruokinnalla varmistetaan ravihevosen aikainen kilpailemisen aloitus [A horse is an individual: With the right strain and supplementing feeding the early start for a trotter's racing career will be ensured]. *Hevosurheilu-lehden jalostuskuvasto [The breeding catalogue of the Horse sport journal]*. 16 B 2011. p. 122-125.

Suomenhevosen alkuperäisrotukartoitus

- Saastamoinen, M. and M. Mäenpää, 2005. Rare horse breeds in Northern Europe. In Alderson L., Bodó I. and Langlois B. (Ed.), *Conservation genetics of endangered horse breeds*. EAAP publication No. 116. p. 129-135.
- Suomen Hippos ry [The Finnish trotting and breeding association], 2011a. *Hevoskannan kehitys maassamme 1910-2010 [The development of the horse population in our country 1910-2010]*. Retrieved from http://www.hippos.fi/files/475/hevoskannan_kehitys_2011.pdf
- Suomen Hippos ry [The Finnish trotting and breeding association], 2011b. *Syntyneet varsat [The statistics of yearly born foals]*. Retrieved from http://www.hippos.fi/files/469/syntyneet_varsat_2011.pdf
- Suomen Hippos ry [The Finnish trotting and breeding association], 2011c. *UELN-numero [The UELN-number]*. Retrieved from http://hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/varsan_rekisterointi/ueln-numero
- Suomen Hippos ry [The Finnish trotting and breeding association], 2011d. *Suomenhevosten astutustilasto 2009-2010 [Breeding statistics of Finnhorses 2009-2010]*. Retrieved from <http://www.hippos.fi/files/484/astutustilasto2011.pdf>
- Suomen Hippos ry [The Finnish trotting and breeding association], 2011e. *Trotting in Finland*. Retrieved 11 28, 2011, from http://www.hippos.fi/piilosivut/muut/in_english/trotting
- Suomenhevonen.info, 2010a. *Tulevaisuuden suomenhevonen [Finnhorse in the future]. Voimakas työhevonen [Strong working horse]*. Retrieved 11 28, 2011, from http://suomenhevonen.info/sh100v/sh_tanaan/E_kayttomuodot/tyohevonen.php
- Suomenhevonen.info, 2010b. *Tulevaisuuden suomenhevonen [Finnhorse in the future]. Suomenhevosen käyttö [The uses of the Finnhorse]*. Retrieved 11 28, 2011, from http://suomenhevonen.info/sh100v/fi/sh_tanaan/E_kayttomuodot/index.php
- Söderlund, S., 2010. *Suomenhevöskuluttajan profiili [The profile of the Finnhorse Consumer]*. Thesis, HAMK University of Applied Sciences, Agricultural and Rural Industries. p. 16-39.
- Talaskivi, S., 1997. *Suomalainen hevöskirja [Finnish horse book] (3 ed.)*. Keuruu: Otava Publishing Company. 80 p.
- Ticklén, M., 2006. *Get to know the Finnhorse*. Ticklén M. (Ed.). Ministry of Agriculture. p. 5, 10-13, 29, 33.

Figures and tables

- FIGURE 1. Ristonmaa, S., 1968. Jaakko Tt 118. *Suomen raviurheilu [Harness racing in Finland]*. Jyväskylä: Gummerus Publishers. 11 p.
- FIGURE 2. Grundström, J., 1978. Eri-Poika 6509. *Suomen ravi, ratsastus, hevöskasvatus [Finland's trotting, riding, horse breeding]*. Turku: Publisher Company Jaakko Grundström. 178 p.
- FIGURE 4. Fager, E., 2010. Hilpetööri 1608-05J. Suomen Hippos ry. Kiuruvesi, Finland. http://hippos.fi/piilosivut/muut/kuvapankki/jalostuksen_ja_kasvatuksen_kuvapankki?gfid_1003=143&gpid_1003=1045#gallery_1003. Suomen Hippos ry.
- FIGURE 5. Perttunen, E., 2011. Arran Asseri 1481-04R. Suomen Hippos ry, Harju, Finland. http://hippos.fi/piilosivut/muut/kuvapankki/jalostuksen_ja_kasvatuksen_kuvapankki?gfid_1003=204&gpid_1003=2472#gallery_1003.

Suomenhevosen alkuperäisrotukartoitus

FIGURE 6. Fager, E., 2010. Hilton Hurra 1778-94Ta. Suomen Hippos ry. Kiuruvesi, Finland.
http://hippos.fi/piilosivut/muut/kuvapankki/jalostuksen_ja_kasvatuksen_kuvapankki?gfid_1003=143&gpid_1003=1046#gallery_1003.

FIGURE 7. Perttunen, E., 2011. Villin Vilkeri 1664-07P. Suomen Hippos ry, Harju, Finland.
http://hippos.fi/piilosivut/muut/kuvapankki/jalostuksen_ja_kasvatuksen_kuvapankki?gfid_1003=204&gpid_1003=2472#gallery_1003.

FIGURE 8. Lehto, A. 2008. *Cesar Hepo 2326-05*. Jyväskylä, Finland.

FIGURE 10. Raevuori, A., 1982. Kirppu Tt 710. *Suuri suomalainen ravikirja [Great Finnish trotting book]*. Porvoo: WSOY. 33 p.

FIGURE 11. Lehto, A. 2008. *Erikasson 1751-99J*. Jyväskylä, Finland.

FIGURE 12. Lehto, A. 2008. *Harjun Samurai 2089-98*. Jyväskylä, Finland.

FIGURE 13. Lehto, A. 2007. *Haavekuva 2438-93R*. Jyväskylä, Finland.

FIGURE 15. Lehto, A., 2006. *Velho-Wiljami 1316-93*. Puuppola, Finland.

FIGURE 16. Lehto, A. 2008. *Aurus 1841-00J and A.T. Eko 1057-01J*. Jyväskylä, Finland.

FIGURE 17. Lehto, A. 2008. *Pintelin Netta 1095-01Ta*. Jyväskylä, Finland.

TABLE 1. Suomen Hippos ry [The Finnish trotting and breeding association], 2011. *Studbook statistics of the Finnhorses*.

Cover photo. Lehto, A., 2006. *Velho-Wiljami 1316-93*. Puuppola, Finland.

APPENDIX 1 REFERENCES:

Ojala, M., T. Peltonen and M. Saastamoinen, 2007. Figure 5. The four breeding lines of the Finnhorse. Breeding of the Finnhorse. In Saastamoinen M. (Ed.), Suomenhevonen - tietokirja [Finnhorse - the introductory book]. Jyväskylä: Gummerus Publishers. 131 p.

Toivonen, V., 2011. Hevoskasvatus 2011 [Horse breeding 2011]. Vaasa: Arkmedia Oy. p. 81-135.

<http://www.sukuposti.net>

APPENDIX 1

MURTO, born 1917

VIHU

MURTI

PONNE

FORTE

VOKKER 935

Viesker 1181

Tähti-Vokker 172

Erikasson 139

Tähti-Tili 101

VOKKERILLA 271

Apassi 315

Auraus 161

Jänkä-Jussi 148

THE FOUR REMAINING
SIRELINES OF THE FINNHORSE

Sires in italic font were used in the
breeding season 2010.

The offspring numbers are retrieved
18.1.2012 from
<http://heppa.hippos.fi/heppa/app>.

■ ERI-AARONI

ERI-OTE

VESELI

VEKKULI

VEKKU-LENTO

SUIKKU 1240

Turo 1248

Hovi-Ari 483

Suikun Ero 393

A.T. Eko 191

Cameron 190

Jaanen Suikku 344

Sipori 218

Taikuri 182

ERI-ULJAS

ERILO

PUHEMIES 343

Ruutu-Poika 186

Kotomies

Kelmi 103

● ERI-VILI

VIHI

HILU 460

HILURI 504

Pysteri 383

Hilurin Lento 249

KIHIN-MUISTO

Saran Salama 316

Kihin Hiski 254

K.M. Nopsa 234

ULJAANPOIKA, born 1914

POJAN-ASKELE

TAJU

TAJURI

LUONTO

LUONNOKAS

LUONNOS 578

POIKA-LUONNOS 174

▪ VAISTO

PISTE

PISTERI

VILPERI

VIETERI 773

VILTTER 474

VINKAUS 504

VIRHAKKA

Poika-Siro 373

Joihuri 323

• V.T. AJATUS 651

PATRIK 431

Liising 453

TEME 255

Santeri Dahlia 121

EINO, born 1888

AMPIAINEN

OSMO

KIHO

SISU

LOHDUTUS

LOHKO

ERO-LOHKO

ERO-PONSI 413

Ponseri 275

ERO-RALLI 251

Rallaus 244

LÄHETTI

LÄHETIN

HÄRMÄ

HULINA

VESKU

Pette 107

KIRPPU, born 1879

HILPURI

LEPORELLO

IHME

IHMETYS

IHME-TOTI

TOLI

TOSI-PINKO 108

TOTTI 202

TOTILO 140

TOTO 314

Hilto 191